

ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยม
เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนแม่เกาะวิทยา จังหวัดลำปาง

นางสาวนารีรัตน์ จัดสวย

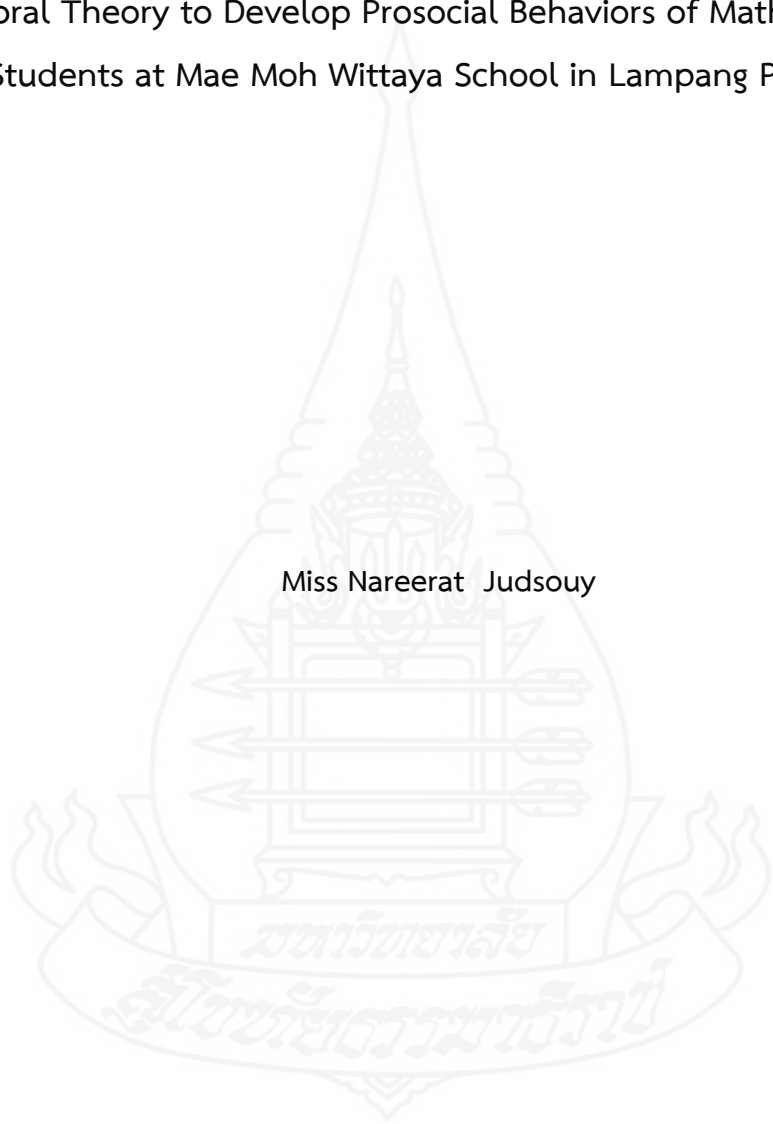

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2561

The Effects of Using a Guidance Activities Package Based on the
Behavioral Theory to Develop Prosocial Behaviors of Mathayom Suksa I
Students at Mae Moh Wittaya School in Lampang Province

Miss Nareerat Judsouy

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Educational in Guidance and Psychological Counseling
School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2018

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา จังหวัดลำปาง

ชื่อและนามสกุล นางสาวนารีรัตน์ จัดสวย

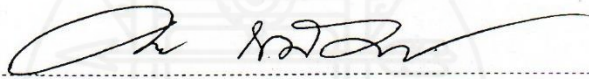
แขนงวิชา การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

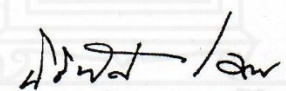
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

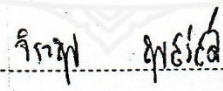
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.นิธิวัฒน์ เมฆขจร
2. อาจารย์ ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์

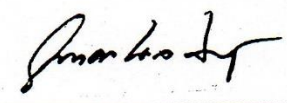
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2561

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิธิวัฒน์ เมฆขจร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรม
เอื้อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา จังหวัดลำปาง
ผู้วิจัย นางสาวนารีรัตน์ จัดสวย **รหัสนักศึกษา** 2592800078 **ปริญญา** ศีษศาสตรมหาบัณฑิต
(การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์
เมฆขจร (2) อาจารย์ ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์ **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม และ (2) เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอเทศ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา จังหวัดลำปาง ที่มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 70 คน โดยสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรม แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) แบบวัดความพฤติกรรมเอื้อสังคม มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .89 (2) ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม จำนวน 10 กิจกรรม สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง และ (3) ข้อเสนอเทศสำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) นักเรียนกลุ่มทดลองในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (2) ภายหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าของกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนว พฤติกรรมเอื้อสังคม พฤติกรรมนิยม มัธยมศึกษา

Thesis title: The Effects of Using a Guidance Activities Package Based on the Behavioral Theory to Develop Prosocial Behaviors of Mathayom Suksa I Students at Mae Moh Wittaya School in Lampang Province

Researcher: Miss Nareerat Judsouy; **ID:** 2592800078;

Degree: Master of Education (Guidance and Psychological Counseling);

Thesis advisors: (1) Dr. Nitipat Mekkhachom, Associate Professor;
(2) Dr. Jirasuk Suksawat; **Academic year:** 2018

Abstract

The purposes of the research were (1) to compare prosocial behaviors of the experimental group students before and after using a guidance activities package based on behaviorism theory to develop prosocial behaviors; and (2) to compare prosocial behaviors of the experimental group students who used the guidance activities package with the counterpart behaviors of the control group students who received a conventional prosocial behavior information.

The research sample consisted of 70 Mathayom Suksa I students of Mae Moh Wittaya School in Lampang Province, whose scores of prosocial behaviors were below the 25th percentile and who volunteered to participate in the experiment. Then they were randomly assigned into an experimental group and a control group each of which consisting of 35 students. The employed research instruments comprised (1) a scale to assess prosocial behaviors, with reliability coefficient of .89; (2) a guidance activities package based on behaviorism theory to develop prosocial behaviors with 10 guidance activities for the experimental group students; and (3) a conventional prosocial behavior information for the control group students. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and t-test

Research findings showed that (1) the post-experiment prosocial behavior scores of Mathayom Suksa I students at Mae Moh Wittaya School in Lampang province, who were in the experimental group that used the guidance activities package based on behaviorism theory to develop prosocial behaviors, was significantly higher than their pre-experiment counterpart scores at the .01 level; and (2) after the experiment, the prosocial behavior scores of the experimental group students who used the guidance activities package based on behaviorism theory to develop prosocial behaviors were significantly higher than the counterpart scores of the control group students who received the conventional prosocial behavior information at the .01 level.

Keywords: Guidance activities package, Prosocial behavior, Behaviorism theory, Mathayom Suksa

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความเมตตาและความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาเสียสละเวลาถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษา คำแนะนำช่วยเหลือ และคอย ติดตามตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ตลอดจนให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยให้เกิดแรงจูงใจ พยายาม ต่อความยากลำบาก เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธานในการสอบ วิทยานิพนธ์ และได้ให้ข้อคิดเห็น เสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์แก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ญ รองศาสตราจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ใจตรง อาจารย์ดวงใจ ผัดวง และ อาจารย์กนกพร นิลแพทย์ ที่เสียสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและให้คำแนะนำที่มีค่า

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนแม่เกาะวิทยา ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งเสริม สนับสนุน และคอยให้กำลังใจเป็นอย่างดี และ ขอขอบคุณนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่อาสา และเสียสละและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ ทำให้การเรียนรู้ของผู้วิจัยในครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัวที่เป็นกำลังใจสำคัญ คอยสนับสนุน เป็นแรงผลักดัน และมอบโอกาสที่สำคัญทางการศึกษา ตลอดจนพี่น้องและเพื่อนทุกคนที่คอยช่วยเหลือ ห่วงใย และให้ กำลังใจในการศึกษาตลอดมา จนทำให้วิจัยครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความ ต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขออุทิศสิ่งดีงามแก่ พระคุณทุกท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นารีรัตน์ จัดสวย

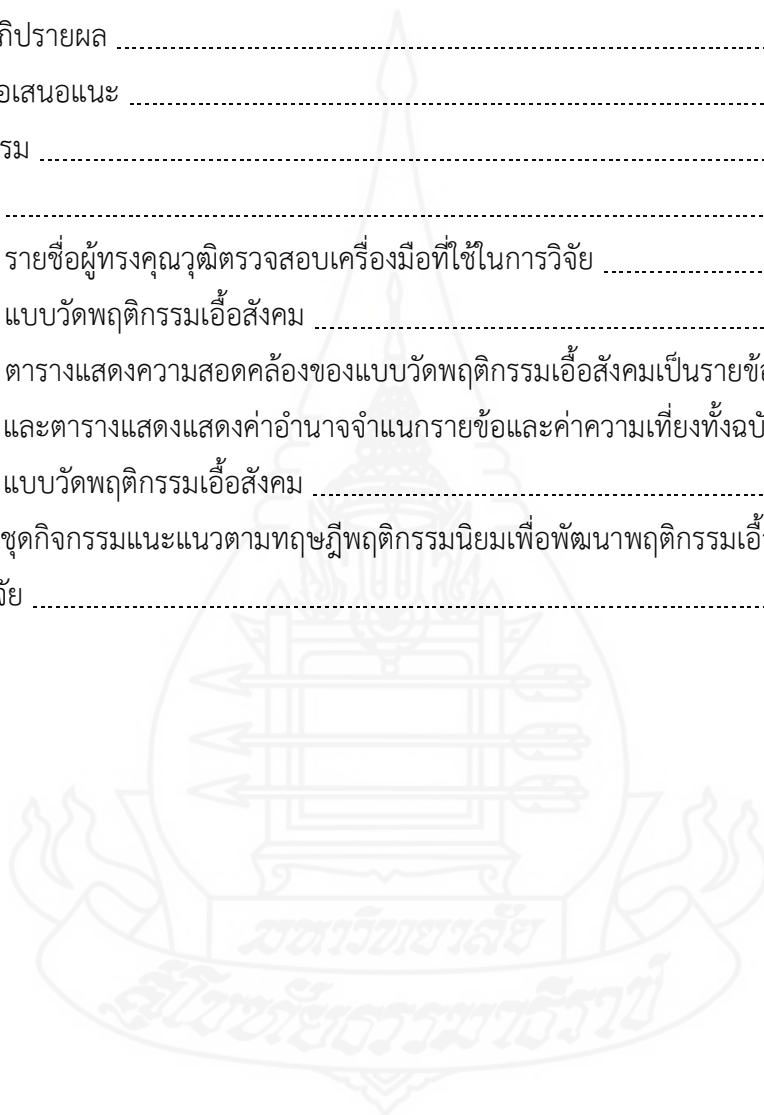
ตุลาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม	9
วรรณกรรมกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม	25
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
ประเภทและแบบของการวิจัย	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	51
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	52
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	57
สรุปการวิจัย	57
อภิปรายผล	58
ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	71
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	72
ข แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม	75
ค ตารางแสดงความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นรายข้อ (IOC) และตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเที่ยงทั้งฉบับของ แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม	79
ง ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม	83
ประวัติผู้วิจัย	140

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	แบบการวิจัย 42
ตารางที่ 3.2	ชุดกิจกรรมแนะแนว 46
ตารางที่ 3.3	ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม 49
ตารางที่ 4.1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามเพศ 53
ตารางที่ 4.2	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลพฤติกรรมเอื้อสังคม ของกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนา พฤติกรรมเอื้อสังคมและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ 54
ตารางที่ 4.3	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม 54
ตารางที่ 4.4	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนการทดลองระหว่าง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนา พฤติกรรมเอื้อสังคมและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ 55
ตารางที่ 4.5	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังการทดลองระหว่าง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนา พฤติกรรมเอื้อสังคมและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ 56

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบที่ทำให้เกิดพฤติกรรม	26

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและรวดเร็ว จากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมและความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การใช้ชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ หรือการกระทำนำไปสู่สภาพความเป็นอยู่แบบวัตถุนิยม สังคมไทยเราต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เกิดคำพูดของคนในยุคสมัยนี้ที่ว่า “เวลาเป็นเงินเป็นทอง” ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันได้อย่างชัดเจนว่า ทุกคนต้องเร่งรีบทำงานแข่งขันกับเวลา เพื่อยกระดับฐานะ ความมีหน้ามีตาในสังคม (อิวิวัฒน์ รัตนวงศ์แห, 2558, น. 105)

การที่สังคมไทยตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเป็นสังคมเมืองเพิ่มมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบทางสังคมตามมามากมายทั้งในเชิงความหลากหลายและระดับความรุนแรงของปัญหา เช่น ปัญหาอาชญากรรมความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติดที่ทวีความรุนแรง ปัญหาสุขภาพจิตที่เพิ่มสูงขึ้น ปัญหาการทุจริตประพฤตินิยมชอบปัญหาความขัดแย้ง ของคนในสังคมที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นค่านิยมและพฤติกรรมเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติความไม่ไร้ระเบียบวินัยไม่เคารพกติกาของสังคมและขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวม (กระทรวงวัฒนธรรม, 2550, น. 4) ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งเด็กเหล่านี้จำนวนไม่น้อยที่ขาดความรู้ความเข้าใจ และเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ดี ที่ถูกที่ควร จากสภาพสังคมในปัจจุบันทำให้โอกาสที่เด็กและเยาวชนจะได้รับการบ่มเพาะทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมนั้นค่อนข้างจะน้อยอยู่ อีกทั้งยังขาดตัวแบบที่เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อการเรียนรู้ (คมเพชร ฉัตรศุภกุล, 2547, น. 1) ทำให้เกิดพฤติกรรมความเห็นแก่ตัว แกร่งแย่งชิงดี เอารัดเอาเปรียบกันในสังคมมากขึ้น

ในทางกลับกันพฤติกรรมความช่วยเหลือ แบ่งปัน ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงบวกนั้นกลับลดน้อยลงไปทุกที (สิริอร วิชชาวุธ และคนอื่น ๆ, 2552, น. 105) ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวคนในสังคมต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การคิดเอื้อประโยชน์ แบ่งปัน แก่คนรอบข้าง มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความใจไมตรีที่ดีต่อกัน จึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ในขณะที่มนุษย์มีความเห็นแก่ตัวนั้น แต่ก็มีมนุษย์อีกกลุ่มหนึ่งที่มีความช่วยเหลือและเสียสละให้กับสังคม พฤติกรรมทางบวก

เหล่านี้ ถือเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งของการมีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม ซึ่งการมีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมจะช่วยส่งเสริมให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรมและจริยธรรม

พฤติกรรมเอื้อต่อสังคม (Prosocial Behavior) ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน (2553, น. 231) ได้ให้ความหมายคำศัพท์ ProSocial Behavior ไว้ว่าพฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลทำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยส่วนรวม หรือเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับ มุสเซนและไอเซนเบิร์ก (Mussen & Eisenberg, 1977, น. 3) ที่ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคมไว้ว่าเป็นการกระทำที่ต้องการความเสียสละทรัพย์สินเงินทองและความเสี่ยงจากผู้กระทำอาจมีคุณลักษณะของความใจกว้าง ความเอื้อเฟื้อ ความเห็นอกเห็นใจ การให้ความช่วยเหลือด้านวัตถุและจิตใจแก่คนทุกข์ยากลำบาก แบ่งปันวัตถุสิ่งของที่มีอยู่รวมไปถึงพฤติกรรม การปลอมโยน การให้กำลังใจ (Padilla-Walk, Coyne, Fraser, & Stockdale, 2013) ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อช่วยเหลือหรือให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ เป็นการกระทำเพื่อผู้อื่นเพราะเห็นใจผู้อื่นและต้องการช่วยเหลือผู้อื่นโดยแท้จริง (จิราภา เต็งไตรรัตน์, 2544, น. 348) ซึ่งพฤติกรรมเอื้อสังคมถูกจัดให้เป็นคุณลักษณะนิสัยด้านศีลธรรมที่ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ให้อำนาจการช่วยเหลือ แบ่งปัน รวมถึงการปลอมโยน เพื่อที่จะเสริมสร้างให้เป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติได้อย่างเคยชินและไม่รู้สึกขัดใจ หรือเสียใจในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันสำหรับเด็กและเยาวชนในอนาคต เพื่อให้พื้นฐานและคุณลักษณะนิสัยที่ดีนี้ถูกพัฒนาและปลูกฝังอยู่ในตนเองและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน (สุชาดา พันธุ์รัตน์, 2558, น. 4) สอดคล้องกับ สุรางค์ โค้วตระกูล (2554, น. 402) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมเพื่อสังคมเป็นพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548, น. 3-4) ให้ความสำคัญโดยได้กำหนดเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่จะต้องทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมดังกล่าว มีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูที่ปรึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเป็นครูผู้ดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียน พบปัญหา คือ นักเรียนส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมที่เมินเฉยต่อการช่วยเหลือผู้อื่นจะช่วยเหลือก็ต่อเมื่อมีการร้องขอจากเพื่อน ครู หรือผู้อื่น เป็นต้น ไม่มีจิตอาสา หลีกเลียงความร่วมมือในการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง ไม่รู้จักเสียสละ การแบ่งปันต่อผู้อื่น ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ หรือคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์สมควรได้รับการพัฒนาแก้ไขให้ดีขึ้นเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป โดยพิจารณาวิธีที่จะแก้ไขและพัฒนาปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนให้มีพฤติกรรมเอื้อสังคมที่สูงขึ้น

ตามแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม ที่มีความเชื่อว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เมื่อเด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมที่ดี เด็กจะเกิดการกระทำตามตัวแบบที่ดี วิธีในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้นมีหลากหลายวิธี การใช้ตัวแบบก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

ของเด็กได้ จากแนวคิดของเดอแมคกี คทวนิช (2549, น. 327) ที่กล่าวถึงการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสังคมไว้ว่า การให้ตัวแบบในเรื่องของการช่วยเหลือถ้าผู้ที่แสดงพฤติกรรมช่วยเหลือแล้วได้รับการยกย่อง ชมเชย หรือได้รับรางวัลจากสังคมบุคคลอื่นในสังคมย่อมเกิดความต้องการที่จะเลียนแบบกิจกรรมช่วยเหลือ เช่นเดียวกับความคิดของจิราภา เต็ง ไตรรัตน์ และคณะ (2550, น. 39) ที่ว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมนั้นอาจเกิดได้จากการดูตัวอย่าง (Modeling effect) โดยมีการศึกษาพบว่า บุคคลที่เสียสละช่วยเหลือสังคม มักมีพ่อแม่ที่ชอบช่วยเหลือสังคมนอกจากนี้การดูตัวแบบอื่นช่วยเหลือผู้อื่นก็เป็นการส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือมากขึ้น ด้วย และความเชื่อที่ว่า พฤติกรรมของเด็กแล้วเป็นผลมาจากการที่เขาได้รับการเสริมแรงซึ่งปริชา วิหคโต (2551, น. 8 - 24) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการเสริมแรงว่า เป็นพฤติกรรมใดที่ทำแล้วได้รับผลจากการกระทำหนึ่ง แล้วจากนั้นพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือเกิดขึ้นด้วยความถี่สูงขึ้น ดังนั้นถ้าต้องการให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมบ่อยครั้งขึ้น ก็ควรให้นักเรียนได้รับผลที่พึงพอใจโดยวิธีการเสริมแรง เช่น การชมเชย ให้รางวัล เป็นต้น และ เทพ พังงา (ม.ป.ป.) กล่าวว่า รางวัลทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจกระทำซ้ำในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือพฤติกรรมที่ได้รับรางวัล ดังนั้นหากจะแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ควรใช้การปรับพฤติกรรมเพราะเป็นการใช้ เทคนิค หรือวิธีการใดวิธีการหนึ่ง หรือหลายวิธีประสมกันเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ เจริญ นัย ทรงชัยกุล (2533, น. 778 - 785) กล่าวว่า เทคนิคที่ใช้ในการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมมีหลายวิธี เทคนิคที่สำคัญที่นิยมใช้มี 4 รูปแบบ คือ 1) เทคนิคการเสริมแรง 2) เทคนิคการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก 3) เทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ 4) เทคนิคการจัดความรู้สึกรวดกล้วกังวลอย่างเป็นระบบ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของนิธิตารณ์ บุษพาเดช (2556, น. 83-82) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาความเอื้ออาทร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนซีเหล็กเขียวไพรวัลย์วิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ภายหลังจากการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมความเอื้ออาทรสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองตาม ศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเอง มีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงานอาชีพ มีชีวิตและสังคม มีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ที่ได้กำหนดให้กิจกรรมแนะแนวเป็นหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมีการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดย อาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ สมร ทองดี และปราณี รามสูตร (2545, น. 8 - 10) กล่าวว่า การดำเนิน

กิจกรรมแนะแนวหากกระทำได้อย่างเหมาะสม จะส่งผลดีต่อผู้รับบริการในการแก้ปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท การขาดความมีวินัย ขาดน้ำใจ ขาดความเอื้ออาทร ขาดคุณธรรมจริยธรรมอื่นๆ ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการแนะแนว ก็น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ปัญหาได้ และส่งผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง โรงเรียน ชุมชน และสังคม ตัวอย่างเช่นงานวิจัยของวัฒนา วงศ์ษาบุตร (2558, น. 46 - 49) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนามารยาทไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณกุลกันยา จังหวัดสงขลา พบว่า ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนมารยาทไทยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในระยะติดตามผลนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนมารยาทไทยสูงขึ้นกว่าระยะหลังทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม พบว่ามีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม การพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมในวัยเด็กชั้นประถมศึกษา นักเรียนสายอาชีพ หรือในระดับมหาวิทยาลัย เป็นต้น และเป็นการพัฒนา ยังไม่ค่อยมีงานวิจัยที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมในวัยรุ่น

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน โดยการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาผสมผสานกัน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีพฤติกรรมเอื้อสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมและคุณลักษณะที่สำคัญควรส่งเสริม ทั้งนี้โรงเรียนแม่เกาะวิทยา มุ่งเน้นในเรื่องการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่ว่า “มารยาทงาม ลือนามเพียบพร้อม อ่อนน้อมถ่อมตน น่ายลยินดี” จะเห็นได้ว่าทางโรงเรียนได้มุ่งเน้นให้ความรู้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรม รวมไปถึงคุณลักษณะที่ดี และพฤติกรรมที่ดีงามในด้านต่าง ๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เกาะวิทยา เพื่อใช้เป็นข้อมูล เพื่อส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนักเรียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสังคมและประเทศชาติ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

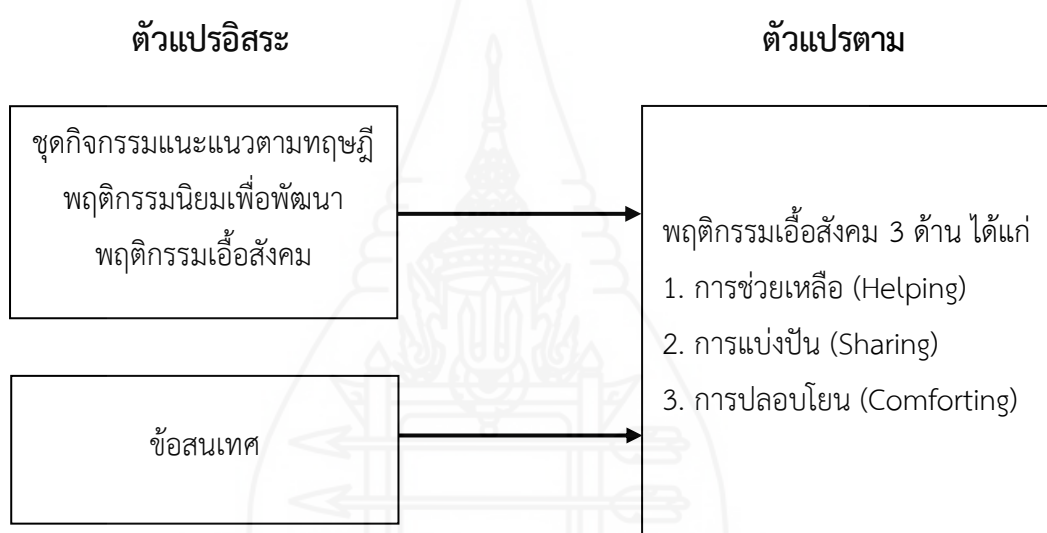
2.2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นหลังจากได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

3.2 นักเรียนกลุ่มทดลองหลังจากได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เกาะวิทยา จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2561 จำนวน 180 คน

5.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 70 คน จากการทำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม แล้วสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นสุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

5.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ

- 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม
- 2) ข้อเสนอเทศ

5.3.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมเอื้อสังคม

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 พฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์กับผู้อื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นด้วยความตั้งใจหรือด้วยความสมัครใจ โดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์หรือรางวัลตอบแทนใดๆ ในภายหลัง และการกระทำดังกล่าวอาจทำให้บุคคลต้องเสียสละเวลา ทรัพย์สิน กำลังกาย กำลังความคิด กำลังใจ หรือบางครั้งอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อชีวิตของผู้กระทำได้ โดยมีลักษณะของพฤติกรรมดังนี้

6.1.1 การช่วยเหลือ หมายถึง หมายถึง การช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความต้องการของบุคคลอื่น โดยไม่ใช้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการช่วยเหลือบุคคลอื่นให้บรรลุถึงเป้าหมาย โดยที่เขาไม่ต้องร้องขอ

6.1.2 การแบ่งปัน หมายถึง การให้หรือให้ยืมสิ่งของต่างๆ หรือทรัพย์สิน ที่เป็นของตนเองหรือเป็นสิ่งที่ตนเองเคยครอบครองอยู่แล้วให้แก่บุคคลที่เดือดร้อนหรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

6.1.3 การปลอบโยน หมายถึง การช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความทุกข์ของบุคคลอื่นด้วยการใช้คำพูดหรือการกระทำต่างๆ โดยไม่ซ้ำเติมผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลายความกังวลและรู้สึกสบายใจ

6.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคการเสริมแรง เทคนิคบทบาทสมมติ เทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ และเทคนิคการฝึกฝนเป็นการบ้าน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม ของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 10 กิจกรรม ใช้เวลาครั้งละ 50 นาที โดยใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแนะแนวมี 5 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับ การเรียนรู้ (Reflecting) ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) และขั้นที่ 5 ติดตามผลและประเมินผล (Follow and Evaluation)

6.3 ข้อเสนอเทศ หมายถึง การให้ข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับข้อเสนอเทศ ได้รับความรู้ และประโยชน์เรื่องพฤติกรรมเอื้อสังคม จำนวน 10 ครั้ง มีการดำเนินกิจกรรมโดยครูเป็นผู้บรรยาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม และบันทึกลงในงาน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อนำมาปรับพฤติกรรมเอื้อสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เกาะวิทยา จังหวัดลำปาง

7.2 ได้แนวทางและองค์ความรู้ในการวิจัย นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านอื่น ๆ ของนักเรียนในวัยเดียวกัน

7.3 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูแนะแนว ครูผู้สอน และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมแก่นักเรียน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรง เอกสาร ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ดังนี้

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม
 - 1.1 ความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคม
 - 1.2 องค์ประกอบของพฤติกรรมเอื้อสังคม
 - 1.3 แนวคิดและทฤษฎีของพฤติกรรมเอื้อสังคม
 - 1.4 อิทธิพลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม
 - 2.1 ภูมิหลังของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม
 - 2.2 ความเป็นมาของทฤษฎีการให้การศึกษาแบบพฤติกรรมนิยม
 - 2.3 สาระสำคัญของทฤษฎีการให้การศึกษาแบบพฤติกรรมนิยม
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม
3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.3 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.4 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.5 แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.6 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว
 - 3.7 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.8 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

1.1 ความหมายของความเอื้อสังคม

พฤติกรรมเอื้อสังคม มาจากคำในภาษาอังกฤษที่ว่า “Prosocial Behavior” โดยมีผู้แปลเป็นภาษาไทย และใช้คำเรียกไว้หลากหลาย อาทิ พฤติกรรมเสริมสร้างสังคม (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2545, น. 56) พฤติกรรมเพื่อสังคม (สุวรี ศิวะแพทย์, 2549, น. 155) พฤติกรรมช่วยเหลือสังคม (จิราภา เต็งไตรรัตน์, 2550, น. 36) และพฤติกรรมเอื้อสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น. 315) สำหรับงานวิจัยนี้จะขอใช้คำว่า พฤติกรรมเอื้อสังคม ตามราชบัณฑิตยสถาน ความเอื้อสังคมเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคล นักการศึกษา นักจิตวิทยาหลาย ท่านได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังนี้

มุเซนและไอเซนเบิร์ก (Mussen & Eisenberg, 1977, p. 3 อ้างถึงใน สุวรรณ จุฑะสมพากร, 2560, น. 23) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมเพื่อสังคมไว้ว่า เป็นการกระทำที่มีเจตนาช่วยเหลือหรือเกื้อกูลประโยชน์ให้กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่น โดยปราศจากรางวัลจูงใจ บ่อยครั้งการกระทำดังกล่าวต้องการ ความเสียสละ ทรัพย์สินเงินทอง และความเสี่ยงจากผู้กระทำ ลักษณะการกระทำที่จัดอยู่ในกลุ่มของ พฤติกรรมเพื่อสังคมได้แก่ ความใจกว้าง ความเอื้อเฟื้อ ความเห็นอกเห็นใจ การให้ความช่วยเหลือด้านวัตถุ และด้านจิตใจแก่คนทุกข์ยากลำบาก การแบ่งปันวัตถุสิ่งของที่มิได้อยู่

เบียร์ฮอฟ (Bierhoff, 2002, p. 9) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่แคบลงกว่า การช่วยเหลือ กล่าวคือ เป็นการกระทำที่มีเจตนาจะทำให้สถานการณ์ของผู้รับความช่วยเหลือดีขึ้น โดยที่ผู้ให้ความช่วยเหลือไม่อยู่ภายใต้ข้อผูกมัดหรือพันธะหน้าที่ใดๆ

กิบส์ (Gibbs, 2003, p. 112 อ้างถึงใน ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2558, น. 90) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคมว่า การกระทำที่มุ่งหวังทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น โดยไม่คาดหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือค่าตอบแทนใดๆ จากการช่วยเหลือ เป็นการช่วยด้วยความเต็มใจ

วันดี ละอองทิพรส (2540, น. 26) พฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง พฤติกรรมอันเป็นประโยชน์กับบุคคลอื่นโดยที่ผู้แสดงพฤติกรรมมีความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรม ไม่ว่าจะเป็นการเสียสละเวลา ทรัพย์สินเงินทอง แรงกายแรงใจ หรืออาจเป็นชีวิตเพื่อให้เกิดประโยชน์กับบุคคลอื่น โดยไม่หวังสิ่งใด เป็นเครื่องตอบแทนในภายหลัง พฤติกรรมดังกล่าวแสดงออกมาในรูปของการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการปลอบโยน

จิราภา เต็งไตรรัตน์ (2550, น. 348) กล่าวว่า พฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง การกระทำที่ทำเพื่อคนอื่น การกระทำเพื่อคนอื่นนั้นเป็นการกระทำที่ทำเพราะเห็นใจผู้อื่นและต้องการช่วยเหลือผู้อื่น โดยแท้จริง การกระทำดังกล่าวจะต้องมีความตั้งใจที่จะทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นและทำไปโดยสมัครใจ

สุรางค์ โค้วตระกูล (2550, น. 372) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคมว่า หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้แสดงตั้งใจจะช่วยเหลือผู้อื่น ตั้งใจทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่หวัง

ผลตอบแทน แม้ว่าการประกอบพฤติกรรมเอื้อสังคมจะทำให้ผู้ประกอบพฤติกรรมนั้นต้องเสียสละทั้งเวลา และทุนทรัพย์ หรือบางครั้งอาจจะเป็นการเสี่ยงชีวิตก็ได้

สุวรรณ จุฑะสมพากร (2560, น. 24) หมายถึง การกระทำที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือ หรือเกื้อกูลประโยชน์ให้กับบุคคล กลุ่มบุคคล สังคม โดยผู้กระทำมีความรู้ตัว เต็มใจ ตั้งใจ สมัยครใจ และเสียสละตนเอง โดยไม่มีเงื่อนไขในด้านวิชาชีพ และสัญญาข้อตกลงมาบังคับให้กระทำ

จากการศึกษาความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคม ได้ว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมหมายถึง การกระทำของหรือการแสดงออกบุคคลที่มีเป้าหมาย เพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูลประโยชน์กับผู้อื่น กลุ่มบุคคลอื่น หรือสังคม ด้วยความตั้งใจหรือด้วยความสมัครใจ โดยไม่มุ่งหวัง ผลประโยชน์หรือรางวัลตอบแทนใดๆ ในภายหลัง แม้ว่าการกระทำดังกล่าวอาจทำให้บุคคลต้องเสียสละ เวลา ทรัพย์สิน กำลังกาย กำลังความคิด กำลังใจ หรือบางครั้งอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อชีวิตของผู้กระทำได้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแสดงออกมาในลักษณะหรือรูปแบบของการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการปลอบโยน

1.2 ลักษณะพฤติกรรมเอื้อสังคม

ลักษณะหรือรูปแบบการแสดงออกของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม (Prosocial Behavior) มีนักการศึกษา นักจิตวิทยาหลาย ท่านได้แบ่งพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม ดังนี้

บา-เทล (Bar-tal. 1976, pp. 4 - 7) แบ่งพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความไม่เห็นแก่ตัว เป็นความสมัครใจที่จะทำ โดยมุ่งประโยชน์ต่อผู้อื่น และไม่หวังผลตอบแทน
2. การตอบแทนกัน ซึ่งเป็นการกระทำในการสร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ และไม่คาดหวังรางวัล

ไอเซนเบิร์ก คาร์เบรอน และไทออน (พัชรพร ปฏิกรณ์, 2554, น. 15 อ้างอิงจาก Eisenberg Cameron and Tryon, 1984, pp. 102 - 103) แบ่งพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การช่วยเหลือ (Helping) หมายถึง ความพยายามที่จะแบ่งเบา หรือบรรเทาความต้องการของผู้อื่น โดยไม่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการช่วยเหลือให้ผู้อื่นบรรลุถึงเป้าหมาย ให้ข้อมูล หรือสิ่งของที่เป็นของตนเองกับผู้อื่น
2. การแบ่งปัน (Sharing Donating) หมายถึง การที่บุคคลยอมเสียสละ หรือให้ยืมสิ่งของที่เป็นของตนเอง หรือสิ่งของที่ตนเองครอบครอง เช่น เครื่องเล่น ของใช้ ของกิน เป็นต้น ให้กับผู้อื่น
3. การปลอบโยน (Comforting) หมายถึง ความพยายามที่จะบรรเทา หรือผ่อนคลายความทุกข์ของผู้อื่นเพื่อให้คลายความกังวลใจ

โอดิโอ (Dovidio et al, 2006, pp. 22-27) แบ่งพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การช่วยเหลือ เป็นการช่วยผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน
2. ไม่เห็นแก่ตัว เป็นการกระทำโดยยึดหลักส่วนรวมเป็นหลัก
3. การร่วมมือกัน เป็นการให้ความร่วมมือระหว่างกันและกันในสังคม

เบามาเอิสเตอร์ และบุชแมน (พัชรพร ปฏิกรณ์, 2554, น. 15 อ้างอิงจาก Baumeister and Bushman, 2008, p. 260) แบ่งพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การให้ความร่วมมือกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นเพื่อที่จะไปถึงเป้าหมายร่วมกัน

2. การให้อภัย เมื่อผู้อื่นทำไม่ดีกับเรารู้จักที่จะให้อภัย
3. การอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน ปฏิบัติตามกฎหมายที่วางไว้
4. การตกลงที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ดุลยา จิตตะยโสธร (2557, น. 106) พฤติกรรมเอื้อต่อสังคมเป็นพฤติกรรมที่บุคคลทำเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมหรือประโยชน์ต่อผู้อื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550, น. 351) เช่น พฤติกรรมการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การเสียสละ การปลอมโยน

อริวัฒน์ รัตนวงศ์แซ (2558, น. 106) แบ่งลักษณะของพฤติกรรมเอื้อสังคม ดังนี้

1. การช่วยเหลือ (Helping) หมายถึง ความพยายามที่จะช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความต้องการของบุคคลอื่น โดยไม่ใช้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการช่วยเหลือบุคคลอื่นให้บรรลุถึงเป้าหมายด้วยการให้ข้อมูลที่ไม่ใช่ของตนเอง เช่น การช่วยหยิบหนังสือจากชั้นในห้องสมุดให้ ซึ่งค่าของการสูญเสียนั้นจะเป็นลักษณะของการสูญเสียเวลาและความพยายาม

2. การแบ่งปัน (Sharing) หมายถึง การให้หรือให้ยืมสิ่งของต่างๆ ที่เป็นของตนเองหรือเป็นสิ่งที่ตนเองเคยครอบครองอยู่ให้แก่บุคคลอื่นไปส่วนหนึ่ง ซึ่งค่าของการสูญเสียนั้นจะมีลักษณะเป็นรูปธรรม

3. การปลอมโยน (Comforting) หมายถึง ความพยายามที่จะช่วยบรรเทา หรือผ่อนคลายความทุกข์ของบุคคลอื่นด้วยการใช้คำพูดหรือการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อื่นผ่อนคลายความกังวลและรู้สึกสบายใจ ซึ่งพฤติกรรมนี้จะเกี่ยวข้องกับการให้เวลาและการเอาใจใส่

4. การร่วมรู้สึก หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้และเข้าใจความคิดและอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นทั้งทางบวกและทางลบ ตลอดจนการแสดงออกของบุคคลที่สามารถตอบสนองความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่นได้ทั้งทางคำพูดและการกระทำที่บ่งบอกถึงความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาค้นคว้าในข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าสามารถแบ่งลักษณะรูปแบบการ แสดงออกของพฤติกรรมเอื้อสังคม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การช่วยเหลือ ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทา หรือผ่อนคลายความต้องการของบุคคลอื่น โดยไม่ใช้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการช่วยเหลือบุคคลอื่น ให้บรรลุถึงเป้าหมาย โดยที่เขาไม่ต้องร้องขอ การแบ่งปัน ซึ่งเป็นการให้หรือให้ยืมสิ่งของต่าง ๆ หรือ ทรัพย์สิน ที่เป็นของตนเองหรือเป็นสิ่งที่ตนเองเคยครอบครองอยู่แล้วให้แก่บุคคลที่เดือดร้อนหรือผู้ที่ ต้องการความช่วยเหลือ การปลอมโยน ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความทุกข์ของบุคคลอื่นด้วย การใช้คำพูดหรือการกระทำต่างๆ โดยไม่ซ้ำเติมผู้อื่น ให้กำลังใจ ชื่นชม ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลายความกังวล และรู้สึกสบายใจ

1.3 แนวคิดและทฤษฎีของกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

ด้วยความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคม ดังกล่าวมาในข้างต้น ทำให้นักจิตวิทยาได้ ตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมให้แก่ผู้คนว่าเป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะช่วยให้ สังคมมีประชากรที่มีคุณภาพ คือประชากรที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ด้วยเหตุนี้ นักจิตวิทยาจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมกันอย่างกว้างขวางโดยการศึกษา ทดลองลง เพื่อค้นพบ สาเหตุ และปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเอื้อสังคม ตามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ สามารถแบ่ง นักจิตวิทยาที่สนใจศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา
2. กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
3. กลุ่มที่สนใจเกี่ยวกับต้นเหตุทางจิตสังคม

โดยนักจิตวิทยาที่สนใจศึกษาพฤติกรรมเอื้อสังคมทั้ง 3 กลุ่มเน้นศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึก (Empathy) ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมรายละเอียดมีดังนี้ (สุรงค์ ไคว์ตระกูล, 2548, น. 372 - 373)

1.3.1 กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (Cognitive Developmental Theory)

เป็นพื้นฐานของการวิจัย ซึ่งมี เพียเจต์ เป็นผู้นำ นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ เชื่อว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านเชาวน์ปัญญา โดยถือว่าก่อนที่เด็กจะเห็นใจในความทุกข์ ของผู้อื่น และสามารถจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ เด็กจะต้องมีความสามารถทางเชาวน์ปัญญาที่จะมองเห็นปัญหา ในแง่มุมมองของผู้อื่นเสียก่อน (สุจิตรา แก้วเขียว, 2534, น. 6) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญา เกิดจากการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสติปัญญาซึ่งอยู่ ภายใต้อัน 2 กระบวนการ คือ กระบวนการจัดระบบ (Organization) และกระบวนการปรับตัว (Adaptation) การปรับตัวประกอบด้วยกระบวนการ 2 กระบวนการ คือ กระบวนการดูดซึม (Assimilation) และ กระบวนการปรับโครงสร้าง (Accomodation) กล่าวคือ โดยปกติแล้วบุคคลจะมีระดับสติปัญญาอยู่ใน ระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถจะรับประสบการณ์ต่างๆได้ภายในขอบเขตของโครงสร้างทางสติปัญญา

ในระดับนั้น เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใหม่บุคคลจะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่นั้น โดยการดูดซึมเอาสิ่งเร้านั้นเข้ามาไว้ในโครงสร้างทางความคิด ถ้าหากสิ่งเร้าที่รับเข้าไปใหม่นั้นมีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกับโครงสร้างความคิดเดิม บุคคลจะจัดสิ่งเร้านั้นเข้าไปไว้ในโครงสร้างความคิดเดิมทำให้โครงสร้างความคิดเดิมขยายกว้างขึ้น แต่ถ้าหากสิ่งเร้าที่รับเข้าไปใหม่นั้นมีลักษณะแตกต่างไปจากโครงสร้างความคิด ที่มีอยู่ จะทำให้เกิดสภาวะที่ไม่สมดุล (Disequilibrium) ขึ้น บุคคลต้องปรับโครงสร้างความคิดเดิมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ซึ่งผลจากการปรับตัวจะทำให้บุคคลอยู่ในสภาวะสมดุล (Equilibrium) ฉะนั้น การที่มนุษย์มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความคิดให้อยู่ในสภาวะสมดุลดังกล่าว ทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้าสู่สิ่งแวดล้อมได้ และก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง

ในทรรศนะของ เพียเจต์ พัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์จะมีความต่อเนื่องเป็นขั้นตอนที่แน่นอนและเป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ไม่สามารถข้ามขั้นได้ ทั้งนี้เพราะพัฒนาการขั้นแรกจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในขั้นต่อไป ซึ่งผลวิจัยในระยะต่อมา มาต่งสนับสนุนลำดับขั้นพัฒนาการของเพียเจต์ และพบว่าทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ สามารถอธิบายพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กต่างเชื้อชาติ และวัฒนธรรมได้ เพียเจต์ (อังคณา อ่อนธานี, 2542, น. 8 - 9 อ้างอิงจาก Piaget, 1984, p. 102) ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) อยู่ในช่วงแรกเกิดถึง 2 ขวบ โดยพัฒนาการทางความคิดของเด็กจะแสดงออกมาในรูปของปฏิบัติการสะท้อนต่อสิ่งเร้าตั้งแต่วัยแรกเกิด ต่อมาปฏิบัติการสะท้อนจะเริ่มเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเด็กจะมีการทำงานประสานกันของอวัยวะบางอย่าง เช่น ตากับมือ ตากับหู มือกับปาก เด็กจะเริ่มรู้จักใช้การเคลื่อนไหว สำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งจะพัฒนาเป็นแบบแผนการคิดของเด็กต่อไป ช่วงท้ายของขั้นนี้ เด็กสามารถรับรู้ว่ามีสิ่งของต่าง ๆ ยังมีอยู่ต่อไปแม้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะไม่ได้ปรากฏอยู่ตรงหน้า

2. ขั้นคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี ช่วงนี้เด็กเริ่มมีพัฒนาการทางภาษา เริ่มมีความสามารถใช้สัญลักษณ์แทนคน สถานที่ และสิ่งของได้ เริ่มสามารถที่จะคิดในใจได้ เริ่มสร้างกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่จะช่วยอธิบายหรือทำนายสังคัมรอบตัวเด็ก เช่น ฟุตบอลเป็นของเด็กผู้ชาย หรือมนุษย์แบ่งเป็นหญิงและชาย แต่เด็กในวัยนี้จะมีความสนใจเรื่อง "Centration" หมายถึง การรับรู้ด้านเดียว กล่าวคือ เด็กมีแนวโน้มที่จะพิจารณาเรื่องต่างๆ เพียงด้านเดียวไม่พิจารณาด้านอื่น ๆ ประกอบ (ตุลยา จิตตะยโสธร, 2555, น. 240) ซึ่งจะทำให้เด็กไม่สามารถมองลึกลงไปจากสิ่งที่เห็นภายนอก เช่น ไม้รู้แรงจูงใจภายใต้พฤติกรรม เป็นต้น ในขั้นนี้สามารถแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

- 2.1 ระยะก่อนการมีความคิดรวบยอด (Preconceptual Thought Phase) อยู่ในช่วงอายุ 2-4 ปี ในระยะนี้เด็กเริ่มเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์เกี่ยวกับวัตถุและเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ ได้แก่ การใช้ภาษา การคิดในใจ การวาดรูป และการใช้ภาษาท่าทาง ข้อจำกัดที่สำคัญในการคิดของเด็กวัยนี้คือ คิดว่าวัตถุที่ไม่มีชีวิตสามารถเคลื่อนไหวและกระทำสิ่งต่าง ๆ

ตัวเอง (Animistic Thinking) และการคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) คือเอาใจใส่แต่เรื่องราวของตนเอง เห็นและเข้าใจสิ่งต่างๆ เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตนเองเท่านั้น ไม่สามารถเห็นและเข้าใจมุมมองของผู้อื่น รวมทั้งเข้าใจว่าทุกคนเห็นเหมือนอย่างที่เขาเห็นด้วย ทำให้เด็กวัยนี้ไม่สามารถเข้าใจว่า ความคิด ความรู้สึกหรือการรับรู้ของบุคคลอื่นอาจแตกต่างจากตนเองได้

2.2 อยู่ในช่วงอายุ 4 - 7 ปี เมื่อเด็กก้าวเข้าสู่ระยะนี้เด็กจะมีความคิดใกล้เคียงกับการคิดแบบผู้ใหญ่มากกว่าระยะก่อนมีความคิดรวบยอด เด็กจะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิด การคิดของเด็กในวัยนี้จะเร็วขึ้น มีความยืดหยุ่นและประสิทธิวิภาษมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การให้เหตุผลของเด็กก็ยังขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขารับรู้ หรือสิ่งที่เขามองเห็นในขณะนั้น นอกจากนี้เด็กก็ยังเริ่มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา

3. ขั้นปฏิบัติการเชิงรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 7 - 11 ปี เด็กในช่วงนี้มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และความคิดแตกต่างกับเด็ก 2 ชั้นแรกมาก โดยเด็กชั้นนี้เริ่มมีความสามารถในการสร้างกฎเกณฑ์ รู้จักการจัดหมวดหมู่ สามารถที่จะใช้ความคิดซับซ้อนขึ้นได้ และมีความสามารถในการตัดสินใจจริยธรรมได้ด้วย การคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กวัยนี้จะลดลง (Loss of Egocentrism) ทำให้เริ่มมีความเข้าใจหลายมุมมอง สามารถเข้าใจมุมมองของผู้อื่นได้มากขึ้น หรือที่เรียกว่ามีความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่น (Perspective Taking) ซึ่งถ้าเด็กพัฒนาไม่ถึงจุดนี้ก็จะกลายเป็นพวกยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัว ขาดการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมนั่นเอง

4. ขั้นปฏิบัติการเชิงนามธรรม (Formal Operational Stage) ช่วงอายุ 12 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่โครงสร้างทางปัญญาพัฒนาอย่างสมบูรณ์ โดยเด็กมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการคิดและการแก้ปัญหาที่มีแบบแผนเชิงนามธรรม และมีการใช้เหตุผล กล่าวคือ เด็กรู้จักคิดหาเหตุผลอย่างเป็นนามธรรม ตั้งสมมติฐาน ทดสอบสมมติฐาน และแก้ปัญหาได้ แม้ว่าเหตุการณ์หรือสิ่งนั้น ๆ จะไม่ได้ปรากฏให้เห็นอยู่ตรงหน้า

ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ (สุจิตรา แก้วเขียว, 2534, น. 9 อ้างอิงจาก Piaget, 1928, น. 432) เชื่อว่าเด็กจะพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมได้ในพัฒนาการขั้นที่ 3 คือ ขั้นปฏิบัติการเชิงรูปธรรม (7 - 11 ปี) เนื่องจากในขั้นนี้เด็กลดการคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้เด็กเกิดความสามารถในการเข้าใจทัศนะผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเอื้อสังคมตามมา

นอกจาก เพียเจต์ แล้วยังมีนักจิตวิทยาในกลุ่มที่ยึดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาอาทิ เพอร์รี และ บัซซี (สุจิตรา แก้วเขียว, 2534, น. 9 อ้างอิงจาก Perry and Bussey, 1924, น. 240) ได้เสนอแนวคิดในการอธิบายพฤติกรรมเอื้อสังคมว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของบุคคลอย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 อยู่ในช่วงแรกเกิดถึง 7 ปี หรืออยู่ในขั้นคิดก่อนปฏิบัติการ เด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่สามารถเข้าใจความต้องการของผู้อื่นและจะมีการตอบสนองเฉพาะแรงจูงใจพื้นฐาน เช่น การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด และการกระทำในสิ่งที่พอใจ เด็กในขั้นนี้จะแบ่งปันก็ต่อเมื่อได้รับสิ่งตอบแทนที่ตนเองชอบ

ขั้นที่ 2 เป็นช่วงที่เด็กอยู่ในวัยประถม อายุ 7 - 11 ปี หรืออยู่ในขั้นปฏิบัติการเชิงรูปธรรม ระยะเวลาี้เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกับเพื่อนมากขึ้น เช่น มีการโต้แย้งกับเพื่อน การเล่นเกมที่ต้องแสดงบทบาทต่าง ๆ เป็นต้น ประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้เด็กเรียนรู้การแยกแยะของผู้อื่นออกจากของตนเอง ความสามารถนี้ทำให้เด็กรับรู้ความคิดในแง่มุมมองของผู้อื่น และรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้อื่นสุขหรือทุกข์จึงทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเอื้อสังคมมากขึ้น ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมมีแรงจูงใจมาจากการพิจารณาถึงสวัสดิภาพของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 เป็นช่วงวัยรุ่น หรืออยู่ในขั้นปฏิบัติการเชิงนามธรรม ระยะเวลาี้เด็กเริ่มสร้างกฎเกณฑ์ที่มีรากฐานมาจากหลักสากลของความเสมอภาคทางจริยธรรม (Universal Principles of Moral Fairness) เช่น จงปฏิบัติต่อผู้อื่นเช่นเดียวกับที่เรายากให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเรา ดังนั้น เด็กจะซึมซาบว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และต้องการให้เด็กกระทำ ซึ่งกระบวนการนี้จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมมากขึ้นกล่าวโดยสรุปทั้งทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ และแนวคิดของเพอร์รี และ บัชซี เห็นสอดคล้องกันว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะพัฒนาเพิ่มตามอายุ โดยเด็กจะมีพฤติกรรมเอื้อสังคมอย่างเด่นชัดในช่วงประถมศึกษา (7 ปีขึ้นไป) ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กกลดการคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลงก่อให้เกิดความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นอันเป็นรากฐานสำคัญในการเกิดพฤติกรรมเอื้อสังคม

สอดคล้องกับ มุสเซินและไอเซนเบิร์ก (Mussen and Eisenberg, 1977, น. 32 - 33) อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีทางด้านพัฒนาการทางปัญญา ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อสังคม ดังนี้

พัฒนาการตามธรรมชาตินั้นมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เด็กจะไม่อยู่นิ่งเพราะเนื่องมาจากมีแรงขับทางสัญชาตญาณเป็นตัวกระตุ้นและการผลักดันด้านสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดเป็นการกระทำ เกิดการริเริ่มมีการรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ซึ่งสภาพแวดล้อมนั้นมีผลต่อการกระทำ เพียเจต์ยอมรับว่า ความมีไหวพริบประกอบกับกระบวนการคิดจะเป็นส่วนที่ช่วยในการปรับตัว นอกจากนี้พัฒนาการทางด้านความคิดยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ และสภาพแวดล้อม โดยได้มีการผสมผสานสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นเข้าด้วยกัน เหตุผลทางด้านศีลธรรมและการตัดสินใจก็แสดงออกมาอย่างชัดเจนพัฒนาทางด้านความคิดนั้นจะเป็นตัวควบคุมการตัดสินใจ โดยทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาจะทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของความดีงามและพฤติกรรมเพื่อสังคมให้กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3.2 กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognition Learning Theory) เป็นพื้นฐาน ซึ่งมี แบนดูรา เป็นผู้นำ นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เชื่อว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้จากกระบวนการสังคมประกิต (Socialization) ขึ้นอยู่กับสภาพสิ่งแวดล้อม ถ้าเด็กเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วยผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด เช่น เพื่อน แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นตัวอย่าง เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมเอื้อสังคมด้วย นอกจากนี้การสอนด้วยถ้อยคำข่าวสาร (Verbal Instruction) และการให้แรงเสริมทางบวกต่อพฤติกรรมเอื้อสังคม ช่วยให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมดีขึ้น (สุจิตรา แก้วเขียว, 2534, น. 13 อ้างอิงจาก Bandura, 1967, น. 240)

แบนดูรา (สุจิตรา แก้วเขียว, 2534, น. 9 อ้างอิงจาก Bandura, 1967, น. 122) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยแบนดูราให้ความเห็นว่าการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้นั้น ไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาจากการแสดงออกเสมอไป หากแต่การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ๆ (Acquired) ก็ถือว่าได้เกิดการเรียนรู้อแล้วถึงแม้ว่าจะยังไม่มีการแสดงออกก็ตาม และการแสดงออกของพฤติกรรมก็สะท้อนให้เห็นการเรียนรู้นอกจากนี้ แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม แบนดูรา และได้เสนอว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมเพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วย และการเข้าร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรม

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคลกับพฤติกรรม กล่าวว่ ปัจจัยด้านความคิดความรู้สึก ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย และความตั้งใจเป็นตัวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรม ในขณะที่พฤติกรรมก็เป็นตัวกำหนดลักษณะการคิด และการสนองตอบทางอารมณ์

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกับบุคคล กล่าวว่ ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของบุคคล จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลง โดยอิทธิพลทางสังคมที่ให้ข้อมูลและกระตุ้นการสนองตอบทางอารมณ์โดยการผ่านตัวแบบการสอน และการชักจูงทางสังคม โดยแต่ละบุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและลักษณะทางกายภาพ เช่น อายุ ขนาดของร่างกาย เชื้อชาติ เพศ ความน่าสนใจของร่างกาย บทบาทและสภาพทางสังคม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม กล่าวว่พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงเื้อนไปตามสภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันเื้อนใจของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น ก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วย แบนดูราเชื่อว่าการเรียนรู้ของคนนั้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่น ซึ่งเป็นตัวแบบ ในการเรียนรู้ผ่านตัวแบบสามารถถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ประกอบด้วย 4 กระบวนการ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2548, น. 240 - 244) ดังนี้

1) กระบวนการใส่ใจ (Attention) ความใส่ใจของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญมาก

บุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ถ้าขาดการใส่ใจ และจะรับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก องค์ประกอบที่มีผลต่อกระบวนการใส่ใจมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบของตัวแบบเอง คือ ตัวแบบต้องมีลักษณะเด่น และพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกไม่มีความซับซ้อน ผู้สังเกตจึงจะจำได้มาก

2) กระบวนการจดจำ (Retention) การที่บุคคลสามารถที่จะเลียนแบบ หรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบได้ อาจจะมีการจดจำด้วยคำพูด หรือการจดจำด้วยภาพ ซึ่งการจดจำด้วยภาพจะทำให้จดจำได้นานและคงทน

3) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ (Reproduction) เป็นกระบวนการที่บุคคลนำสิ่งที่จดจำ มาแสดงออกเป็นการกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ

ปัจจัยสำคัญของความสามารถในการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ คือ ความพร้อมทั้งด้านร่างกาย และทักษะ ที่จำเป็นในการเลียนแบบ โดยผู้เรียนแต่ละคนอาจแสดงได้แตกต่างกัน

4) กระบวนการจูงใจ (Motivation) การที่บุคคลที่เกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้หรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจว่าพฤติกรรมนั้นเป็นที่ยอมรับหรือไม่พึงพอใจในรางวัล การประเมินตนเอง และมาตรฐานภายในตัวนอกจากผู้เรียนยังสามารถเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตได้โดยกระบวนการต่อไปนี้

4.1) การเรียนรู้โดยการสังเกตและจากผู้ที่ มีหน้าที่ อบรมผู้เรียน (Socializing-Agent) การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ตัวแบบที่ผู้เรียนสังเกตจึงเป็นไปได้ทั้งจากตัวแบบจริงหรืออาจเป็นตัวแบบที่ไม่มีชีวิต เช่น สื่อทางโทรทัศน์ สื่อทางภาพยนตร์ และการ์ตูน นอกจากนี้ ครูและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด มีหน้าที่สำคัญก็คือ การสอนให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีการแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม และอยู่ในขอบเขตของวัฒนธรรมประเพณี โดยเรียกกระบวนการนี้ว่า การถ่ายทอดทางสังคมหรือสังคมประกิต (Socialization) การเป็นตัวแบบที่ดีของครูและผู้ปกครอง จะช่วยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม

4.2) การเรียนรู้โดยการสังเกตและการเรียนการสอน ในห้องเรียนครูเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนเป็นทั้งผู้สังเกตและตัวแบบ ผู้เรียนบางคนเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อเพื่อนในชั้นเรียน เพราะเป็นตัวแบบที่ดีและมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้เรียนมากที่สุดเนื่องจากอยู่ในวัยเดียวกัน แต่พฤติกรรมที่เรียนรู้จากเพื่อนมีทั้งดีและไม่ดี ฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจึงมีความสำคัญมากสำหรับครูในการสอนโดยนอกจากครูจะเป็นตัวแบบแล้วยังช่วยสอนให้ผู้เรียนเป็นทั้งตัวแบบและผู้เรียนที่มีคุณค่ามีพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ โดยการปลูกฝังพฤติกรรมที่เอื้อสังคม (Prosocial Behavior) เช่น การมีน้ำใจ การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักมีความเกรงใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยครูควรแสดงตนเป็นตัวอย่างและให้การสนับสนุนการเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของ

ผู้เรียน งานที่สำคัญของครูก็คือช่วยนักเรียนแต่ละคนให้เกิดการเรียนรู้หรือมีความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรได้วางไว้ ครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการการเรียนรู้จึงเป็นรากฐานของการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551, น. 292 - 293) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura สรุปได้ดังนี้

1. สิ่งที่เราเรียนรู้ การเรียนรู้ของคนเราเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่กลายเป็นความเชื่อที่มีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมและเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น บุคคลจะมีความคาดหวังล่วงหน้าเกี่ยวกับการเกิดของผลจากการกระทำนั้น ทำให้บุคคลตัดสินใจได้ว่า ควรทำหรือไม่ควรทำ

2. วิธีการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ ซึ่งมีทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์อ้อมโดยการสังเกต อ่าน ฟัง การบอกเล่าที่เกิดกับผู้อื่น ทำให้คนเรามีการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

3. ความเชื่อ ผลจากการเรียนรู้ที่อยู่ในรูปของความเชื่อว่าสิ่งหนึ่งจะสัมพันธ์กับอีกสิ่งหนึ่งทั้งนี้เกิดจากสังเกตและการคิดของบุคคล รวมทั้งการบอกเล่าจากคนอื่น ซึ่งความเชื่อสามารถกำหนดพฤติกรรมของบุคคลได้

4. การควบคุมพฤติกรรมด้านความรู้และความเข้าใจ บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจได้ และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ตนรู้ได้ รวมทั้งมองเห็นผลของการกระทำที่จะเกิดตามมา ซึ่งอาจดีหรือเลวทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่า ควรทำหรือไม่ควรทำ

5. จริยธรรม หมายถึง หลักการ กฎเกณฑ์ แนวทางของการประพฤติปฏิบัติ บุคคลสามารถประเมินได้ถึงความผิดถูกของการกระทำ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ถือว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความผิดถูกของการกระทำ ตามหลักของการประพฤติปฏิบัติของบุคคลมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการตัดสินใจความถูกผิดของพฤติกรรม จึงใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันและน้ำหนักที่แตกต่างกัน

6. การบังคับตนเอง บุคคลสามารถบังคับตนเองที่จะประพฤติหรือละเว้นการประพฤติได้ตามมาตรฐานของตนเอง ตามการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและอ้อมของตน ความสามารถในการบังคับตนเองนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคม หากการเสริมแรงเป็นไปในทางบวกก็จะมีแนวโน้มที่จะละเว้นประพฤติในสิ่งไม่ดีและประพฤติในสิ่งที่ดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า พฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการใส่ใจ 2) กระบวนการจดจำ 3) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ และ 4) กระบวนการจูงใจ ซึ่งเรียนรู้พฤติกรรมจากตัวแบบในสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว เช่น เพื่อน พ่อแม่ หรือคนที่ชื่นชอบ ถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงพฤติกรรม

เอื้อสังคม เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมเอื้อสังคมด้วย และนอกจากนี้การให้แรงเสริมทางบวกต่อพฤติกรรมเอื้อสังคม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมดีขึ้น

1.3.3 กลุ่มที่สนใจเกี่ยวกับต้นเหตุทางจิตสังคม (Psychosocial Origins) ของพฤติกรรมเอื้อสังคม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มักสนใจศึกษาตัวแปรในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีความร่วมมือ ซึ่งเป็นรากฐานของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และต้องการให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความทุกข์ในประเด็นความร่วมมือ ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการหยั่งรู้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น (อัจศรา ประเสริฐสิน และ ดุลยา จิตตะยโสธร, 2557, น. 45) มีงานวิจัยหลายชิ้นสอดคล้องกันว่า ความร่วมมือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยความร่วมมือเปรียบเสมือนสื่อกลางเชื่อมโยงระหว่างการรับรู้ถึงความต้องการหรือความทุกข์ของบุคคลอื่นกับการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม (อัจศรา ประเสริฐสิน และ ดุลยา จิตตะยโสธร, 2557, น. 45)

ความสามารถในการเข้าใจทรศนะผู้อื่นกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่านักจิตวิทยาในกลุ่มที่ยึดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาให้ความสำคัญกับความสามารถในการเข้าใจทรศนะผู้อื่น ว่ามีบทบาทสำคัญในการเกิดพฤติกรรมเอื้อสังคม ซึ่งความสามารถในการเข้าใจทรศนะผู้อื่น แต่เดิมนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เรียกว่า ความสามารถในการสวมบทบาท (สุปราณี ปรงประเสริฐ, 2548, น. 4; อ้างอิงจาก Selman, 1971, p. 34) และให้นิยามกันหลากหลายอาทิ ดาวิส และคนอื่น ๆ (มัลลิกา สันติหิรัญภาค, 2545, น. 5 อ้างอิงจาก Davis, et al, 1966, p. 67) ให้ความหมายในการเข้าใจทรศนะผู้อื่นว่า เป็นความสามารถที่จะจินตนาการได้ว่าผู้อื่นรับรู้เหตุการณ์นั้นเช่นไร และมีความรู้สึกอย่างไรจากผลของเหตุการณ์นั้น รวมทั้งจินตนาการได้ว่าหากตนเองอยู่ในสถานการณ์นั้นจะรู้สึกนึกคิดเช่นไร ส่วน บอสสัน (มัลลิกา สันติหิรัญภาค, 2545, น. 5 อ้างอิงจาก Boston. 1991, น. 12) ได้เสนอว่า ความสามารถในการเข้าใจทรศนะผู้อื่นทำให้บุคคลสามารถเข้าใจได้ว่าผู้อื่นจะได้รับผลกระทบจากการกระทำของตนเองด้วย ทำให้บุคคลมีการปรับการกระทำเพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นแทนการมุ่งกระทำตามความต้องการของตนเองฝ่ายเดียวรวมไปถึงมุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ

ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่าความสามารถในการเข้าใจทรศนะผู้อื่น หรือความสามารถในการสวมบทบาทเปรียบเสมือนการเอาใจเขามาใส่ใจเรา หรือการนำตัวเราเข้าไปแทนที่ผู้อื่นทำให้เราเข้าใจถึงความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลอื่นนั่นเอง และนอกจากนั้น ถ้าบุคคลทุกฝ่าย ทุกภาคส่วน ที่ใกล้ชิดกับเด็กควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจทรศนะของผู้อื่นโดยการสร้างแรงจูงใจ อันจะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเอื้อสังคม และช่วยเหลือลอมเด็กไทยให้มีความสามารถดังกล่าว สังคมไทยก็จะมีประชากรที่มีคุณภาพ คือทั้งเก่ง ดี และมีความสุข จากการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมไทยให้น่าอยู่ และเจริญรุ่งเรืองสืบไป

1.4 อิทธิพลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2549, น. 294 - 297) ได้อธิบายเกี่ยวกับอิทธิพลที่ทำให้เกิด

พฤติกรรมกรช่วยเหลือแบ่งออกเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1.4.1 อิทธิพลจากตัวบุคคล กว่าที่คนเราจะเติบโตขึ้นมาเราได้มีพัฒนาการตามธรรมชาติและผ่านกระบวนการเรียนรู้มากมายหลายอย่าง ซึ่งมีผลให้เราเป็นตัวของเราเองที่มีเอกลักษณ์ต่างจากคนอื่นมีความคิดและการกระทำพฤติกรรมอันเป็นแบบแผนของเราเอง สิ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือคนอื่นของเรามีหลายประการแต่ที่สำคัญ ดังนี้

1) ความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้บุคลิกภาพในการช่วยเหลือบุคคลอื่นแตกต่างกัน สังเกตเห็นจากคนที่รู้จักรอบตัว บางคนจะรู้สึกจูงใจช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ในขณะที่บางคนไม่ยื่นมือช่วยใคร แต่จะคอยรับความช่วยเหลืออย่างเดียว นักจิตวิทยาพัฒนาการได้อธิบายว่าบุคลิกของคนเราจะก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่เล็ก โดยผู้ปกครองจะเป็นตัวแบบที่ดีในการแสดงพฤติกรรมกรช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามบุคลิกภาพเอื้ออารีชอบช่วยเหลือมิได้เป็นปัจจัยเดียวที่ทำให้คนแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือ การที่จะแสดงพฤติกรรมดังกล่าวออกมาอย่างจำเป็นที่จะต้องมีสถานการณ์ที่เหมาะสมกระตุ้นอีกด้วย

2) ความแตกต่างระหว่างเพศกับพฤติกรรมกรช่วยเหลือ จากการศึกษางานวิจัยพบว่าผู้ชายกับผู้หญิงมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันในการช่วยเหลือผู้อื่น ผู้ชายมักแสดงความช่วยเหลือในแบบของความกล้าหาญแบบวีรบุรุษ ในขณะที่ผู้หญิงจะนิยมแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือแบบอาสาที่ที่ต้องใช้เวลาในการกระทำ การดูแลสวัสดิภาพของผู้อื่นซึ่งจะสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมส่วนมาก จะสอนให้ผู้ชายแสดงความกล้าหาญและดูแลผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงจะถูกสอนให้ดูแลการกินที่อยู่ดีของครอบครัว นอกจากนี้ยังแตกต่างกันในแง่ของกลุ่มเป้าหมายในการช่วยเหลืออีกด้วย กล่าวคือ เปรียบเทียบการช่วยเหลือเพื่อนหรือคนแปลกหน้า ผู้ชายจะช่วยเหลือคนแปลกหน้ามากกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงมักช่วยเหลือเพื่อนมากกว่าผู้ชาย

3) ความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับพฤติกรรมกรช่วยเหลือ ในวัฒนธรรมตะวันตก ผู้คนมีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคล มีความเป็นอิสระส่วนตัวสูงในขณะที่สังคมตะวันออก มักสอนให้คนเห็นคุณค่าในการอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้คนในสังคมตะวันออกจึงน่าจะเป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าคนในตะวันตก เพราะว่าการอยู่ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกันเป็นบรรทัดฐานอย่างหนึ่งของสังคม และไม่ว่าจะเป็นภายใต้วัฒนธรรมแบบใดก็ตามการให้ความช่วยเหลือคนอื่นมักจะทำให้คนอื่นที่เป็นคนในกลุ่ม (In group) มากกว่าคนนอกกลุ่ม (Out group) อาจจะอธิบายสังคมไทยได้ว่าทำไมคนไทยเราจึงมีจิตสำนึกต่อสังคมโดยกว้าง หรือจิตสำนึกสาธารณะน้อย เราแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยกว่าต่อครอบครัวและญาติมิตรสนิทสนมของเรา คนไทยชอบผลกระทบบ้างไปสู่นโยบายของรัฐ

4) อารมณ์มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรให้การช่วยเหลือ การช่วยเหลือคนอื่นขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ให้การช่วยเหลือคนอื่นด้วย นักจิตวิทยาได้ไปทดลองภาคสนามด้วยการแกล้งทำให้เงินที่หยอดเครื่องโทรศัพท์สาธารณะหล่นคืนให้แก่ผู้โทรศัพท์ (หมายความว่า โทรศัพท์ฟรียอมอารมณ์ดีที่มีโชค) ครั้นพูดโทรศัพท์เสร็จแล้วก็เดินเข้าไปในศูนย์การค้า ผู้สมรู้จะทำเป็นเดินผ่านแล้วทำแค้นหล่นต่อหน้า

เขา ผลปรากฏว่าคนที่ได้เงินคืนจากการโทรศัพท์ช่วยเก็บให้ถึงร้อยละ 84 เปรียบเทียบกับคนที่โทรศัพท์แล้วไม่ได้เงินคืนมาซึ่งช่วยเพียงร้อยละ 4 เท่านั้น สำหรับกรณีที่เรายู่ในอารมณ์ที่ไม่ดีจะทำให้เราแสดงพฤติกรรมช่วยเหลืออย่างไร นักจิตวิทยาพบว่า เมื่ออารมณ์ด้านไม่ดีคือ ความรู้สึกที่ตนเองผิดเกิดขึ้นในใจ จะทำให้เราแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือมากขึ้นกว่าปกติ ดังนั้นการทำความดีคือ การช่วยเหลือคนอื่นจะทำให้เราคลายความรู้สึกผิดไปได้เราเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า Negative-state Relief Hypothesis แม้แต่อารมณ์เสีย หรือเศร้าใจก็จะทำให้คนเราช่วยคนอื่นมากขึ้นกว่าปกติเพราะว่า การช่วยเหลือคนอื่นจะทำให้ตนเองรู้สึกดีขึ้น

1.4.2 เงื่อนไขของสถานการณ์ที่เป็นปัจจัยส่งเสริมพฤติกรรมให้การช่วยเหลือ
มีรายละเอียดดังนี้

1) การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นชนบท หรือเขตเมืองใหญ่ จากการทดลองมากมาย ระหว่างเมืองเล็กกับเมืองใหญ่ หรือชนบทกับตัวเมือง ไม่ว่าจะเป็พฤติกรรมขอความช่วยเหลือแบบใดก็ตาม (บาดเจ็บ ถามทาง เด็กหาย ฯลฯ) ผลการทดลองพบว่า ผู้คนในเมืองเล็กหรือชนบทให้ความช่วยเหลือมากกว่าเมืองใหญ่ และเป็นจริงเช่นนี้ในทุกประเทศที่ได้มีการวิจัย การสำรวจของนักจิตวิทยาพบว่า เมืองที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยคนเราจะมีการให้ความช่วยเหลือน้อยกว่าเมืองที่มีอัตราความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูง ซึ่งดูแล้วเป็นไปตาม Urban-Overload Hypothesis เพราะว่ายังมีคหนาแน่นยิ่งมีการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้ามากเป็นธรรมดา ดังนั้นการที่เราจะเกิดอุบัติเหตุในชนบทแล้วมีโอกาสได้รับความช่วยเหลือจากคนชนบทจะมีโอกาสมากกว่าเกิดอุบัติเหตุต่อหน้าคนที่อยู่ในเมืองใหญ่ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรสูง เพราะว่ในชนบทอัตราความหนาแน่นของประชากรน้อย คนชนบทต้องแสดงตัวเพื่อที่จะได้รับการกระตุ้นของสถานการณ์บ้าง

2) จำนวนคนที่อยู่ในสถานการณ์ เมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นต่อหน้า ยังมีคนอยู่น้อยเพียงใดจะยิ่งได้รับความช่วยเหลือเร็วเท่านั้นและยิ่งเกิดต่อหน้าคนจำนวนน้อยเพียงใดจะยิ่งได้รับความช่วยเหลือมากกว่าเกิดต่อหน้าคนจำนวนมาก ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า ผลกระทบจากคนมอง (Bystander Effect) เหตุที่เป็นดังนี้อธิบายได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก การที่คนเราสังเกตเห็นความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ต้องการให้การช่วยเหลือ เราจะมองไปยังคนอื่นในกลุ่มด้วย ถ้าคนอื่นไม่สนใจทำหน้าที่ เราจะต้องรู้สึกว่าจะอาจจะเป็นเหตุการณ์ปกติก็ได้ในเมื่อไม่เห็นมีใครจะแสดงอาการรับรู้ ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า การเมินเฉยร่วมกัน(Pluralistic Ignorance) เมื่อเกิดขึ้นแล้ว การตัดสินใจเข้าไปช่วย ซ้ำลง ประเด็นที่สอง คนเราอาจเกิดความรู้สึกกระจายความรับผิดชอบ เมื่ออยู่ในกลุ่ม (Diffusion of Responsibility) เมื่อคนเราอยู่คนเดียวแล้วมีเหตุการณ์ไม่ปกติเกิดขึ้นต่อหน้าเรา เราย่อมต้องรับผิดชอบที่ต้องเข้าไปช่วยคนนั้นแต่ถ้ามีหลายคนเราอาจคิดว่าไม่ใช่ความรับผิดชอบของเราคนเดียวเดี่ยวคนอื่นก็เข้ามาช่วย

3) ธรรมชาติของความสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกันนานหรือเพียงระยะสั้น นักจิตวิทยา สังคมได้ทดลองเกี่ยวกับพฤติกรรมกรช่วยเหลือคนอื่นมากมาย แต่ส่วนมากเป็นการช่วยเหลือในระยะเวลาดสั้นๆ และกับคนแปลกหน้า แม้ว่าจะเป็นการค้นคว้าที่สำคัญแต่การช่วยเหลือที่ยาวนาน และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เช่น คนในครอบครัว คนรัก เพื่อน ไม่ค่อยมีการศึกษามากนัก ความสัมพันธ์กันอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก ความสัมพันธ์ระยะยาว (Communal Relationships) ซึ่งสิ่งสำคัญอันดับแรกคือ ความอยู่ดีของคนที่มีความสัมพันธ์กับเรา เช่น ลูก และภรรยา และประเภทที่สองคือ ความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยน (Exchange Relationship) สิ่งที่เราอุทิศให้เขาซึ่งเขาจะตอบแทนมาอย่างยุติธรรม ซึ่งในความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยนเรามองหวังเพื่อให้ได้รางวัลตอบแทนกลับมา

4) การมีตัวอย่างให้เลียนแบบ จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เราได้เรียนรู้มาแล้วว่าเราเพียงเรียนรู้พฤติกรรมจากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบเท่านั้น พฤติกรรมกรช่วยเหลือกันก็ไม่ยกเว้นในทฤษฎี หมายความว่า ถ้ามีตัวแบบแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือผู้อื่นแล้วได้ผลตอบแทนที่ดีก็จะมีแนวโน้มว่าคนที่เห็นการกระทำนั้นก็จะกระทำตามต้นแบบนั้นมาก ทั้งนี้มีข้ออธิบายว่าในสังคมทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นที่ใดรวมทั้งในองค์กรหรือหน่วยงานมีบรรทัดฐานอยู่ว่าการช่วยเหลือเป็นสิ่งที่นายกองและถือว่าเป็นความรับผิดชอบของสังคม ดังนั้นผู้ที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น จึงเป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่อง โดยเหตุนี้ตัวแบบที่กระทำการช่วยเหลือผู้อื่นแล้วได้รับการยกย่องยอมรับที่ดีจะเป็นตัวแบบที่ดีให้กับคนอื่น ๆ ในหน่วยงานนั้นต่อไป หัวหน้างานที่ดีคือคนที่แสดงตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการช่วยเหลือผู้อื่นในหน่วยงาน เพราะตัวแบบที่เป็นหัวหน้างานเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลสูงใจลูกน้องมาก

จากการศึกษาอิทธิพลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเอื้อสังคม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าพัฒนาการตามธรรมชาติที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้มากมายหลายอย่าง ความแตกต่างระหว่างบุคคล วัฒนธรรมสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ ความแออัดของประชากรในพื้นที่ ความเอื้ออาทรในเขตชนบทที่มีมากกว่าในเขตชุมชนเมือง ธรรมชาติของความสัมพันธ์ที่มีความผูกพันกันไม่ว่าจะในระยะสั้นหรือระยะยาว มีอิทธิพลในการแสดงออกพฤติกรรมเอื้อสังคม นอกจากนี้การเรียนรู้จากตัวแบบ ก็เป็นการสร้างแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมเช่นกัน

1.5 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

ชัชวีร์วรรณ วัฒนาค (2552, น. 90 - 97) ศึกษาการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนทางบวกต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหลักสี่ (ทองใบทิวารีวิทยา) จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมและการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนของนักเรียนนักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พัชรพร ปฎิกรณ์ (2554, น. 87 - 170) ศึกษาเรื่องสุขภาวะทางจิต ความคิดเชิงบวก

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ผลการวิจัยพบว่า 1) สุขภาวะทางจิต ความคิดเชิงบวก การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตอยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตอยู่ในระดับสูง 2) นิสิตที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และกลุ่มคณะที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ 3) สุขภาวะทางจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม ความคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .001 4) วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าตัวแปร 12 ตัว สามารถพยากรณ์พฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถอธิบายได้ร้อยละ 62.1 ($R = .621$) โดยที่ความคิดเชิงบวกด้านความกล้าหาญและด้านความยึดมั่นในคุณธรรม สุขภาวะทางจิตด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และด้านความเป็นอิสระ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านการเปลี่ยนแปลงตนเอง และปัจจัยส่วนบุคคลด้านลำดับการเกิดเป็นลูกคนกลาง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความคิดเชิงบวกด้านการสุขุมและด้านการมองโลกในแง่ดี และปัจจัยส่วนบุคคลด้านภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานคร เพศ และระดับการศึกษาชั้นปี 1 มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพของบิดา/ค้าขาย มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยในการพยากรณ์พฤติกรรมเอื้อต่อสังคมได้ดีที่สุดคือ สุขภาวะทางจิตด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น

อัจฉรา ประเสริฐสิน และ ดุลยา จิตตะยโสธร (2557, น. 42-53) ศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมเอื้อต่อสังคมโดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม ได้แก่ 1) ด้านการให้ 2) ด้านการแบ่งปัน 3) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น 4) ด้านการปล่อยปละ และ 5) ด้านการร่วมมือ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีค่าอยู่ระหว่าง 0.314 ถึง 0.634 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรการให้และการปล่อยปละมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด ($r = 0.314$) ในขณะที่ตัวแปรการแบ่งปันและการช่วยเหลือผู้อื่นมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.634$) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน 0.650-0.829 ค่าความเที่ยง 0.436-0.688 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ การแบ่งปัน (0.829) รองลงมาคือ การช่วยเหลือ (0.762) การปล่อยปละ (0.708) การให้ (0.660) และการร่วมมือ (0.650) ผลการวิเคราะห์โมเดล พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ $\chi^2 = 0.254$, $df = 3$, $p = 0.024$, RMSEA = 0.029, RMR = 0.013, GFI = 0.997 และ AGFI = 0.983 ค่า Model AIC = 28.254 และ Saturated AIC = 30.000 ค่า Model CAIC = 90.829 และ Saturated CAIC = 108.219

ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2558, น. 87-98) ศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความฉลาดทางสังคม และพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมอยู่ในระดับ

ค่อนข้างสูง 2) นิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีเพศและภาควิชาแตกต่างกันมีพฤติกรรมเอื้อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ และนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่มีชั้นปีที่ศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม ภาคการศึกษา รายได้ของนิสิต การเข้าร่วมกิจกรรม ลำดับการเกิดแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมไม่แตกต่างกันและ 3) ความฉลาดทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อิริวัฒน์ รัตนวงศ์ แซ่ (2558, น. 104-110) ศึกษาเรื่องผลการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรสายสนับสนุนที่มีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมเพิ่มสูงขึ้นหลังเข้าร่วมการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ผลต่างของพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมก่อนและหลังการทดลองของบุคลากรสายสนับสนุนกลุ่มทดลองสูงกว่าบุคลากรสายสนับสนุนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.6 งานวิจัยต่างประเทศ

เรเน่ (Rene, 2008) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมและพฤติกรรมที่ต่อต้านทางสังคมในเด็กกระยะก่อนเข้าสู่วัยรุ่น โดยครู และผู้ปกครองต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย ซึ่งในขณะนี้ได้ให้ความสำคัญและเน้นย้ำในเรื่องของการอุทิศเพื่อสังคมและพฤติกรรมต่อต้านทางสังคม โดยได้ทำการศึกษาจากกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นเด็กกระยะก่อนเข้าสู่วัยรุ่นจำนวน 2,230 คน โดยได้มีการทดลองเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมและพฤติกรรมที่ต่อต้านทางสังคม โดยศึกษาจากพฤติกรรมที่เด็กมีโอกาสในการกระทำทั้งทางดีและไม่ดี ซึ่งบุคคลในครอบครัวและครู จะเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมของเด็กโดยปราศจากการควบคุม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การแสดงของคนในครอบครัวและครูมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กโดยแรงผลักดันที่สำคัญที่จะทำเด็กมีพฤติกรรมเอื้อสังคมหรือต่อต้านทางสังคมก็มาจากการแสดงของบุคคลในครอบครัว

คัมมินอส (Kominos, 2009, p. 56 อ้างอิงใน อังอิงใน อีริวัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2558, น. 91) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมในฐานะตัวนำของความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณและความผาสุก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยพอร์ดรัม จำนวน 135 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนักศึกษาอยู่ในระดับดีมาก และพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสบการณ์ทางจิตวิญญาณ (Daily Spiritual Experience) และการอยู่เหนือจิตวิญญาณ (Spiritual Thanscendence) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้สึกทางบวก (Positive Affect) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมจส์ และคณะ (Meijs et al, 2010 อ้างอิงใน อีริวัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2558, น. 91, น. 62 - 67) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของความฉลาดทางสังคมและการรู้คิดทางสังคมที่มีต่อการได้รับการ

ยอมรับหรือการมีชื่อเสียงของวัยรุ่น โดยวัดจากการได้รับการยอมรับทางสังคม และการเป็นผู้นำทางสังคม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากับวัยรุ่นที่ศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาทางตะวันตกเฉียงเหนือของยุโรป อายุ 14-15 ปี จำนวน 512 คน แบ่งเป็นเพศชายร้อยละ 44 เพศหญิงร้อยละ 56 ผลการศึกษาพบว่า การเป็นที่ยอมรับหรือการมีชื่อเสียงมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพบว่าโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับความฉลาดทางสังคมควบคู่กับความรู้ทางวิชาการจะส่งผลดีต่อนักเรียนทั้งด้านการดำเนินชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

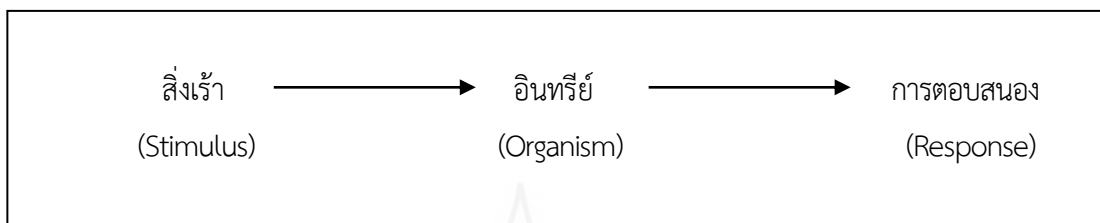
จากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า พฤติกรรมเอื้อสังคม เป็นสิ่งควรปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชนตั้งแต่เล็ก เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเสียสละ แบ่งปันซึ่งกันและกัน ความเห็นอกเห็นใจเอื้ออาทรต่อกัน สังคมจะเป็นสุขได้โดยการเสริมสร้างพฤติกรรมเอื้อสังคมให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในสังคม โดยการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนเข้ามามี บทบาทในการเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าวให้เกิดการพัฒนาให้กับเด็กนักเรียน และเยาวชน ซึ่งสามารถทำได้ โดยการสอนในห้องเรียนโดยการที่ครูสอดแทรกเนื้อหาในวิชาที่สอน การสอนนอกห้องเรียน โดยครูยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ครูพบเห็นพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมา ซึ่งอาจเป็นลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยชี้ให้เห็นความสำคัญ คุณประโยชน์ และโทษที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง หรือสังคมจากพฤติกรรมที่แสดงออกมา

2. วรรณกรรมกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

2.1 ภูมิหลังของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

นิธิพัฒน์ เมฆขจร (2554, น. 15 - 18) กล่าวถึงแนวคิดจิตวิทยาของกลุ่มพฤติกรรมนิยมว่าผู้นำแนวคิดจิตวิทยาของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) คือ จอห์นบี วัตสัน (John B. Watson) ซึ่งเขามองว่าการศึกษาด้านจิตในรูปแบบที่เคยใช้กันอยู่เป็นการศึกษาที่ยังไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม วัตสันจึงเป็นผู้เสนอให้มีการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในด้านที่อาจสังเกตและมองเห็นได้ การศึกษาพฤติกรรมของบุคคล ในแนวทางของวัตสันจึงจัดได้ว่าเป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์ทำให้ท่านได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งจิตวิทยาสมัยใหม่ แนวคิดกลุ่มนี้เชื่อว่า พฤติกรรมมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ ศักยภาพแห่งการ เรียนรู้ของมนุษย์เป็นศักยภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิด การเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจน ความหมายของการเรียนรู้ ได้แก่ การที่บุคคลสามารถทำสิ่งใดๆ โดยเพิ่มปริมาณขึ้น การเรียนรู้ อย่างหนึ่งจะเป็นตัวเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ อย่างอื่นๆ ต่อไปไม่จบสิ้น นักทฤษฎีกลุ่มนี้ให้ความสนใจทาง ชีวภาพของบุคคลรองจากสิ่งแวดล้อม อธิบายพฤติกรรมมนุษย์ที่วัดได้แน่นอน มีระบบระเบียบ การศึกษาชัดเจน นอกจากนี้ แนวคิดของพฤติกรรมนิยมยังเน้นว่าพฤติกรรมทุกอย่างต้องมีสาเหตุ และสาเหตุ นั้นเกิดจากสิ่งเร้า (Stimulus) ในรูปใดก็ได้มากระทบกับอินทรีย์ (Organism) ทำให้ อินทรีย์นั้นมี

พฤติกรรมตอบสนอง (Response) ดังตัวอย่างที่แสดงในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบที่ทำให้เกิดพฤติกรรม

นักคิดในกลุ่มนี้จึงศึกษาพฤติกรรมต่างๆ ด้วยวิธีการทดลองและใช้การสังเกตอย่างมีระบบและจากผลการศึกษาทดลองทำให้นักจิตวิทยาในกลุ่มแนวคิดพฤติกรรมนิยมสรุปว่า การวางเงื่อนไข (Conditioning) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมและสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้มากกว่าเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และจากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของสัตว์ที่ถูกทดลอง สามารถช่วยให้เราเกิดความเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลได้

แนวคิดของกลุ่มนี้อีกชื่อหนึ่งคือ S-R Approach (Stimulus-Response) ผู้นำในแนวคิดนี้ที่โด่งดัง ได้แก่ บี เอฟ สกินเนอร์ (B. F. Skinner) ฐานแนวคิดของเขาคือ บุคคล หรือ สัตว์ประเภทอื่นจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือมีพฤติกรรมซ้ำๆ เมื่อได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) ทั้งทางบวกและลบ สิ่งที่เป็นการเสริมแรงทางบวกของคนคนหนึ่ง อาจเป็นการลงโทษหรือการเสริมแรงทางลบของอีกคนหนึ่งก็ได้

พรทรีพีย์ ซึ่นในเมือง (2554, น. 15-18) ได้สรุปเกี่ยวกับกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ไว้ว่า มุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า กับการตอบสนองหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาซึ่งจะทำให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่สามารถวัดและสังเกตจากภายนอกและเน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เพราะเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมแนวคิดของกลุ่มนี้เชื่อว่าการได้เรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองซึ่งถ้าหากได้รับการเสริมแรงจะทำให้มีการแสดงพฤติกรรมนั้นถี่มากขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่ากลุ่มพฤติกรรมนิยมเชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ พฤติกรรมมนุษย์สามารถวัดได้แน่นอน มีระบบระเบียบ การศึกษาชัดเจน พฤติกรรมทุกอย่างต้องมีสาเหตุและสาเหตุนั้นเกิดจากสิ่งเร้า (Stimulus) ในรูปใดก็ได้มากระทบกับอินทรีย์ (Organism) ทำให้ อินทรีย์นั้นมีพฤติกรรมตอบสนอง (Response) การที่ผู้เรียนมีการได้มาซึ่งพฤติกรรมทักษะและความรู้เนื่องมาจากการตอบสนองต่อการได้รับรางวัลและการลงโทษมีการเสริมแรงเป็นตัวกลาง (reinforcement) พฤติกรรมและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองการแสดงพฤติกรรมจะมีความถี่มากขึ้น

2.2 ความเป็นมาของทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความเป็นมาของแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยมดังต่อไปนี้

ปรีชา วิหคโต (2557, น. 5-7) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมว่า การให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม หมายถึง การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของ นักจิตวิทยา กลุ่มพฤติกรรมนิยมมาเป็นวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของ การให้การปรึกษา และวิธีให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับการศึกษา คำว่า พฤติกรรม และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีความหมายและ ขอบข่าย ดังนี้

1.1 พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำที่สังเกตได้และพฤติกรรมที่ กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ได้แก่ พฤติกรรมที่สังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) (Richard, 2000, น. 287) สาเหตุที่เน้นพฤติกรรมที่ สังเกตได้ เนื่องจากต้องการให้มีการทดสอบว่า วิธีให้การศึกษานั้นๆทำให้พฤติกรรมนั้นปรับเปลี่ยน ไปหรือไม่ แต่ถ้านำข้อมูลที่ สังเกตไม่ได้ จะทำให้ไม่สามารถตรวจสอบหรือทดสอบความถูกต้อง (True or False) ของวิธีการให้การ ปรึกษาได้อย่างชัดเจน และไม่สามารถประเมินผลการให้การ ปรึกษาได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ หรือ บรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด

1.2 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior Modification) หมายถึง การเปลี่ยน พฤติกรรมโดยเปลี่ยนจากพฤติกรรมเดิมไปเป็นพฤติกรรมใหม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทำการบ้านไม่เสร็จทันเวลา	เปลี่ยนเป็น	ทำการบ้านเสร็จทันเวลา
ไม่ตั้งใจเรียน	เปลี่ยนเป็น	ตั้งใจเรียน
โกรธ	เปลี่ยนเป็น	เก็บความรู้สึกโกรธไว้ในใจ

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับการศึกษาจะเปลี่ยนได้ใน 4 ลักษณะต่อไปนี้ (1) ทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หมดไป (Eliminate Undesirable Behavior) หรือทำให้ พฤติกรรมที่ทำให้ผู้รับการศึกษาลำบากยุ่งยากใจหมดไป (Over Symptom of the Patient's Difficulties) เช่น ทำให้พฤติกรรมกลัวครูให้หมดไป ทำให้พฤติกรรมแสดงความโกรธกับเพื่อนหมดไป (2) สร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น (3) เพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น และ (4) ทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นให้คงทนต่อไปด้วย เช่น การสร้าง การเพิ่มและการทำให้พฤติกรรม ความรับผิดชอบคงทนตลอดไปวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จะใช้วิธีการให้ผู้รับการศึกษาเกิดการเรียนรู้ (Learning) ทำให้นักพฤติกรรมบำบัด (Behavior Therapy) อธิบายว่า เมื่อพฤติกรรมเกิดขึ้นได้ จาก การเรียนรู้พฤติกรรมจึงลดลงได้ด้วยการเรียนรู้เช่นเดียวกัน การให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม จึงใช้วิธีทำ

ให้ผู้รับการปรึกษาเกิดการเรียนรู้ ซึ่งแนวปฏิบัติที่ทำให้เกิดการเรียนรู้นั้นมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ดังนั้นจึงเรียกการให้การปรึกษา แบบนี้ว่าการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม (Behavior Counseling) หรือพฤติกรรมบำบัด (Behavior Therapy)

ทฤษฎีการเรียนรู้ ที่นำมาเป็นแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ประกอบด้วย 3 ทฤษฎี (Pietrofesa, Hoffman and Splete, 1983, P. 142-143) ได้แก่

1) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning) ของนักสรีรศาสตร์ชาวรัสเซียชื่อ พาฟลอฟ (Ivan p. Pavlov มีอายุอยู่ระหว่าง ค.ศ. 1849 - 1936)

2) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำ (Operant Conditioning) ของนักจิตวิทยา ชาวอเมริกันชื่อ สกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner มีอายุอยู่ระหว่าง ค.ศ. 1904 - 1990) และ

3) ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของนักจิตวิทยาชาวแคนาดา ชื่อแบนดูรา (Alvert Bandura) (1925 - ปัจจุบัน)

จากการศึกษาถึงความเป็นมาของทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมที่กล่าวมา สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้และการนำเอาเทคนิคที่น่าสนใจมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมได้อย่างหลากหลายเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น

2.3 สารสำคัญของทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม

จากแนวคิดของทั้ง 3 ทฤษฎีได้นำมาเป็นหลักในการให้การปรึกษา หรือการปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ซึ่งใช้หลักการให้ผู้รับการปรึกษาเกิดการเรียนรู้ และจากหลักการนี้จะนำไปสู่กรอบความคิดในการให้การปรึกษา ใน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การมองธรรมชาติของมนุษย์ (2) เป็นหมายในการให้การปรึกษา (3) บทบาทของผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษา (4) กระบวนการและเทคนิคในการให้การปรึกษา ดังนี้

2.3.1 ธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

ปริชา วิหคโต (2557, น. 26) ธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มี 4 ประการ (Skinner, 1971; Bandura, 1986; Dazdin, 1994 อ้างจาก Corey, 1996, pp. 285 - 286) ดังนี้

1. มนุษย์เกิดมาไม่ดีหรือไม่เลว แต่จะเริ่มต้นชีวิตในลักษณะว่างเปล่า
2. มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถตอบสนองสิ่งเร้าต่างๆ ในสิ่งแวดล้อม แบบ แผน
พฤติกรรมมนุษย์จะเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

3. พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ และจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้นี้ทำให้เกิดขึ้นได้โดยการจัดสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ส่วนการเรียนรู้ เดิมสามารถทำให้หมดไปได้ และทำนองเดียวกันสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ได้

4. มนุษย์สามารถควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ แม้ว่าจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมก็ตาม

พรทรัพย์ ชื่นในเมือง (2554, น. 50) สรุปความเชื่อดังกล่าวไว้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการเรียนรู้ การนำแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนัก เรียนให้มีพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะ โดยการจัดกิจกรรมตามหลักของการใช้ตัวแบบทางสังคมและหลักการใช้วิธี การเสริมแรง จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้

จากความเชื่อดังกล่าว พฤติกรรมของมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการเรียนรู้ โดยการนำแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้มีพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยการจัดกิจกรรมตามหลักของการใช้ตัวแบบทางสังคมและหลักการใช้วิธี การเสริมแรง จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้

2.3.2 เทคนิคการให้การปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงทฤษฎีพฤติกรรมนิยมไว้ ซึ่งมีเทคนิค ต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

เจียรนีย์ ทรงชัยกุล (2533, น. 778 - 785) กล่าวถึงเทคนิคที่ใช้ในการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมว่า มีหลายวิธี แต่ที่นิยมใช้ในสถานศึกษา มีอยู่ 4 รูปแบบ คือ

1. เทคนิคการเสริมแรง (Reinforcement Technique) เทคนิคการเสริมแรงในการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่ว่าพฤติกรรมใดที่บุคคลกระทำแล้วส่งผลให้เขาได้รับความพึงพอใจ บุคคลมีแนวโน้ม ที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ด้วยเหตุนี้การให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม จึงนำเทคนิคการเสริมแรงมาใช้เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจ และมีความมั่นใจเพิ่มมากขึ้นที่จะกระทำพฤติกรรมซ้ำอีก ทั้งนี้โดยการให้การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) แก่ผู้รับคำปรึกษาทันทีหรือโดยเร็วที่สุดเมื่อ พฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้น

2. เทคนิคการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Assertive Training Technique) การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็นการฝึกฝนทางทักษะสังคมรูปแบบหนึ่งซึ่งบุคคลทุกช่วงวัยควรได้รับรู้ เพราะจะช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น กลวิธี 6 ประการ ซึ่งผู้ให้คำปรึกษาโดยทั่วไปนิยมมาใช้ในการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้กับผู้รับคำปรึกษาได้แก่

2.1 การสอน (Instruction)

2.2 การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

2.3 การมีตัวแบบ (Modeling)

2.4 การฝึกซ้อมพฤติกรรม (Behavior Rehearsal)

2.5 การใช้การเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcement)

2.6 การฝึกฝนเป็นการบ้าน (Homework Assignment)

3. เทคนิคการเรียนรู้จากการมีตัวแบบ (Modeling Technique) การให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการมีตัวแบบมีพื้นฐานสำคัญมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูรา (Bandura; 1977) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา

จากหลักการของเทคนิคที่ใช้ในการให้คำปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยมข้างต้นผู้วิจัยจึงนำเทคนิคการเสริมแรง เทคนิคการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกเทคนิคการเรียนรู้จากการมีตัวแบบ และเทคนิคการฝึกฝนเป็นการบ้าน มาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม ในการทำวิจัยครั้งนี้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

นฤมล เปี่ยมปัญญา (2553, น. 71-72) ได้ศึกษาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความโกรธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความโกรธสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวมีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความโกรธสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิธิตารณ บุษพาเดช (2556, น. 83-82) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาความเอื้ออาทร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนซีเหล็กเขี้ยวไพรวัลย์วิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ภายหลังจากการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษาดังกล่าวมีพฤติกรรมเอื้ออาทรตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมความเอื้ออาทรสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 1) คะแนนความเอื้ออาทรในกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมสูงกว่าคะแนนดังกล่าวก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ภายหลังจากการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยม มีคะแนนความเอื้ออาทรสูงกว่าคะแนนดังกล่าวของกลุ่มควบคุมที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) คะแนนความเอื้ออาทรภายหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองกับคะแนนดังกล่าวในระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

จารุวรรณ ว่องไวลิขิต (2558, น. 56-57) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชลประทานวิเศษ จังหวัดจันทบุรี พบว่า (1) ภายหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมนักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามัคคีสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมมีความสามัคคีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ

(3) ในระยะติดตามผลนักเรียนกลุ่มทดลองมีความจำที่สูงขึ้นกว่าระยะหลังทดลองนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.

01

วันวิสาข์ แก้วแล (2558, น. 54-57) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนามารยาทไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา จังหวัดสงขลา พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนมารยาทไทยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในระยะติดตามผลนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนมารยาทไทยสูงขึ้นกว่าระยะหลังทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัย พบว่าได้มีการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ดังนี้ บีช (Beach, 1965) อ้างถึงใน นัยนา เอื้ออำนวยชัย, 2539, น. 21) ได้จัดโครงการเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแก่นักเรียน โดยให้นักเรียนเรียนรู้จากตัวแบบโดยนำแถบบันทึกเสียง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ วิธีดำเนินการคือให้ตัวแบบซึ่งได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 คนชาย 3 คน และหญิง 3 คน และมีผู้ให้การปรึกษาเป็นตัวแบบด้วย จัดทำบันทึกเสียงในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นจำนวน 7 ครั้ง ครั้งละ 6 นาที ผลปรากฏว่าโครงการนี้ประสบผลสำเร็จ ผลการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองดีขึ้น และผู้ปกครองแจ้งว่าลูกของตนเอาใจใส่ทำการบ้าน และทบทวนบทเรียนมากยิ่งขึ้น

โฮลท์ (Holt, 1979, p. 6546 - A) ได้ศึกษาถึงผลการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมที่มีผลต่อความรับผิดชอบตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยให้มีการฝึกซ้อมบทบาท และการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 15 คนจากเมืองเชรเวพอร์ต (Shreveport) ในหลุยเซียน่า (Louisiana) คัดเลือกเด็กที่มีปัญหาในการเรียน มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในห้องเรียน และมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันโดยแบ่งออกเป็น กลุ่มควบคุมกลุ่มทดลองและกลุ่มหลอก กลุ่มละ 5 คน ให้พบกัน สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความรับผิดชอบในการเรียน (Intellectual Achievement Responsibility Questionnaire - IAR) และแบบว่าสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจผลการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมมีคะแนนความรับผิดชอบในการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มทดลองและกลุ่มหลอกมีคะแนนความรับผิดชอบทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม 3 ทฤษฎี ทั้งแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ ทั้งทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขคลาสสิก ทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำ ทฤษฎีปัญหาทางสังคม เป็นหลักในการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมโดยศึกษาจากธรรมชาติของมนุษย์ เป้าหมายการให้การปรึกษา บทบาทของผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการ ปรึกษา และกระบวนการและเทคนิคในการให้การปรึกษา ซึ่งกระบวนการของทฤษฎีการให้การ ปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ประกอบด้วย

3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นของการให้การ ศึกษา ขั้นที่ 2 ขั้นให้การปรึกษา และขั้นที่ 3 ขั้นยุติการ ให้การปรึกษา และจากการศึกษาเรียนรู้แนวคิดทฤษฎีการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมและเทคนิคใน การให้การปรึกษา ผู้วิจัยได้นำเทคนิค การเสริมแรง เทคนิคบทบาทสมมติ เทคนิค การเรียนรู้จากการให้ตัว แบบ และเทคนิคการฝึกฝนเป็นการบ้าน มาใช้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้มี พฤติกรรมเอื้อสังคม สำหรับการทําวิจัยในครั้งนี้

3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว

3.1 ความหมายของการแนะแนว

คำว่า “การแนะแนว” ได้บัญญัติขึ้นแทนคำภาษาอังกฤษว่า ไกด์แดนซ์ (Guidance) ซึ่งมี นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2544, น. 136) กล่าวถึงกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นการกำหนด รูปแบบการเรียนรู้ให้แก่ผู้รับบริการด้วยการใช้เทคนิควิธีต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัย และ หลักสูตรแนะแนวที่ วางไว้สำหรับแต่ละวัย

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545, น. 81) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ผู้ ให้บริการแนะแนวจัดให้แก่ผู้รับบริการในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานบริการแนะ แนวด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็ก วัยรุ่น หรือผู้ใหญ่รู้จัก และเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของ ตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ การปรับตัวทางด้าน การเรียน ส่วนตัวและสังคม ตลอดจนการวางแผนอนาคต ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545, น. 11) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดให้ หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนวแต่ละคน แต่ละกลุ่มได้ ปฏิบัติ หรือมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา ส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาทั้ง ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 3) อธิบายถึง กิจกรรมแนะแนวไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา ผู้เรียนให้รู้จักตนเองรู้จักสิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจคิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมนอกจากนี้ยังช่วยให้ครู รู้จักและเข้าใจตัวเอง และผู้อื่น ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

วรรณรา พงษ์สิน (2550, น. 23) ได้กล่าวสรุปถึงความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ผู้ให้บริการจัดประสบการณ์โดยมุ่งแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาและ ส่งเสริมให้

ผู้รับบริการ ทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม ทุกเพศ และทุภะวัย ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อให้ผู้รับบริการรู้ และเข้าใจตนเองในการจัดการกับปัญหาได้อย่างถูกต้องและถูกวิธี

ปวีณา นิยมธรรม (2552, น. 27) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรม ที่สร้างขึ้น อย่างมีระบบสำหรับผู้รับบริการแต่ละคนแต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติ หรือได้มีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการได้ บรรลุเป้าหมายที่ตนจะพัฒนา หรือสร้างเสริมตนเอง ตลอดจนป้องกัน หรือแก้ปัญหาได้อย่าง เหมาะสมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

พรทรัพย์ ชื่นในเมือง (2554, น. 31) ได้กล่าวสรุปถึงกิจกรรมแนะแนวว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นมวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ให้นักเรียนนำไปปฏิบัติ เพื่อให้ได้รู้จัก และเข้าใจตนเอง เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถพัฒนาและปรับตัวเข้ากับสังคม อยู่ในสังคมปัจจุบันได้

จากการศึกษาความหมายกิจกรรมแนะแนว กล่าวโดยสรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ผู้ให้บริการมุ่งจัดประสบการณ์แก่ผู้รับบริการจัดประสบการณ์ ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ทุกเพศ ทุภะวัย ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมให้ได้รู้จัก เข้าใจ ตนเองและสภาพแวดล้อม สามารถตัดสินใจในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมได้อย่างวิธีและ เหมาะสม มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ ให้สามารถป้องกัน แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

ปราณี งามสุต (2533, น. 249 - 250) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวจะช่วยอำนวยความสะดวกให้ครูแนะแนวและนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูแนะแนวได้รู้จักนักเรียนดีขึ้น สามารถนำบริการแนะแนวทุกบริการมาสู่นักเรียนทุกคน ช่วยให้ครูแนะแนวได้จัดกิจกรรมแนะแนวให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนได้มากขึ้น

ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2541, น. 12) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนว เป็นการให้ข้อมูลแก่นักเรียนที่วิธีหนึ่ง ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถช่วยตนเองได้ จากการที่รู้จักตนเองในทุกๆ ด้าน และ รู้จักสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวอย่างกว้างขวาง ทำให้สามารถนำไปประกอบการพิจารณาเลือกแผนการเรียน เลือกกิจกรรม เลือกการศึกษาต่อ หรือเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมซึ่งจะทำให้ ประสบความสำเร็จในการตัดสินใจ

สมร ทองดี และปราณี งามสุต (2545, น. 8 - 10) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมแนะแนว หากกระทำได้เหมาะสมส่งผลดีต่อผู้รับบริการในการแก้ปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหาสุขภาพจิต การขาดความมีระเบียบวินัย ขาดคุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบ ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยใช้กระบวนการทางการแนะแนวก็น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่ง

แก้ปัญหาได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง ชุมชน สังคม และนอกจากช่วยให้ผู้รับบริการได้พัฒนาตนเองแล้ว ยังสามารถสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมได้ ช่วยให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นิติธารณ์ บุบผาเดช (2556, น. 42) สรุปความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมสถานการณ์ต่างๆ รอบรอบตัวได้ดี นำไปสู่การตัดสินใจเลือกสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยสรุปได้ถึงความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นกิจกรรมที่ให้ความสำคัญและช่วยอำนวยความสะดวกให้ครูแนะแนวและนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อ ทำให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น กิจกรรมแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้ ช่วยให้รู้จักและเข้าใจผู้อื่น ปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

3.3 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 24) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดความสามารถความสนใจของตนเองรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
 2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านการศึกษาอาชีพส่วนตัวและสังคมเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนทางการศึกษาอาชีพส่วนตัวและสังคมได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง
 3. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
 4. เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตเสริมสร้างวินัยคุณธรรมและจริยธรรมผู้เรียน
 5. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวและสังคมประเทศชาติ
- สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2555, น. 5-6) กล่าวว่า ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้รับบริการจะพึงได้รับจากกิจกรรม และควรพิจารณาด้วยว่าประโยชน์ที่พึงได้นั้น สอดคล้องกับตัวผู้รับบริการและสภาพสังคมหรือไม่อย่างไร ทั้งควรศึกษาทำความเข้าใจให้กระจ่างในวัตถุประสงค์และเป้าหมาย แล้วดำเนินกิจกรรมให้สู่วัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้น หากดำเนินกิจกรรมหรือพัฒนา กิจกรรมแนะแนวโดยขาดความใส่ใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ไม่คำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับชีวิตและสิ่งแวดล้อมของผู้รับบริการ โอกาสที่จะดำเนินงานแนะแนวให้เกิดประสิทธิภาพก็เป็นเรื่องยาก และในสถานการณ์ที่เป็นจริงของการจัดกิจกรรมแนะแนวของหลายแห่ง ทั้งในและนอกประเทศก็ยังมีปัญหาและต้องการการพัฒนา กิจกรรมให้เหมาะสม

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว สรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนวมี

วัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการได้ค้นพบตนเอง สามารถเลือกรับบริการได้สอดคล้องกับความต้องการของตน เห็นคุณค่าในตัวเอง และมุ่งส่งเสริมให้ผู้รับบริการเป็นคนดี คนเก่ง และเป็นคนมีความสุขอย่างยั่งยืน และสามารถปรับตัวอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3.4 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 26) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
2. สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา การงานอาชีพส่วนตัว และสังคม เพื่อใช้ในการวางแผนการเรียน การศึกษาต่อ การเลือกอาชีพที่เหมาะสม
3. เสริมสร้างทักษะต่างๆ ให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ และปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข
4. เสริมสร้างค่านิยมที่ดี มีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม
5. เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในวิชาการต่าง ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงานและสามารถเลือกอาชีพ
6. ได้เหมาะสมกับตนเอง
7. จัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรม หรือครูเป็นผู้ริเริ่ม เป็นที่ปรึกษาโดยอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียน เพื่อทำกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้าน ต่าง ๆ และแก้ปัญหาผู้เรียนได้
8. จัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
9. เป็นกิจกรรมที่ไม่เน้นเนื้อหาวิชาการ แต่เน้นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และบูรณาการให้สอดคล้องกับชีวิตจริง
10. วัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรม โดยมีการประเมินผลจากเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การผ่านจุดประสงค์ของกิจกรรมที่แสดงถึงการพัฒนาของผู้เรียนเพื่อการผ่านช่วงชั้น
11. สรุปการประเมินผลการพัฒนาการของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และนำเสนอผู้เกี่ยวข้อง

พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548, น. 31) ให้ข้อสรุปไว้ว่า ลักษณะของกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเอง เพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ ไม่เน้นวิชาการแต่เน้นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับชีวิตจริง สามารถวัดและประเมินผลได้

วรรณรา พงษ์สิน (2550, น. 26) กล่าวโดยสรุปได้ว่าลักษณะของกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลายไม่เน้นเนื้อหาวิชาการ แต่เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถและความถนัด และเป็นกิจกรรมที่สามารถวัดผลและประเมินผลได้

จากการศึกษาลักษณะของกิจกรรมแนะแนวสรุปได้ว่า ลักษณะของกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนค้นความถนัดและความสามารถของตนเองในด้านการศึกษาด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่เน้นเนื้อหาด้านวิชาการ นำมาบูรณาการให้เข้ากับชีวิตจริง และเป็นกิจกรรมที่สามารถวัดและประเมินผลได้จริง

3.5 แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว

จำเนียร ช่วงโชติ (2527, น. 118 - 120) ได้เสนอแนะเทคนิคในการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า ควรจัดบรรยากาศให้เป็นกันเอง ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ สบายใจในการแสดงออกมีการ กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกมากที่สุดทั้งในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าในการพูด ความรู้สึกที่ต้องระบายออก เปิดโอกาส กระตุ้น และช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้แก้ปัญหาและปฏิบัติงานร่วมกันให้ได้มากที่สุด มีการมอบหมายความรับผิดชอบให้ทำงานในกิจกรรมนั้น ๆ ตามความถนัด ความสามารถและความ สนใจ ครูไม่ควรสอนโดยการพูดคนเดียว และให้นักเรียนจด ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กันอย่าง ใกล้ชิด เรียนรู้หน้าที่ของตน มีการช่วยเหลือพยายามเข้าใจกัน ให้ความร่วมมือ เห็นอกเห็นใจกัน เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการนำเอาเทคนิคกระบวนการกลุ่ม รวมถึงการนำ เกมทางจิตวิทยาเข้ามาประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุข เรียนรู้เข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น ตลอดจนปลูกฝังนิสัย เจตคติ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจริยธรรมเข้าไปด้วย พร้อมทั้งนี้ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วย

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545, น. 29-41) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนว สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวควรครอบคลุมขอบข่ายของการแนะแนวทั้งด้านการศึกษาด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม โดยคำนึงถึง ปัจจัยในด้านต่าง ๆ อาทิ ความจำเป็นและความต้องการของผู้บริการ สภาพสังคมและปัญหา กระแสโลกาภิวัตน์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษา แผนพัฒนางานแนะแนว ฯลฯ เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว โดยให้สอดคล้องกับปรัชญาการแนะแนว ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาและเสริมสร้างตนเอง สามารถแก้ปัญหา ป้องกันปัญหาได้

2. ลักษณะของผู้รับบริการ การพัฒนากิจกรรมแนะแนวจะต้องจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย 3 วัย ได้แก่

- 2.1 วัยเด็ก เป็นวัยที่ชอบสนุกสนาน สนุกสนาน สนใจการเล่น รับรู้เชิงรูปธรรมมากกว่านามธรรม ควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ปนเล่น ส่งเสริมการแสดงออก ใช้สื่อหรือกิจกรรม สอดแทรกการพัฒนาการทางสังคม และเน้นกิจกรรมกลุ่ม

2.2 วิทยุ เป็นวิทยุที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ต้องการการยอมรับ ความอิสระ แสวงหาเอกลักษณ์และบทบาท สนใจการมีอุดมการณ์แห่งชีวิต มีพลังมากทั้ง ด้านร่างกาย ความคิดและปัญญา ครอบงำกิจกรรมแบบกลุ่มและให้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด การฝึก ทักษะสังคม ด้านการยอมรับ ส่งเสริมกิจกรรมประเภทที่ช่วยให้ได้แสดงออก ให้มีการคิดวิเคราะห์ ทัศนศึกษา ใช้สื่อ เกม เพลง และกระบวนการกลุ่มที่สอดคล้องกับยุคสมัย

2.3 วิทยุผู้ใหญ่ เป็นวิทยุที่มีประสบการณ์ชีวิตหลายด้าน มีสถานะทางสังคม มีอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แต่อาจมีปัญหาบางประการที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางอาชีพและสังคม ครอบงำกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ เน้นการคิดวิเคราะห์หาเหตุผลและเสนอแนวคิด ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ให้ผู้รับบริการ เล่นสนุกสนาน หรือออกท่าทางมากเกินไป

พิทยาภรณ์ พิทยธรรกุล (2546) กล่าวว่า แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวช่วยให้ วิทยุวัย ได้แนวทาง กระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมแนะแนว ที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางโดยการ จัดกิจกรรมกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมมากที่สุด ผู้จัด กิจกรรมเป็นเพียงผู้กระตุ้น จัดบรรยากาศ และเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมเท่านั้น

จากการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวสรุปได้ว่า แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ควรคำนึงถึงองค์ประกอบในด้านบรรยากาศ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการและ ผู้รับบริการ ให้มีความรู้สึกอบอุ่น ผ่อนคลาย เพื่อให้ผู้รับบริการได้พัฒนาและเสริมสร้างตนเอง สามารถป้องกัน และแก้ไข ปัญหาของผู้รับบริการได้ความต้องการของผู้รับบริการอย่างแท้จริง

3.6 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545, น. 48) กล่าวว่า ขั้นตอนของกิจกรรมแนะ แนวที่ จัดในชั้นเรียนควรประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปและขั้น ประเมินผล กิจกรรม เพื่อมุ่งหวังให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ โดยใช้ แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิง ประสบการณ์ (Experiential learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group process learning) ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมจะเสริมสร้างผู้รับบริการทั้ง กระบวนการคิดและการปฏิบัติ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนและ พัฒนาพฤติกรรม ซึ่งผู้ให้บริการต้องกระตุ้นให้ผู้รับบริการได้เป็น “ผู้ร่วมทำกิจกรรม” ไม่ใช่ “ผู้สังเกตการณ์” และต้องจัดกิจกรรมให้ ผู้รับบริการมีอารมณ์ร่วมสนุกสนานมีชีวิตชีวา โดยอาจใช้เกม เพลง นิทาน ข่าว ทัศนศึกษา ฯลฯ เป็นสื่อแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีแนวทางการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ผู้รับบริการอาจเล่นเกม บทบาทสมมติ ทำงาน ทำกิจกรรม สถานการณ์จำลอง อ่านกรณีศึกษา ด้นคว่ำ เล่าอดีต เล่า เรื่อง แบ่งปันประสบการณ์ที่

เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ หรือจุดมุ่งหมายของ กิจกรรม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) ผู้รับบริการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก วิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ขั้นที่ 1 เพื่อหาคำตอบว่า เกิดอะไรขึ้นจากขั้นที่ 1 หรือเขาตีความว่าสิ่งนั้นอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ผู้รับบริการสร้างองค์ความรู้ หรือสรุป สาระการเรียนรู้จากการอภิปรายสะท้อนกลับ การรับรู้จากศึกษาจากทฤษฎีและแนวคิดเพิ่มเติมต่อไป อีก เพื่อความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิต

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) ผู้รับบริการทดลองประยุกต์ใช้สาระการเรียนรู้สู่ชีวิต โดยอาจทดลองแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง สร้างคำขวัญ วางแผนพัฒนาตน จูงใจ ตนเองในการปฏิบัติตามแผนซึ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมจากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 อาจมีความ ต่อเนื่องคาบเกี่ยวกันจนแยกไม่ออกหรือบางครั้งมีการสลับขั้นตอน เช่น อาจจัดกิจกรรมนำเสนอ สาระการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ ก่อน จากนั้นเป็นขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แล้วเป็นกิจกรรม สะท้อนกลับการเรียนรู้ สุดท้ายเป็นกิจกรรมทดลองประสบการณ์และประยุกต์ใช้ ซึ่งขั้นตอนนี้จะอยู่เป็นขั้นสุดท้ายของกิจกรรมเสมอ และเมื่อถึงขั้นคิดและนำไปปฏิบัติก็อาจกลับเข้าสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นวงจรต่อไปใหม่ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มั่นคงขั้นนำไปสู่การปฏิบัติได้ดีขึ้นและเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ต่อเนื่องต่อไปอีก

จากการศึกษาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนวสรุปได้ว่า ขั้นตอนการดำเนิน กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เรียกว่าวงจรการเรียนรู้ (Four Phases of Learning Cycle) คือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนกลับการเรียนรู้ สรุปสาระสู่ชีวิต คิดและนำไปปฏิบัติ

3.7 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวชุดกิจกรรมแนะแนว เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในรูปแบบหนึ่งที่ยินยอมมาใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยมีนักการศึกษา นักจิตวิทยาและผู้วิจัยหลายท่านใช้ชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว ชุดกิจกรรมแนะแนว โปรแกรมการแนะแนว ชุดการแนะแนว และชุดการสอน เป็นต้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ดังต่อไปนี้

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545, น. 80) กล่าวถึงชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวว่าเป็น เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสม เช่น รูปภาพ วีดิทัศน์ แถบบันทึกเสียง เอกสารที่บันทึกรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเกม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ แบบฝึกหัดก่อนเรียน และหลังเรียน โดยจัดไว้เป็นชุด หรือกล่อง หรือซอง และภายในกล่องหรือซองจะบรรจุคู่มือครู คู่มือ ผู้เรียน และสื่อประกอบการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง

นิตยา กฤษเจริญ (2550, น. 25) ได้สรุปความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกัน

เข้าอย่างเป็นระบบ ตามเป้าหมาย และขอข่ายของการแนะแนว เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุ เป้าหมายในการ พัฒนา สร้างเสริม ป้องกัน และแก้ปัญหา ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย คู่มือครู คู่มือนักเรียน สื่อและอุปกรณ์ และแบบ ประเมินผล สอดคล้องกับ วรฉัตร ไตรทิพย์ (2552, น. 25) ได้สรุปความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรม ที่นำมารวมกัน อย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งเน้นเฉพาะเจาะจงเพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีจิต ลักษณะ หรือพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากรวรรณ ว่องไวลิขิต (2558, น. 31) กล่าวว่า จากกรอบแนวคิดชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวคณาจารย์ และนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช แขนงแนะแนว ปีการศึกษา 2545 ได้ร่วมกันกำหนด และให้ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันอย่างเป็นระบบตามเป้าหมาย และขอข่ายทางการแนะแนวโดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย 1) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมของผู้ให้บริการ 2) คู่มือผู้รับบริการซึ่งมีใบงานใบความรู้และแบบทดสอบก่อน และหลัง 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

จากการศึกษาความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวกล่าวโดยสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายและขอข่าย การแนะแนวประกอบไปด้วย 3 ส่วนคือ คู่มือผู้ให้บริการ คู่มือผู้รับบริการ และสื่อหรืออุปกรณ์ การจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สามารถพัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข

3.8 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

วัชร ทรัพย์มี (2531, น. 4-5) กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น ต้องคำนึงถึงหลักการและขอข่ายของงานทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมให้กับวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่
ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2533, น. 65) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนในการสร้างชุดการแนะแนวไว้ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาดังกล่าว
2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างชุดการแนะแนวจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาดังกล่าว

4. นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อให้สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ เนื้อหา อุปกรณ์ และการประเมินผล

5. นำโปรแกรมที่สร้างไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหา ข้อบกพร่องของคู่มือและโปรแกรมการสอน โดยใช้ชุดการแนะนำตลอดจนเวลาที่ใช้

6. ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดการแนะนำเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป
พิทยาภรณ์ พิทยธรกุล (2546, น. 47) ได้ให้ข้อสรุปว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะนำนั้นมีลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ในการสร้าง ซึ่งต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และสาระสำคัญของการสร้างชุดกิจกรรมแนะนำเป็นหลัก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม หรือโครงสร้างชุดกิจกรรมแนะนำที่ชัดเจนเป็นระบบและดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะนำให้แก่นักเรียน

จากการศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมแนะนำสรุปได้ว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะนำที่ดีนั้นควรสร้าง ตามลำดับขั้นตอนที่กำหนด สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา และควรคำนึงถึงความต้องการของผู้รับบริการเป็นสำคัญ โดยให้เหมาะสมกับวัยของผู้รับบริการ

3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะนำ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัย พบว่ามีนักการศึกษาได้ศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมแนะนำเพื่อพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ไว้อย่างหลากหลายดังนี้

วรรณรา พงษ์สิน (2550, น. 46 - 47) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะนำตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านน้กตอง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับ การใช้ชุดกิจกรรมแนะนำตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมี วินัยในตนเอง ทั้ง 3 ด้าน สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองทั้ง 3 ด้านสูง กว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มิเรียม ชุ่นสุวรรณ (2554, น. 79 - 82) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะนำเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะนำเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านสังคม มี ทักษะชีวิตด้านสังคมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะนำเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านสังคมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะนำเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้าน สังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

พรทรัพย์ ชื่นในเมือง (2554, น. 68 - 72) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะนำตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมกรมามีจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุตรธานี พบว่า ภายหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตาม หลักการของทฤษฎี พฤติกรรมนิยม นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการมีจิตสำนึกสูงกว่่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภายหลังจากทดลองนักเรียนที่ ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะ แนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีจิตสำนึกโดยแยกตามรายองค์ประกอบของจิตสำนึก 3 องค์ประกอบ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิธิตารณ บุษผาเดช (2556, น. 82 - 83) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตาม แนวคิดพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาความเอื้ออาทร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนซีเหล็กเขียว- ไพรวัลย์วิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ภายหลังจากการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุด กิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมความเอื้ออาทรสูงขึ้นกว่าก่อน การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 1) คะแนน ความเอื้ออาทรในกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมสูงกว่าคะแนนดังกล่าว ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุด กิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยม มีคะแนนความเอื้ออาทรสูงกว่าคะแนนดังกล่าวของกลุ่ม ควบคุมที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) คะแนนความ เอื้ออาทรภายหลังจากทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองกับคะแนนดังกล่าวในระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนวและชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น สรุปได้ว่าการ จะป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือพัฒนา พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคลในด้านต่างๆ มีความจำเป็นอย่าง ยิ่งที่ต้องใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งกิจกรรมแนะแนวและชุดกิจกรรมแนะแนวคือ เครื่องมือดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดกิจกรรมแนะแนวนั้นสามารถนำไปเป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรม เอื้อสังคมของนักเรียนได้ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทำการทดลองโดยใช้ผลการศึกษาจากเอกสารและ งานวิจัยดังกล่าว มาเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานของการทดลองและเป็นแนวทางในการสร้างชุด กิจกรรมแนะแนวชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรม
เอื้อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2561 โดยมี
วิธีการดำเนินการวิจัย ที่ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การรวบรวม
ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

1. ประเภทและแบบของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและนิยามเชิงปฏิบัติการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ประเภทและแบบของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) มีกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม วัดก่อนและวัดหลังการทดลอง (Randomized Pretest – Posttest Control Group
Design) ซึ่งมีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แบบการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	TE ₁	X ₁	TE ₂
RC	TC ₁	X ₂	TC ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

RE	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง
RC	แทน	กลุ่มควบคุมที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง
TE1	แทน	ทดสอบก่อนของกลุ่มทดลอง
TE2	แทน	ทดสอบหลังของกลุ่มทดลอง
X_1	แทน	ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
X_2	แทน	การให้ข้อเสนอแนะ
TC1	แทน	ทดสอบก่อนของกลุ่มควบคุม
TC2	แทน	ทดสอบหลังของกลุ่มควบคุม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เกาะวิทยา จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2561 จำนวน 180 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เกาะวิทยา จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2560 จำนวน 70 คน ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 180 คน ทำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

2.1.2 ผู้วิจัยนำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำคะแนนของนักเรียนทุกคนมาเรียงลำดับจากสูงมาหาค่า แล้วคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ได้จำนวน 94 คน จากนั้นสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 70 คน

2.1.3 ผู้วิจัยสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก โดยทำสลากเลข 1 และ 2 เลข 1 คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน เลข 2 คือ กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน

3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ

3.1 ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม และข้อสนเทศ

3.1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเอื้อสังคม

3.2 นิยามปฏิบัติการ

3.2.1 พฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์กับผู้อื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นด้วยความตั้งใจหรือด้วยความสมัครใจ โดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์หรือรางวัลตอบแทนใดๆ ในภายหลัง และการกระทำดังกล่าวอาจทำให้บุคคลต้องเสียสละเวลา ทรัพย์สิน กำลังกาย กำลังความคิด กำลังใจ หรือบางครั้งอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อชีวิตของผู้กระทำได้ โดยมีลักษณะของพฤติกรรมดังนี้

1) *การช่วยเหลือ* หมายถึง การช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความต้องการของบุคคลอื่น โดยไม่ใช้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการช่วยเหลือบุคคลอื่นให้บรรลุถึงเป้าหมาย โดยที่เขาไม่ต้องร้องขอ

2) *การแบ่งปัน* หมายถึง การให้หรือให้ยืมสิ่งของต่าง ๆ หรือทรัพย์สิน ที่เป็นของตนเองหรือเป็นสิ่งที่ตนเองเคยครอบครองอยู่แล้วให้แก่บุคคลที่เดือดร้อนหรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

3) *การปลอบโยน* หมายถึง การช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความทุกข์ของบุคคลอื่นด้วยการใช้คำพูดหรือการกระทำต่าง ๆ โดยไม่ซ้ำเติมผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลายความกังวลและรู้สึกสบายใจ

3.2.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคการเสริมแรง บทบาทสมมติ การเรียนรู้จากตัวแบบ และเทคนิคการฝึกฝนเป็นการบ้าน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 10 กิจกรรม ใช้เวลาครั้งละ 50 นาที ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 กิจกรรม จิ๊กซอว์สานสัมพันธ์

ครั้งที่ 2 กิจกรรม มารู้อีกพฤติกรรมเอื้อสังคมกันเถอะ

ครั้งที่ 3 กิจกรรม ร่วมด้วยช่วยเหลือกัน

ครั้งที่ 4 กิจกรรม ช่วยเหลือกันสร้างสรรค์สังคม

ครั้งที่ 5 กิจกรรม สังคมแห่งการแบ่งปัน

ครั้งที่ 6 กิจกรรม The idol ต้นแบบแห่งการแบ่งปัน

ครั้งที่ 7 กิจกรรม แบ่งปันเพื่อเปลี่ยนแปลง

ครั้งที่ 8 กิจกรรม เต็มใจให้กัน

ครั้งที่ 9 กิจกรรม สมุดบันทึกความดี

ครั้งที่ 10 กิจกรรม ครั้งหนึ่งความทรงจำ

แผนกิจกรรมของชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมจัดทำขึ้น โดยใช้ขั้นตอนการจัดชุดกิจกรรมแนะแนวมี 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) จัดให้นักเรียนได้พูดคุย สนทนา ฟัง/อ่านกรณีศึกษา ค้นคว้า เล่าเรื่อง แบ่งปันประสบการณ์ต่างๆ

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) จัดให้นักเรียนได้แสดง ความคิดเห็น ความรู้สึก พิจารณาหาประโยชน์และข้อคิดที่ได้ พิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) จัดให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ สรุปสาระสำคัญของกิจกรรม หาข้อดีข้อเสียของการแก้ปัญหา สะท้อนกลับความรู้สึก

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) จัดให้นักเรียนอภิปรายสรุป ร่วมกัน และได้ทดลองแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ของปัญหา ทดลองประยุกต์ใช้สาระเรียนรู้สู่ชีวิต

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามและประเมินผล (Follow and Evaluation) เป็นการติดตามผลการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลจากสังเกต และใบงานจากกิจกรรม

3.2.3 ข้อเสนอแนะ หมายถึง การให้ข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับข้อเสนอแนะ ได้รับสาระความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตน และประโยชน์ในเรื่องของพฤติกรรมเอื้อสังคม ด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการพลอยโยน ซึ่งจะมีการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 10 ครั้ง โดยการดำเนินกิจกรรมจะมีครูเป็นผู้บรรยายให้ความรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามในชั้นเรียน และบันทึกกิจกรรมลงใบงาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ประเภทของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาเอกสาร คู่มือ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

4.1.1 เครื่องมือสำหรับวัดตัวแปร คือ แบบแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม กำหนดแบบวัดเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ เพศ ตอนที่ 2 แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

4.1.2 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลอง มี 2 ประเภท คือ ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม และข้อเสนอแนะ

4.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม จำนวน 10 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

4.2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยใช้เทคนิคการการเสริมแรง เทคนิคบทบาทสมมติ เทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ และเทคนิคการฝึกฝนเป็นการบ้าน

4.2.2 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี บทความ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

4.2.3 กำหนดนิยามปฏิบัติการ กำหนดกิจกรรมโดยมุ่งเน้นเรื่องพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

4.2.4 ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว ตามโครงสร้างของชุดกิจกรรมแนะแนว และตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม เทคนิคการใช้วิธีดำเนินการ เนื้อหา อุปกรณ์ และการประเมินผล โดยการดำเนินกิจกรรมมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

4.2.5 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมตามความเหมาะสมของรายละเอียดรูปแบบกิจกรรม ระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ จุดประสงค์ เนื้อหา และขั้นตอนดำเนินกิจกรรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ 3) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิตและ 4) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ 5) ขั้นติดตามผลและประเมินผล

4.2.6 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.2.7 ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 นาที ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.2 ชุดกิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรม	แนวคิดหลัก
1	จิ๊กซอว์สานสัมพันธ์	ปฐมนิเทศ
2	มารู้จักพฤติกรรมเอื้อสังคมกันเถอะ	สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม
3	ร่วมด้วยช่วยเหลือกัน	เสริมสร้างพฤติกรรมความช่วยเหลือ
4	ช่วยเหลือกันสร้างสรรค์สังคม	เสริมสร้างพฤติกรรมความช่วยเหลือ
5	สังคมแห่งการแบ่งปัน	เสริมสร้างพฤติกรรมการแบ่งปัน
6	The idol ต้นแบบแห่งการแบ่งปัน	เสริมสร้างพฤติกรรมการแบ่งปัน

7 แบ่งปันเพื่อเปลี่ยนแปลง

เสริมสร้างพฤติกรรมกรรมการแบ่งปัน

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรม	แนวคิดหลัก
8	เต็มใจให้กัน	เสริมสร้างพฤติกรรมกรรมการปลอดโยน
9	สมุดบันทึกความดี	เสริมสร้างพฤติกรรมกรรมการปลอดโยน
10	ครึ่งหนึ่งในความทรงจำ	ปัจฉิมนิเทศ

แผนกิจกรรมของชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม จัดทำขึ้นโดยใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) จัดให้นักเรียนได้พูดคุย สนทนา ฟัง อ่านกรณีศึกษา ค้นคว้า เล่าเรื่อง แบ่งปันประสบการณ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) จัดให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พิจารณาหาประโยชน์และข้อคิดที่ได้ พิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) จัดให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ สรุปสาระสำคัญของกิจกรรม หาข้อดีข้อเสียของการแก้ปัญหา สะท้อนกลับความรู้สึก

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) จัดให้นักเรียนอธิบายสรุปร่วมกัน และได้ทดลองแก้ไขปัญหาดตามสถานการณ์ของปัญหา ทดลองประยุกต์ใช้สาระเรียนรู้สู่ชีวิต

ขั้นที่ 5 ติดตามผลและประเมินผล (Follow and Evaluation) จัดการติดตามผลการจัดกิจกรรมจากการสังเกตในการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และการประเมินผลจากใบงาน

4.2.8 นำชุดกิจกรรมแนะแนวไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการทดลอง 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.10 – 16.00 น.

4.3 แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

4.3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

4.3.2 ศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

4.3.3 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ วิเคราะห์พฤติกรรมย่อยตามนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้

4.3.4 ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมจำนวน 32 ข้อ ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะวัตถุประสงค์การวิจัยและให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยาปีการศึกษา 2561

4.3.5 ผู้วิจัยนำไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Face validity) ด้วยวิธีการ IOC (Item

objective Congruency) โดยนำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องระหว่างข้อความและนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้ข้อความที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .60 – 1.00

4.3.6 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.3.7 นำแบบวัดที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เกาะวิทยา จังหวัดลำปาง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน มาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ได้ค่า t ระหว่าง .27 - .65 จำนวน 25 ข้อ ไว้ใช้ในการทดลอง

4.3.8 หาค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .89

4.3.9 นำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมที่หาค่าอำนาจจำแนกและหาค่าความเที่ยงตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วจำนวน 25 ข้อไปใช้ในการวิจัย

ตัวอย่าง แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

คำชี้แจง แบบวัดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติบางอย่างของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป โดยคำตอบแต่ละข้อไม่คำตอบที่ถูกหรือผิดอย่างแท้จริงแล้วไม่กระทบต่อการเรียนจึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับการปฏิบัติ ของนักเรียนมากที่สุดแบบวัดนี้ มีทั้งหมด 25 ข้อ ใช้เวลาทำ 15 นาที กรุณาตอบให้ครบทุกข้อวิธีตอบให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่านักเรียนมีการปฏิบัติเป็นอย่างไรแล้วทำเครื่องหมาย ลงบนช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน โดยคำตอบมี 4 ตัวเลือดังนี้

นักเรียนพบสถานการณ์ ตามข้อความจำนวน 10 ครั้ง นักเรียนปฏิบัติ

มากที่สุด หมายถึง การปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ (8 - 10 ครั้ง)

มาก หมายถึง การปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ บ่อยครั้ง (5 - 7 ครั้ง)

น้อย หมายถึง การปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ เป็นบางโอกาส หรือนาน ๆ ครั้ง (2 - 4 ครั้ง)

น้อยที่สุด หมายถึง การปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ น้อยครั้งที่สุดหรือแทบไม่ได้ทำเลย (0 - 1 ครั้ง)

ตารางที่ 3.3 ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

ข้อ	ข้อความพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	ระดับที่นักเรียนปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
0	เมื่อฉันทำงานของตนเองเสร็จแล้ว ฉันอาสาช่วยเพื่อนที่ ยังทำไม่เสร็จ ฉันให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน เช่น				
00	ปากกา ยางลบ เมื่อเพื่อนไม่มีหรือไม่ได้เอามา				

ลักษณะของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม ประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 25 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ คือ “มากที่สุด” “มาก” “น้อย” และ “น้อยที่สุด” ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านพฤติกรรมเอื้อสังคม 3 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมการช่วยเหลือ มี 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
2. พฤติกรรมการแบ่งปันเป็น มี 8 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
3. พฤติกรรมการปลอบโยน มี 10 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25

วิธีการตอบและเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดวิธีการตอบแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณานักเรียนมีการปฏิบัติมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน โดยคำตอบมี 4 ตัวเลือก คือ “มากที่สุด” “มาก” “น้อย” และ “น้อยที่สุด”

การให้คะแนนนั้นดูจากข้อความถ้าเป็นข้อความเชิงบวก (Positive Scale) ตอบ

“มากที่สุด” ให้ 4 คะแนน

“มาก” ให้ 3 คะแนน

“น้อย” ให้ 2 คะแนน

“น้อยที่สุด” ให้ 1 คะแนน

ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 22, 23, 24, 25

การให้คะแนนนั้นดูจากข้อความถ้าเป็นข้อความเชิงลบ (Negative Scale) ตอบ

“มากที่สุด” ให้ 1 คะแนน

“มาก” ให้ 2 คะแนน

“น้อย” ให้ 3 คะแนน

“น้อยที่สุด” ให้ 4 คะแนน

ได้แก่ ข้อ 11, 13, 17, 19, 21

การคิดคะแนน คะแนนที่ต่ำที่สุดคือ 25 คะแนน คะแนนสูงสุดคือ 100 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย ใช้เกณฑ์การประเมินค่าพฤติกรรมเอื้อสังคม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น. 100)

ค่าเฉลี่ย	ระดับพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม
3.51 - 4.00	มากที่สุด
2.51 - 3.50	มาก
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

5. การรวบรวมข้อมูล

5.1 ขั้นก่อนการทดลอง

ขั้นที่ 1 จัดเตรียมแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม เพื่อเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง

ขั้นที่ 2 ศึกษาขั้นตอนในการดำเนินการจัดชุดกิจกรรมแนะแนวให้เข้าใจ และ จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมไปให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม คะแนนที่ได้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

5.2 ขั้นดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 1 ดำเนินการทดลองจัดชุดกิจกรรมแนะแนวให้กับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 กลุ่มทดลอง ดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวให้กับกลุ่มทดลอง 10 กิจกรรม ทำการทดลองตามโปรแกรมการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว 10 ครั้ง ทุกวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.10 – 16.00 น. เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยดำเนินการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ และขั้นติดตามผลและประเมินผล

1.2 กลุ่มควบคุม ทดลองตามกิจกรรมการให้ข้อเสนอแนะ เรื่องพฤติกรรมเอื้อสังคม ทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.10 – 16.00 น. เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยดำเนินการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ กล่าวต้อนรับนักเรียน บอกวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมสนทนา

เกี่ยวกับสาระสำคัญของเนื้อหา บรรยายสถานการณ์ให้นักเรียนฟัง ชักถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปเพิ่มเติมเพื่อนำประโยชน์ไปประยุกต์ใช้และประเมินผล

ขั้นที่ 2 ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม

ขั้นที่ 3 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมไปทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยวิธีทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1.1 นำการวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์และพรรณนาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่

6.1.2 การวิเคราะห์ตามสมมติฐานการวิจัย เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มขึ้นไป

1) เปรียบเทียบผลการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ใช้สถิติการทดสอบค่าที่ t-test Dependent

2) เปรียบเทียบผลการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้สถิติการทดสอบค่าที่ t-test Independent

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงทดลอง เรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบนัยสำคัญทางสถิติจะแสดงด้วยสัญลักษณ์ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{x} แทน ค่าเฉลี่ยของผลคะแนนการสอบ (Mean)

SD แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าที่ (t-test)

** แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา จังหวัดลำปาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 70 คน ซึ่งได้มาจากการวัดคะแนนการทำแบบสอบถามของประชากรทั้งหมด 180 คน และคัดจากนักเรียนที่มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 70 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 35 คน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามเพศ

เพศ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	20	57.14	16	45.71
หญิง	15	42.86	19	54.29
รวม	35	100	35	100

จากตารางที่ 4.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 35 คนเป็นเพศชาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 และเพศหญิง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ส่วนกลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน เป็นเพศชาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 45.71 และเพศหญิงจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 54.29

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นผลจากการทดลองโดยมีเป้าหมายหลักที่สำคัญ คือ การตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ทั้ง 2 ข้อ การวิเคราะห์ตามสมมติฐานข้อที่ 1 ใช้การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ใช้สถิติการทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test dependent) การวิเคราะห์ตามสมมติฐานข้อที่ 2 ใช้การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ใช้สถิติการทดสอบค่าที่แบบอิสระ (t-test Independent)

2.1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า “นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม” วิเคราะห์โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระต่อกัน (t-test dependent)

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
	\bar{x}	SD	แปลผล	\bar{x}	SD	แปลผล
ก่อนการทดลอง	2.29	8.90	น้อย	2.27	7.16	น้อย
หลังการทดลอง	3.11	7.05	มาก	2.32	6.73	น้อย

จากตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองเท่ากับ 2.29 (S.D. = 8.90) และค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมเท่ากับ 2.27 (S.D. = 7.16) ในส่วนหลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 3.11, S.D. = 7.05) ส่วนกลุ่มควบคุมค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมอยู่ในระดับน้อย (\bar{x} = 2.32, S.D. = 6.73)

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

พฤติกรรมเอื้อสังคม ของกลุ่มทดลอง	ค่าสถิติ				
	<i>n</i>	\bar{x}	SD	t	p-value
ก่อนการทดลอง	35	2.29	8.90	15.00**	.00
หลังการทดลอง	35	3.11	7.05		

** p < .01

จากตารางที่ 4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม พบว่า ภายหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

นักเรียนมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 ผลการวิเคราะห์การรับรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “นักเรียนกลุ่มทดลองหลังจากได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ” ใช้การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-test Independent) ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมเอื้อสังคม ผลการวิเคราะห์ ดังตาราง 4.4 - 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมเอื้อสังคม	n	ค่าสถิติ			
		\bar{x}	SD	t	p-value
ก่อนการทดลอง					
กลุ่มทดลอง	35	2.29	8.90	.37	.71
กลุ่มควบคุม	35	2.32	6.73		

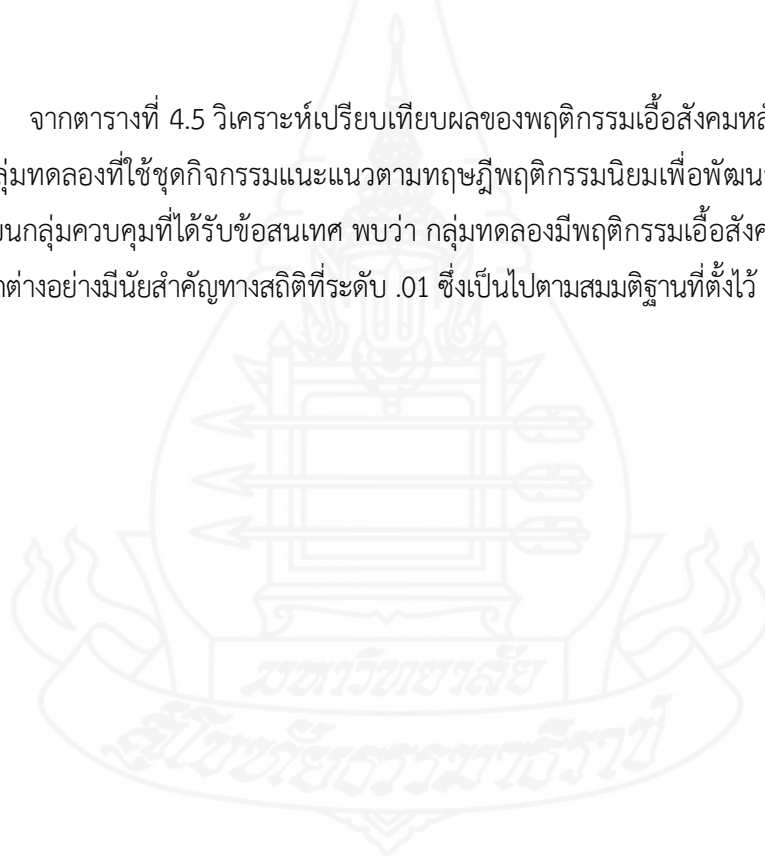
จากตารางที่ 4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมเอื้อสังคม หลังการทดลอง	n	ค่าสถิติ			
		\bar{x}	SD	t	Sig.(2-tailed)
กลุ่มทดลอง	35	3.11	7.05		
กลุ่มควบคุม	35	2.32	6.73	11.99**	.00

** p < .01

จากตารางที่ 4.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ พบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย มีดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

1.2 สมมติฐานการวิจัย

1.2.1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นหลังได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

1.2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองหลังได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ

1.3 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา จังหวัดลำปาง ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1.3.1 นักเรียนกลุ่มทดลอง กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นหลังได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3.2 นักเรียนกลุ่มทดลองหลังได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เกาะวิทยา จังหวัดลำปาง ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้ดังนี้

2.1 นักเรียนกลุ่มทดลอง มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมจำนวน 10 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลที่ได้รับเป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมุ่งให้ประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติเอง จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม และเกิดจากการได้เรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งการพัฒนาความเอื้อสังคมนี้ครอบคลุมการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านการช่วยเหลือ 2) ด้านการแบ่งปัน 3) ด้านการพลอบโยน ซึ่งทั้ง 10 กิจกรรม มีขั้นตอนการทำกิจกรรมที่ชัดเจน เน้นให้นักเรียนได้ศึกษาผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น โดยได้แนวคิดที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอนตามวงจรการเรียนรู้ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ โดยจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเกม บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา อภิปรายกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น แบ่งปันประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญ ผลลัพธ์ หรือจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ขั้นที่ 2 สะท้อนกับการรับรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พิจารณาเหตุผลจากการแลกเปลี่ยนในขั้นที่ 1 เพื่อหาคำตอบว่าเกิดอะไรขึ้นจากขั้นที่ 1 นั้น หรือมีการตีความสิ่งนั้นว่าอย่างไร ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต นักเรียนสร้างองค์ความรู้ หรือสรุปการเรียนรู้จากการอภิปราย การสะท้อนกับการรับรู้ ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ นักเรียนได้ทดลองประยุกต์ใช้สาระการเรียนรู้สู่ชีวิต โดยอาจทดลองแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง บทบาทสมมุติ วางแผนการปฏิบัติ จูงใจตนเองในการปฏิบัติตามแผน ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวเน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม เป็นการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินกิจกรรมด้วยตัวของนักเรียนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเกม บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา อภิปรายกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น แบ่งปันประสบการณ์ การเรียนรู้จากตัวแบบที่มีชีวิตจริงผ่านทางคลิปวิดีโอ จากตัวละครในนิทาน ที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ดี ตัวอย่างที่ดี และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และในชุดกิจกรรม

แนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมนี้มีการสร้างแรงจูงใจเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่นักเรียนในระหว่างการทำกิจกรรม โดยการกล่าวชมเชย การปรบมือ และการให้รางวัล เพื่อสร้างกำลังใจให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกดีในการเข้าร่วมกิจกรรม มีความกระตือรือร้น เกิดความสนุกสนาน ต่อการร่วมกิจกรรม มีบรรยากาศที่ดีในการแสดงความคิดเห็นระหว่างการทำกิจกรรม ได้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สอดคล้องกับ แนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมที่เชื่อว่า การเสริมแรงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลแสดง พฤติกรรมซ้ำ และพฤติกรรมส่วนใหญ่จะเป็น พฤติกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติ (Operant Learning) ซึ่ง เจียร์นีย์ ทรวงชัยกุล (2533, น. 778 - 785) ที่กล่าวถึง เทคนิคการเสริมแรง (Reinforcement Technique) ว่าพฤติกรรมใดที่บุคคลกระทำแล้วส่งผลให้เขาได้รับ ความพึงพอใจ บุคคลมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกด้วย ด้วยเหตุนี้การให้การปรึกษาแบบ พฤติกรรมนิยมจึงนำเทคนิคการเสริมแรงมาใช้เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจ และมีความมั่นใจเพิ่มมากขึ้นที่จะกระทำพฤติกรรมซ้ำอีก เช่นเดียวกัน ปรีชา วิหคโต (2551, น. 8 - 24) กล่าวถึงเงื่อนไขการเสริมแรง (Reinforce) ว่าเป็นพฤติกรรมที่ได้รับผลจากการกระทำหนึ่งแล้ว จากนั้นพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งขึ้น หรือเกิดขึ้นด้วยความถี่ที่สูงขึ้น ดังนั้นถ้าหากต้องการให้นักเรียนแสดง พฤติกรรมความเอื้อสังคมบ่อยครั้งขึ้น ก็ควรให้นักเรียนได้รับผลที่เป็นที่สิ่งที่นักเรียนพึงพอใจ โดยใช้วิธีการเสริมแรง เช่น การชมเชย ให้กำลังใจ หรือการให้รางวัล

จากการสังเกตนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า ภายหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม แล้วนักเรียนพฤติกรรมความเอื้อสังคมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว เช่นนักเรียนเข้าไปช่วยครูถือของ หรือเข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นก่อนโดยที่ไม่ต้องร้องขอ แบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ของตนเองให้กับผู้อื่นเท่าที่จะได้ ลดความเห็นแก่ตัวลง แสดงน้ำใจต่อผู้อื่นมากขึ้น และรับรู้ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของนิติธารณ์ บุปผาเดช (2556, น. 79 - 82) ที่ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้ออาทรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนซีเหล็กเขียวไพรวัลย์วิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ภายหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมความเอื้ออาทรสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทรัพย์ ชื่นในเมือง (2554, น. 68 - 72) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ภายหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตาม หลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวและแนวคิดตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีประสิทธิภาพที่จะช่วยพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้นได้

2.2 นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม จำนวน 10 กิจกรรม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ จำนวน 10 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่มุ่งเน้นเน้น ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคม นอกจากนี้ชุดกิจกรรมแนะแนวยังนำเทคนิคตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มาใช้เพื่อปรับพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์เปลี่ยนให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับเจียรนีย์ ทรงชัย (2533, น. 778 - 785) ที่ได้กล่าวถึงเทคนิคที่ใช้ในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมว่ามีหลายวิธี ที่นิยมใช้มี 3 รูปแบบ คือ 1) เทคนิคการเสริมแรง 2) เทคนิคการฝึก พฤติกรรมกล้าแสดงออก 3) เทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ โดยจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม มีสื่อและอุปกรณ์ที่น่าสนใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และในชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมนี้ มีการสร้างแรงจูงใจเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่นักเรียนในระหว่างการดำเนินกิจกรรม โดยการกล่าวชมเชย การปรบมือ และการให้รางวัล เพื่อสร้างกำลังใจให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกดีในการเข้าร่วมกิจกรรม มีความกระตือรือร้น เกิดความสนุกสนาน ต่อการร่วมกิจกรรม มีบรรยากาศที่ดีในการแสดงความคิดเห็นระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม โดยชี้ให้เห็นถึงโอกาสและความสำคัญของการที่ตนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อูมาพร สงสุวรรณ (2551) ได้ศึกษาผลของชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน จิตรลดา พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคะแนนความมีวินัยในตนเองสูงกว่า กลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จารุวรรณ ว่องไวลิจิต (2558, น. 55-57) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชลบุรีรัตนวิทยาจังหวัดจันทบุรี พบว่า ความสามัคคีของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนให้ความสนใจมีความ

กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดให้เป็นอย่างดี ตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์อันจะนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมในที่สุด ซึ่งในช่วงแรกของการทำกิจกรรมผู้วิจัยต้องคอย ดูแล กระตุ้นและให้กำลังใจ จากที่ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าแสดงออก จนนักเรียนเกิดความรู้สึกคลายกังวลและกล้าที่จะแสดงออก กล้าแสดง ความคิดเห็นมากขึ้น ทั้งนี้ นักเรียนคนอื่น ๆ ในห้องเรียนก็ช่วยให้กำลังใจ ชมเชย คนที่เป็นตัวแทน หรือคนที่ออกมาแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ช่วยเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ แนวทางการพูด การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย หรือการแสดงบทบาทสมมุติ ที่เหมาะสมให้นักเรียน ทำให้กิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมดำเนินกิจกรรมผ่านไปได้อย่างราบรื่น

ในขณะที่เดียวกันนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับเพียงข้อสนเทศเรื่องพฤติกรรมเอื้อสังคม พบว่ามีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นน้อยกว่ากลุ่มทดลอง อาจเป็นเพราะมีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นให้ข้อมูล เนื้อหา สารในเรื่องการปฏิบัติตนในด้านพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นหลัก แต่ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง การมีส่วนร่วม แบ่งปันประสบการณ์ และการแสดงความคิดเห็นน้อย การแสดงออกและการร่วมกิจกรรมทำได้ไม่เต็มที่ กิจกรรมน่าสนใจน้อยกว่า ไม่เน้นการใช้สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมเอื้อสังคมที่เป็นตัวอย่างให้นักเรียนไปปรับใช้ ทั้งนี้ นักเรียนกลุ่มควบคุมก็ไม่ได้มีโอกาสฝึกการนำพฤติกรรมเอื้อสังคมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองเหมือนกลุ่มทดลองที่ต้องนำกลับไปทำเป็นการบ้านแล้วบันทึกพฤติกรรมที่ได้ทำด้วย นอกจากนี้บรรยากาศการเรียนการสอนไม่สนุกสนานเท่ากับกิจกรรมของกลุ่มทดลอง ซึ่งทำให้นักเรียนไม่ค่อยกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม แม้จะกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นแล้วก็ตามจึงเป็นผลให้การพัฒนาความเอื้อสังคมของกลุ่มทดลองมีผลการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมที่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

3.1.1 ควรมีการนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมไปใช้ในการพัฒนานักเรียนในระดับมัธยมศึกษาอื่น ๆ อาจยืดหยุ่นในเรื่องเวลา และประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

3.1.2 ควรมีการศึกษาเนื้อหา วิธีการ ให้ละเอียดแล้วนำไปปรับใช้ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย และปัญหาที่พบของนักเรียน

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิด

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมกับวิธีการอื่น ๆ ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน เช่น การการปรึกษากลุ่ม

3.2.2 ควรศึกษาหลักการ วิธีการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมความคงทนของ พฤติกรรมเอื้อสังคมให้มาก หลังจากที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

3.2.3 ควรมีระยะติดตามและการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง โดยแบ่งเป็นระยะ ๆ ให้เหมาะสม เช่น หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนวนว 2 สัปดาห์ 1 เดือน หรือ 6 เดือน โดยการสังเกตพฤติกรรมเอื้อสังคม การสัมภาษณ์นักเรียน การบันทึกการติดตามผล เพื่อความคงทนของพฤติกรรมเอื้อสังคม และพฤติกรรมอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). *แผนปฏิบัติการ การอนุรักษ์ สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่ดั่งงาม*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2547). *การศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย (ระดับมัธยมศึกษาประถมศึกษา)*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- จารุวรรณ ว่องไวลิขิต. (2558). *ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อ ความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชลบุรีรัตนวิเศษ จังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จำเนียร ช่วงโชติ. (2527). *การฝึกภาคปฏิบัติทางการแนะแนวและการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์ การพิมพ์.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์และคณะ. (2544). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2550). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจียรนัย ทรงชัยกุล. (2533). *จิตวิทยาพื้นฐานเรื่องการแนะแนว*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยา พื้นฐานเรื่องการแนะแนว*. (หน่วยที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- ชัชวีร์วรรณ วังนาค. (2552). *ผลของโปรแกรมพัฒนาการรับรู้พฤติกรรมสังคมแห่งตนทางบวกต่อ พฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหลักสี่ (ทองใบ ทิวารี วิทยา) จังหวัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ช่อลัดดา ขวัญเมือง. (2541). *กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีด.
- ดุลยา จิตตะยโสธร. (2557). *การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 34(3), 161-173.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. (2549). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- ทิพยาภรณ์ ทิพยาธรรกุล. (2546). การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อปรับพฤติกรรมก่อน ในชั้นเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เทพ พังงา. (ม.ป.ป.). จิตวิทยาการศึกษาเบื้องต้น. ขอนแก่น: ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2558). ความฉลาดทางสังคม และพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตคณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารสมาคมนักวิจัย, 20(3), 87-98.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2533). กิจกรรมกลุ่มกับการจัดกิจกรรมแนะแนว. วารสารการศึกษา, 24(5), 19-26.
- นฤมล เปี่ยมปัญญา. (2553). การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรม
การแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความโกรธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- นิตยา กฤษเจริญ. (2550). การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว ตามกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างเพื่อ
พัฒนาการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรุณวิทยา จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นิธิพัฒน์ เมฆขจร. (2554). จิตวิทยาเพื่อการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา. ใน *ประมวลสาระ
ชุดวิชาแนวคิดทางการแนะแนวและทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา*. (หน่วยที่ 3). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- นิตติธรรณ บุษมาเดช. (2556). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนา
ความเอื้ออาทร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนซีเหล็กเขี้ยวไพรวัลย์วิทยา
จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปราณี รามสุด. (2533). การศึกษานักเรียนเป็นรายกรณีในงานแนะแนวระดับมัธยมศึกษาการ. ใน
เอกสารการสอนแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา. (หน่วยที่ 11). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- ปรีชา วิหคโต. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม. ใน *ประมวล
สาระชุดวิชาแนวคิดทางการแนะแนวและทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา*. (หน่วยที่ 11).
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.

- ปรีชา วิหคโต. (2554). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม. ใน *ประมวลสาระชุตวิชาแนวคิดทางการแนะแนวและทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา*. (หน่วยที่ 11). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ปวีณา นิยมธรรม. (2552). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเป็นผู้่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระแม่มาลีราษฎร์ กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). *กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวัยรุ่น*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). (หน่วยที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- พรทรัพย์ ชื่นในเมือง. (2554). *ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พัชรพร ปฏิกรณ์. (2554). *สภาวะทางจิต ความคิดเชิงบวก การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิทยาภรณ์ พิทยาธรรกุล. (2546). *การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อปรับพฤติกรรมก่อนนอนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พิมลรัตน์ ชุนแผ้ว. (2548). *การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาสุขภาพกายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- มัลลิกา สันติหิรัญภาค. (2545). *พัฒนาการความสามารถในการเข้าใจทัศนะผู้อื่นในเด็กไทย: การศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มิเรียม ชุ่นสุวรรณ. (2554). *ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). *พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดีย สแควร์.
- _____. (2553). *พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดีย สแควร์

- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2544). หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการแนะแนว*. (หน่วยที่ 14). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- วรรณตร์ ไตรทิพย์. (2552). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านถนน [ประสมทรัพย์ประชานุกูล 1] จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วรรณรา พงษ์สิน. (2550). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน บ้านบักคอง จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. (2531). *ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันดี ละอองทิพรส. (2540). ความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเด็กประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วันวิสาข์ แก้วแล. (2558). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนา มารยาทไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา จังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สกล วรเจริญศรี. (2560). *Creative Techniques and Activities For Adolescent Group Counseling เทคนิคเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมสำหรับการให้คำปรึกษากลุ่มวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: โปรเท็กซ์-ดอทคอม.
- สมร ทองดี และปราณี รามสูตร. (2545). แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว*. (หน่วยที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2549). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เม็ดทราย ปรี้นตั้ง.
- สิริอร วิชชาวุธ และคณะ. (2552). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สุจิตรา แก้วเขียว. (2534) การเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อเพื่อ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่มี
ความสามารถในการสวมบทบาท ด้านการคิดแตกต่างกัน ในสถานการณ์ที่มีผู้สังเกต
และไม่มีผู้สังเกต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุชาดา พันธุ์รัตน์. (2558). การพัฒนาโปรแกรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต
สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุปราณี ปรงประเสริฐ. (2545). พัฒนาการด้านความสามารถในการเข้าใจทักษะของผู้อื่นในเด็กไทยอายุ
4-15 ปี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
_____. (2554). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ จุฑะสมพากร. (2560). การพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนใน
กรุงเทพมหานคร โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม : การวิเคราะห์เชิงสาเหตุ. (ปริญญาปรัชญา
ดุขนิพนธ์ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุวรีย์ ศิวะแพทย์, (2549). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อธิวัฒน์ รัตนวงศ์แข. (2558). ผลการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของบุคลากรสายสนับสนุน
มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. วารสารวิชาการ ฉบับสังคมศาสตร์ สหประชาสถาบันอุดมศึกษา
เอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี,
21, 104-110. สืบค้นจาก. [www.apheit.siam.edu/journal/Vol21No2Dec2015/
12-p103-110.pdf](http://www.apheit.siam.edu/journal/Vol21No2Dec2015/12-p103-110.pdf).
- อัจฉรา ประเสริฐสิน และดุลยา จิตตะยโสธร. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมเอื้อต่อสังคม โดย
วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย,
34(3), 42-53.
- อังคณา อ่อนธานี. (2542). การเปรียบเทียบความสามารถในการอนุมานจำนวนของเด็กอายุ 3 ถึง 5 ปี.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร สงสุวรรณ. (2551). ผลของชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจิตรลดา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- Bandura, A. (1967). *The role of modeling processes in personality development*. In W. W. Hartup & N. L. Smothergill (Eds.), *The young child*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- _____. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey: Englewood Cliffs.
- Bar-tal. (1976). *Prosocial behavior theory and research*. New York: John Wiley & Sons.
- Baumeister, F. and J. Bushman. (2008). *Prosocial Behavior: Doing What's Best for Others. Social Psychology & Human Nature*. Florida: Thomson Wadsworth.
- Bierhoff, H. W. (2002). *Prosocial Behavior*. U.S.A.: Taylor & Francis.
- Batson, C. D. (1991). *The Altruism Question: Toward a Social-Psychological Answer*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Corey, G. (1996). *Theory and practice of counseling and psychotherapy*. Pacific Grove, Brooks/Cole.
- Davis, M. H. Conklin, L., Smith, A., Luce, C. (1996). *Effect of perspective taking on the cognitive representation of persons: a merging of self and other*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(4), 713-726.
- Dovidio, F. et al. (2006). *The Social Psychology of Prosocial behavior*. New Jersey: Publishers Mahwah.
- Eisenberg, N. and P. Mussen. (1977). *Root of caring, sharing And helping*. San Francisco: Freeman.
- Eisenberg, N., Tryon, K., & Cameron, E. (1984). The relation of preschoolers' peer interaction to their sex-typed toy choices. *Child Development*, 55(3), 1044-1050.
- Gibbs, C. (2003). *Moral Development, Moral Self-Relrvance and Prosocial Behavior. Moral Development & reality*. London: Sage Publications. *perceptions of the behavior of girls and boys*. Retrieved from www.education.com.
- Museen, Paul, & Eisenberg, Nancy. (1997). *Roots of Caring, Sharing, and Helping*. San Francisco: W. H. Freeman.
- Padilla-Walker, L. M., Coyne, S. M., Fraser, A.M., & Stockdale, L.A. (2013). Is Disney the nicest place on Earth? A content analysis of prosocial behavior in animated Disney films. *Journal of Communication*, 63, 393-412.
- Perry, G. and Bussey, K. (1984). *Social Development*. New Jersey: Prentice – Hall.
- Piaget, J. (1928). *Judgment and reasoning in the child*. New York: Harcourt Brace.

Piaget, J. (1986). *The construction of reality in the child*. New York: Ballantine Books.

Salmon, W. C. (1971). *Statistical Explanation*, in Salmon et al, *Statistical Explanation and Statistical Relevance*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, pp. 29-87.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบช่วยธรรมมาภิบาล

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.	ชื่อ
สถานที่ทำงาน
วุฒิการศึกษา
ตำแหน่ง	รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ป.ด. จิตวิทยาการให้คำปรึกษา
รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2.	ชื่อ
สถานที่ทำงาน
วุฒิการศึกษา
ตำแหน่ง	รองศาสตราจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กศ.ด. จิตวิทยาการให้คำปรึกษา
รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3.	ชื่อ
สถานที่ทำงาน
วุฒิการศึกษา
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ใจตรง
สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จันทระเกษม
กศ.ด. จิตวิทยาพัฒนามนุษย์และการให้คำปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทระเกษม
4.	ชื่อ
สถานที่ทำงาน
วุฒิการศึกษา
ตำแหน่ง	อาจารย์ดวงใจ ผัดวัง
โรงเรียนเสด็จวนชยางกุล
ศศ.ม. จิตวิทยาการให้คำปรึกษา
หัวหน้างานแนะแนวโรงเรียนเสด็จวนชยางกุล ครู ศศ.3

5. ชื่อ อาจารย์กนกพร นิลแพทย์
สถานที่ทำงาน โรงเรียนลำปางกัลยาณี
วุฒิการศึกษา ศศ.ม. จิตวิทยาการให้คำปรึกษา
ตำแหน่ง หัวหน้างานแนะแนวโรงเรียนลำปางกัลยาณี ครู คศ.3

ภาคผนวก ข

แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง พฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่เมาะวิทยา จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง

แบบสอบถาม มีทั้งหมดจำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

โดยทั้ง 2 ตอนให้ทำลงในแบบสอบถาม ซึ่งในแบบสอบถามแต่ละตอนจะมีคำชี้แจงขอให้
นักเรียนอ่านคำชี้แจงให้ละเอียด ก่อนลงมือทำเมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ก่อนจะส่งขอความร่วมมือให้
นักเรียนตรวจดูว่าทำเรียบร้อยครบทุกข้อก่อนนำส่ง

คำตอบที่จริงใจของนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

ขอขอบคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้วโปรดทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และให้นักเรียนเติมข้อความลง
ในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

ตอนที่ 2 แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

คำชี้แจง แบบวัดพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติบางอย่างของ
บางอย่างของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป โดยคำตอบแต่ละข้อไม่คำตอบที่ถูกหรือผิดอย่าง
แท้จริงแล้ว ไม่กระทบต่อการเรียนจึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับการปฏิบัติ ของนักเรียนมาก
ที่สุดแบบวัดนี้ มีทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลาทำ 15 นาที กรุณาตอบให้ครบทุกข้อวิธีตอบให้นักเรียน
อ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่านักเรียนมีการปฏิบัติเป็นอย่างไรแล้วทำเครื่องหมาย ลง
บนช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนโดยคำตอบมี 4 ตัวเลือดังนี้

นักเรียนพบสถานการณ์ ตามข้อความจำนวน 10 ครั้ง นักเรียนปฏิบัติ

มากที่สุด หมายถึง การปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ (8-10 ครั้ง)

มาก หมายถึง การปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ บ่อยครั้ง (5 - 7 ครั้ง)

น้อย หมายถึง การปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ เป็นบางโอกาส หรือนาน ๆ ครั้ง (2 - 4 ครั้ง)
 น้อยที่สุด หมายถึง การปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ น้อยครั้งที่สุดหรือแทบไม่ได้ทำเลย (0 - 1 ครั้ง)

ข้อ	พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม	ระดับที่นักเรียนปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1	เมื่อเพื่อนไม่เข้าใจงานที่ครูมอบหมายให้ทำ ฉันมักอธิบายให้เพื่อนฟัง				
2	เมื่อฉันเห็นเพื่อนได้รับบาดเจ็บฉันรีบเข้าไปช่วยเหลือ โดยที่เพื่อน ๆ ไม่ได้ร้องขอให้ช่วย				
3	หากเพื่อนลืมนำเงินค่าอาหารกลางวันมา ฉันยินดีให้เพื่อนยืม				
4	เมื่อฉันเห็นครูหรือเพื่อนถือของ ฉันจะอาสาเข้าไปช่วยถือ				
5	ฉันช่วยทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นเวร				
6	ฉันพาเพื่อนไปห้องพยาบาล เมื่อเพื่อนไม่สบาย โดยไม่ต้องให้ใครบอกบอก				
7	เมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือ ฉันจะเต็มใจช่วยเพื่อนเสมอ โดยไม่หวังผลตอบแทน				
8	ฉันสละที่นั่งโดยสารให้ผู้อ่อนแอกว่า เช่นเด็ก คนท้อง หรือคนชรา				
8	ฉันสละที่นั่งโดยสารให้ผู้อ่อนแอกว่า เช่นเด็ก คนท้อง หรือคนชรา				
9	ฉันบริจาคของเก่าที่ไม่ได้ใช้มาร่วมบริจาคกับทางโรงเรียน				
10	ฉันบริจาคเงินตามกำลังของฉันให้กับผู้ยากไร้หรือผู้ประสบภัย				
11	ฉันไม่เต็มใจให้เพื่อนยืมสิ่งของของฉัน				
12	ฉันแบ่งขนมและของเล่น ให้กับเพื่อน ที่ไม่มี				
13	เมื่อฉันมีสิ่งของที่ตนเองไม่ใช่แล้วแต่สภาพยังใช้ได้อยู่ ฉันนำไปทิ้ง โดยที่ไม่นำไปให้ใคร				
14	ฉันให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ การเรียน เช่น ปากกา น้ำยาลบคำผิด เมื่อเพื่อนไม่มีหรือไม่ได้เอามา				

ข้อ	พฤติกรรมที่เือ่ต่อสังคม	ระดับที่นักเรียนปฏิบัติ			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
15	เมื่อเพื่อนจดสิ่งที่ครูสอนไม่ทันฉันก็ไม่ให้เพื่อนยืมสมุดจดของฉัน				
16	ฉันซื้ออาหาร น้ำ ขนม ให้แก่ขอทาน คนเก็บขยะ คนเร่ร่อน หรือคนที่ลำบากในการดำเนินชีวิต				
17	เมื่อเพื่อนทำผิดฉันมักหัวเราะเยาะเพื่อน				
18	ฉันพูดปลอบใจเพื่อนเมื่อเพื่อนเกิดปัญหา				
19	ฉันพูดเยาะเย้ยเพื่อน เมื่อเพื่อนถูกครูว่ากล่าวตักเตือน				
20	ฉันไม่แสดงสีหน้าเยาะเย้ยเพื่อน เมื่อเพื่อนโดนทำโทษ				
21	ฉันเห็นเพื่อนร้องไห้ฉันจะเดินหนี				
22	ฉันพูดให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดโดยไม่ตั้งใจ				
23	ฉันปลอบใจเพื่อนเมื่อเพื่อนถูกครูทำโทษ				
24	เมื่อเพื่อนกำลังท้อแท้และประสบปัญหาชีวิต ฉันเป็นผู้ให้กำลังใจเสมอ				
25	เมื่อเพื่อนมีเรื่องไม่สบายใจฉันสามารถพูดคุยเพื่อให้เพื่อนรู้สึกดีขึ้นได้				

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นรายข้อ (IOC)
และตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเที่ยงทั้งฉบับของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

ตารางที่ 1 แสดงความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นรายข้อ

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	0	1	1	1	1	4	0.8
2	0	1	1	1	1	4	0.8
3	0	1	1	1	0	3	0.6
4	0	1	1	1	1	4	0.8
5	1	1	1	1	1	5	1
6	0	1	1	1	1	4	0.8
7	0	0	1	1	1	3	0.6
8	1	1	1	1	1	5	1
9	1	1	1	1	1	5	1
10	1	1	1	1	1	5	1
11	1	1	1	1	1	5	1
12	1	1	1	1	1	5	1
13	1	1	1	1	1	5	1
14	1	1	1	1	1	5	1
15	1	1	1	1	1	5	1
16	1	1	1	1	1	5	1
17	0	1	1	0	1	3	0.6
18	1	1	1	1	1	5	1
19	0	1	1	1	0	3	0.6
20	1	1	1	0	1	4	0.8
21	1	1	1	1	1	5	1
22	0	1	0	1	1	3	0.6
23	1	1	1	1	1	5	1
24	1	1	1	1	1	5	1
25	1	1	1	1	1	5	1
26	1	1	1	1	1	5	1

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
27	1	1	1	0	1	4	0.8
28	0	1	1	1	1	4	0.8
29	1	1	1	1	1	5	1
30	1	1	1	1	1	5	1
31	1	1	1	1	1	5	1
32	1	1	1	1	1	5	1

ตารางที่ 2 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเที่ยงทั้งฉบับของแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม
จากการทดลองใช้ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
1	.51	14	.63
2	.35	15	.25
3	.24	16	.20
4	.62	17	.55
5	.49	18	.63
6	.29	19	.59
7	.45	20	.45
8	.50	21	.33
9	.52	22	.58
10	.54	23	.44
11	.44	24	.50
12	.48	25	.45
13	.39		

มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .89

ภาคผนวก ง

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม
เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

นางสาวนารีรัตน์ จัดสวย

โรงเรียนแม่เกาะวิทยา จังหวัดลำปาง

คำนำ

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการจัดชุดกิจกรรม
แนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกตจาก
ตัวแบบ การเสนอตัวแบบ การฝึกฝนเป็นการบ้าน และการแสดงบทบาทสมมุติโดยควบคู่กับการเสริมแรง
ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว จะเกิดการเรียนรู้ ตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นประโยชน์
ของพฤติกรรมเอื้อสังคม ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมนี้
สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการจัดทำจาก รองศาสตราจารย์ ดร.
นิธิพัฒน์ เมฆขจร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.จิระสุข สุขสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา
ร่วม และได้รับความกรุณาให้คำแนะนำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
มณฑิรา จารุเพ็ง รองศาสตราจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี อาจารย์ ดร.สาธิต ใจตรง อาจารย์ดวงใจ ผัดวง และ
อาจารย์กนกพร นิลแพทย์ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึก ซาบซึ้งและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าชุดกิจกรรมแนะแนวชุดนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนที่ได้นำไปใช้ในการช่วยเหลือและพัฒนาส่งเสริม
พฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนต่อไป

นาริรัตน์ จัดสวย

คู่มือชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

1. คำชี้แจง

1.1 พฤติกรรมเอื้อสังคม มีลักษณะของพฤติกรรมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ (1) การช่วยเหลือ (2) การแบ่งปัน และ (3) การลอบโยน

1.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 10 กิจกรรมใช้เวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน 10 ครั้ง แต่แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 50 นาที ชุดกิจกรรมแนะแนวแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย 1) ชื่อกิจกรรม 2) ระยะเวลา 3) สาระสำคัญ 4) วัตถุประสงค์สื่อ-เครื่องมือ 5) วิธีดำเนินกิจกรรม (ประกอบด้วย ขั้นตอนเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ ขั้นติดตามและประเมินผล) 6) การวัดผลและประเมินผล โดยบางกิจกรรมจะมีเอกสารความรู้เพิ่มเติมจากใบความรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 กิจกรรม จิกซอร์สานสัมพันธ์

ครั้งที่ 2 กิจกรรม มารูจักพฤติกรรมเอื้อสังคมกันเถอะ

ครั้งที่ 3 กิจกรรม ร่วมด้วยช่วยเหลือกัน

ครั้งที่ 4 กิจกรรม ช่วยเหลือกันสร้างสรรค์สังคม

ครั้งที่ 5 กิจกรรม สังคมแห่งการแบ่งปัน

ครั้งที่ 6 กิจกรรม The idol ต้นแบบแห่งการแบ่งปัน

ครั้งที่ 7 กิจกรรม แบ่งปันเพื่อเปลี่ยนแปลง

ครั้งที่ 8 กิจกรรม เต็มใจให้กัน

ครั้งที่ 9 กิจกรรม สมุดบันทึกความดี

ครั้งที่ 10 กิจกรรม ครั้งหนึ่งความทรงจำ

1.3 กิจกรรมขั้นตอนการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม ใช้เทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ โดยใช้ตัวแบบจากบุคคลจริง ตัวแบบจากสัญลักษณ์ ทั้งวีดิทัศน์ รูปภาพ สถานการณ์จำลองบทบาทสมมติ เทคนิคการฝึกฝนเป็นการบ้าน และการเสริมแรง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม ทั้งนี้ใช้ อุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ โปสเตอร์ และวัสดุอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดกิจกรรม

1.4 ผู้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม ควรศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจ รวมทั้งฝึกซ้อมการจัดกิจกรรมตามรายละเอียดที่เขียนไว้ในแผนการจัดชุดกิจกรรมแนะแนวแต่ละกิจกรรมจนสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้อย่างราบรื่น และประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้

2. โครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

นิยามปฏิบัติการ

พฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์กับผู้อื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นด้วยความตั้งใจหรือด้วยความสมัครใจ โดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์หรือรางวัลตอบแทนใด ๆ ในภายหลัง และการกระทำดังกล่าวอาจทำให้บุคคลต้องเสียสละเวลา ทรัพย์สิน กำลังกาย กำลังความคิด กำลังใจ หรือบางครั้งอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อชีวิตของผู้กระทำได้

การกำหนดคุณลักษณะที่จะพัฒนา

จากนิยามปฏิบัติการของตัวแปรสามารถกำหนดคุณลักษณะที่จะพัฒนาได้ 3 ด้าน โดยแบ่งตามลักษณะของพฤติกรรมดังนี้

- 1) **การช่วยเหลือ** หมายถึง การช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความต้องการของบุคคลอื่น โดยไม่ใช้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการช่วยเหลือบุคคลอื่นให้บรรลุถึงเป้าหมาย โดยที่เขาไม่ต้องร้องขอ
- 2) **การแบ่งปัน** หมายถึง การให้หรือให้ยืมสิ่งของต่างๆ หรือทรัพย์สิน ที่เป็นของตนเองหรือเป็นสิ่งที่ตนเองเคยครอบครองอยู่แล้วให้แก่บุคคลที่เดือดร้อนหรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
- 3) **การปลอบโยน** หมายถึง การช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความทุกข์ของบุคคลอื่นด้วยการใช้คำพูดหรือการกระทำต่าง ๆ โดยไม่ซ้ำเติมผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลายความกังวลและรู้สึกสบายใจ

ตารางที่ 4 โครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

ครั้งที่	กิจกรรม	สาระสำคัญ	จุดประสงค์	เทคนิคที่ใช้
1	จิ๊กซอว์सानสัมพันธ์	การสร้างสัมพันธ์ภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น ด้วยเหตุนี้การชี้แจงให้สมาชิกทุกคนมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการ วัน เวลา ข้อตกลง ในการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม จะช่วยให้กิจการบรรลุจุดประสงค์ และประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย	1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่เข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และบทบาท หน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม 3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม	เทคนิคการเสริมแรง และเทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ
2	มารู้จักพฤติกรรมเอื้อสังคมกันเถอะ	พฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวม หรือเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยพฤติกรรมที่กระทำนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่หวังผลตอบแทนเป็นรูปธรรม มีองค์ประกอบดังนี้ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการปลอบโยน ซึ่งพฤติกรรมเอื้อสังคม จำเป็นอย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่จะต้องมึน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน จึงจะอยู่กันได้อย่างสันติสุข โดยยึดเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง	1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ความสำคัญ และลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคม 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายถึงประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมได้ 3. เพื่อให้นักเรียน สามารถแสดงบทบาทพฤติกรรมเอื้อสังคมและไม่เอื้อสังคมตามสถานการณ์ที่กำหนดได้ตามสถานการณ์ที่กำหนดได้	เทคนิคการเสริมแรง และเทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ

ครั้งที่	กิจกรรม	สาระสำคัญ	จุดประสงค์	เทคนิคที่ใช้
3	ร่วมด้วย ช่วยเหลือ กัน	การที่นักเรียนได้ทำความเข้าใจ ในเรื่องของสภาพสังคมใน ปัจจุบัน การได้เรียนรู้ถึง ความหมาย ประเภทของ พฤติกรรมเอื้อสังคมที่สามารถ แสดงออกได้ทั้งทางด้านการ ช่วยเหลือ การแบ่งปัน การ พลอบโยน จะทำให้นักเรียน สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุขและสังคมก็จะนำ อยู่ด้วย	1. เพื่อนักเรียนสามารถ อธิบายถึงประเภทของ พฤติกรรมเอื้อสังคมได้ 2. เพื่อนักเรียนได้ฝึก แสดงออกถึงพฤติกรรมการ ช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการพลอบโยน รวมไปถึง ถึงทำประโยชน์เพื่อบุคคล อื่นหรือส่วนรวม	เทคนิคการ เสริมแรง และ เทคนิคการ เรียนรู้จาก ตัวแบบ
4	ช่วยเหลือ กัน สร้างสรรค์ สังคม	การอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจมิติที่ดี ต่อกัน จึงจะอยู่กันได้อย่างสันติสุข การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นเรื่องที่ทุก คนทำได้ โดยไม่ต้องใช้เงินทอง มากมายเพียงแค่แสดงความเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ อาจเริ่มต้น ด้วยการช่วยเหลือเล็กๆ น้อย ๆ	1. เพื่อนักเรียนเข้าใจ และเห็นความสำคัญของ พฤติกรรมการช่วยเหลือ 2. เพื่อนักเรียนได้ฝึกการ แสดงออกถึงพฤติกรรม การช่วยเหลือ 3. เพื่อนักเรียนสามารถ ประยุกต์พฤติกรรมการ ช่วยเหลือที่ได้จาก กิจกรรมไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	เทคนิคการ เสริมแรง และ เทคนิคการ เรียนรู้จากตัว แบบ

ครั้งที่	กิจกรรม	สาระสำคัญ	จุดประสงค์	เทคนิคที่ใช้
5	สังคมแห่ง การแบ่งปัน	สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วิถีชีวิตของคนไทยแบบดั้งเดิม กำลังเสื่อมหาย ความอบอุ่น การแบ่งปันและการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติเริ่มลดน้อยเสื่อมน้อยลง การช่วยเหลือแบ่งปัน ร่วมมือซึ่งกันและกันในสังคม ซึ่งพฤติกรรมกรรมการแบ่งปัน คุณธรรมที่ช่วยให้เด็กขจัด ความเห็นแก่ตัวออกจากตนเอง และทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ และเห็นความสำคัญของ พฤติกรรมการแบ่งปันได้ 2. เพื่อส่งเสริมให้ นักเรียนมีพฤติกรรมการ แบ่งปันผู้อื่น 3. เพื่อให้นักเรียน สามารถระบุวิธีการในการ แบ่งปันผู้อื่นได้	เทคนิคการ เสริมแรง และ เทคนิคการ เรียนรู้จากตัว แบบ
6	The idol ต้นแบบ แห่งการ แบ่งปัน	ในการดำเนินชีวิตของบุคคลแต่ละคน มักจะมีแนวทาง หรือมี แบบอย่างมาจากบุคคลที่เรา้มัก เรียกว่า Idol หรือการมี แบบอย่างที่ดีนั้น มีประโยชน์ต่อ เด็กๆ ในสมัยนี้มาก เพราะจะเป็น แรงผลักดันทำให้เราสามารถ พัฒนาตนเองให้เป็นเหมือนกับ บุคคลที่เราชื่นชอบ บุคคลที่มี ลักษณะพฤติกรรมเอื้อสังคมบ่งชี้ บุคลิกภาพที่เหมาะสมย่อมเป็นที่ ชื่นชอบของผู้พบเห็น นักเรียนแต่ละคนย่อมสามารถเสริมสร้าง พฤติกรรมที่เอื้อสังคมให้เกิดขึ้น ในตนเองได้ โดยการรับรู้จากตัว แบบที่นักเรียนชื่นชอบ	1. นักเรียนสามารถ ยกตัวอย่างพฤติกรรม เอื้อสังคมด้านการแบ่งปัน ที่ตนเองศึกษาจากบุคคล ที่ชื่นชอบได้ 2. เพื่อให้นักเรียน สามารถพัฒนาตนเองให้มี พฤติกรรมการแบ่งปัน ที่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น 3. อธิบายความคิดหรือ ความรู้สึกในการแสดง พฤติกรรมเอื้อสังคมของ ตัวแบบได้	เทคนิคการ เสริมแรง และ เทคนิคการ เรียนรู้จากตัว แบบ

ครั้งที่	กิจกรรม	สาระสำคัญ	จุดประสงค์	เทคนิคที่ใช้
7	แบ่งปัน เพื่อเปลี่ยน แปลง	การปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือ แบ่งปัน จึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญ เพราะช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น การแบ่งปันเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีคุณค่าต่อการใช้ชีวิตในสังคม หากคนเรานี้เข้าใจแบ่งปันให้แก่กัน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความเอื้อสังคมนต์ต่อกัน ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข	1. เพื่อนักเรียนเข้าใจ และเห็นความสำคัญของ พฤติกรรมการแบ่งปันได้ 2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมการแบ่งปันผู้อื่น	เทคนิคการ เสริมแรง และ เทคนิคการ เรียนรู้จากตัวแบบ
8	เต็มใจให้ กัน	บุคคลแต่ละคนย่อมมีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน การรับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถแสดงอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม แสดงพฤติกรรมโดยการ ปลอดภัยหรือช่วยเหลือเมื่อผู้อื่น เป็นทุกข์ โดยเฉพาะคนใกล้ตัวหรือ คนที่เราเกี่ยวข้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย การสอนให้รับรู้และเข้าใจทัศนะ ของผู้อื่น เป็นการพัฒนาทางด้าน สังคมให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับเพื่อน ในสังคมโรงเรียนและสังคมที่กว้างออกไปให้สามารถปรับตัวได้ เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ จะช่วยให้เราสามารถอยู่ร่วมกัน หรือทำงานด้วยกันได้อย่างราบรื่น และมีความสุข	เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน เกิดความเห็นใจและแสดง การปลอดภัยผู้อื่นได้ อย่างเหมาะสม	เทคนิคการ เสริมแรง และ เทคนิคบทบาท สมมุติ

ครั้งที่	กิจกรรม	สาระสำคัญ	จุดประสงค์	เทคนิคที่ใช้
9	สมุดบันทึก ความดี	นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมเอื้อ สังคมกับบุคคลอื่นซึ่งเมื่อทำลงไป แล้วเป็นประโยชน์พร้อมทั้งสร้าง ความรู้สึกที่ดีให้กับตัวเองและ ผู้อื่นเป็นการกระทำที่ดีและควร ที่จะทำอย่างต่อเนื่องเป็น ลักษณะนิสัยที่ดีของตนเองและ เป็นที่ชื่นชอบของบุคคลรอบข้าง	1. นักเรียนสามารถบอก ความรู้สึกของตนเองใน การแสดงพฤติกรรมเอื้อ สังคมด้านการลอบโยน ได้ 2. เพื่อให้ให้นักเรียน สามารถพัฒนาตนเองให้มี พฤติกรรมเอื้อสังคมด้าน การลอบโยนที่เหมาะสม เพิ่มมากขึ้น	เทคนิคการ เสริมแรง และ เทคนิคฝึกฝน ให้การบ้าน
10	ปัจฉิมนิเทศ	ในกิจกรรมทุกอย่างที่ดำเนินการ มานั้น ควรมีการสรุปและ ประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้นำ แนวคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ใน ชีวิตประจำวัน และผู้จัดกิจกรรม จะได้มีแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นใน โอกาสต่อไป	1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ แสดงความรู้สึกและแสดง ความคิดเห็นต่อการร่วม กิจกรรมพัฒนาพฤติกรรม เอื้อสังคม 2. เพื่อส่งเสริมให้ เพื่อให้ นักเรียนนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับไป พัฒนาการพฤติกรรมเอื้อ สังคม ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	เทคนิคการ เสริมแรง และ เทคนิคการ เรียนรู้จากตัว แบบ

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 1

ชื่อกิจกรรม จิ๊กซอว์สานสัมพันธ์

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การสร้างสัมพันธ์ภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น ด้วยเหตุนี้การชี้แจงให้สมาชิกทุกคนมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการ วัน เวลา ข้อตกลง ในการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม จะช่วยให้กิจกรรมบรรลุจุดประสงค์ และประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่เข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์บทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม

สื่อ-เครื่องมือ

1. เกมจิ๊กซอว์ 7 ชุด
2. แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดชุดกิจกรรมแนะแนวพร้อมแนวทางการปฏิบัติเรื่องวัน เวลา สถานที่ และข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเกม “จิ๊กซอว์สานสัมพันธ์” โดยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
3. ผู้วิจัยอธิบายการดำเนินกิจกรรมให้นักเรียนทราบ โดยนักเรียนแต่ละคนจะได้รับตัวต่อจิ๊กซอว์คนละ 3 - 5 ชิ้น นักเรียนจะต้องตามหาให้ได้ว่าจิ๊กซอว์ของนักเรียนอยู่ในกระดานชุดไหนแล้วต่อให้ครบสมบูรณ์นั้นคือกลุ่มของนักเรียน และให้สอบถามชื่อ ชื่อเล่น ทำความรู้จักกับสมาชิกภายในกลุ่มของนักเรียนให้ได้ ภายในเวลา 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้

ผู้วิจัยขอตัวแทนออกมา 5 คู่ เพื่อให้เล่ารายละเอียดข้อมูลที่นักเรียนได้ทำความรู้จักกับเพื่อน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

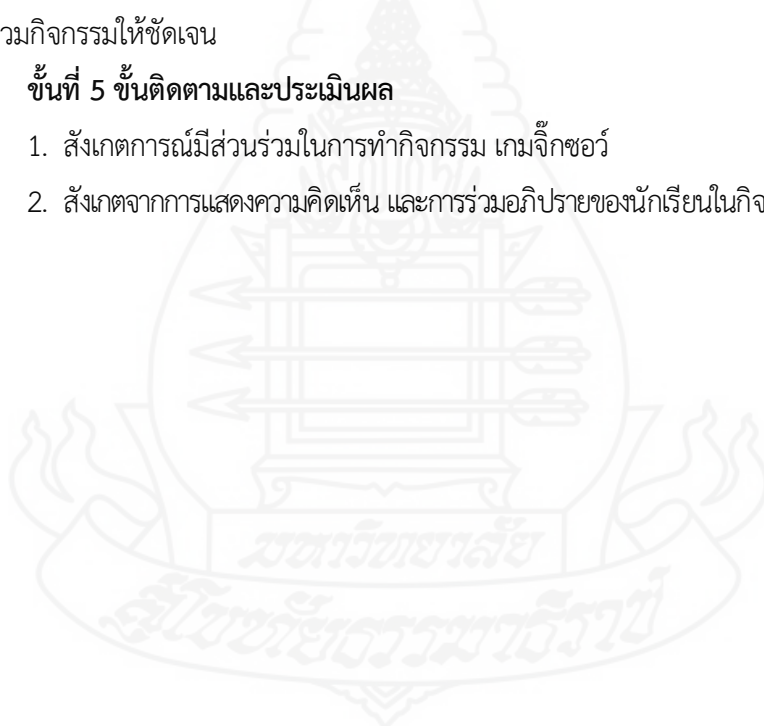
1. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงวัตถุประสงค์ว่ากิจกรรมนี้ต้องการให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความคุ้นเคยกันผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม
2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลก่อนทำกิจกรรม โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม (Pretest)

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมการทบทวนวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเพื่อสังคมและวิธีการผลประเมินผลและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมและตกลงวันเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมให้ชัดเจน

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามและประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เกมจิ๊กซอว์
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของนักเรียนในกิจกรรม เกมจิ๊กซอว์

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 2

ชื่อกิจกรรม มาตรฐานกิจกรรมเอื้อสังคมกันเถอะ

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

พฤติกรรมเอื้อสังคม หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยพฤติกรรมที่กระทำนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่หวังผลตอบแทนเป็นรูปธรรม (ยกเว้นเสียแต่การได้ความรู้สึกว่าได้นั้นเป็นทำสิ่งดี) มีองค์ประกอบดังนี้ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการพลบโยน ซึ่งพฤติกรรมเอื้อสังคม จำเป็นอย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่จะต้องมีน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน จึงจะอยู่กันอย่างสันติสุข โดยยึดเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ความสำคัญ และลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคม
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายถึงประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมได้
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงบทบาทพฤติกรรมเอื้อสังคมและไม่เอื้อสังคมตามสถานการณ์ที่กำหนดได้

สื่อ-เครื่องมือ

1. ใบความรู้ เรื่อง พฤติกรรมเอื้อสังคม
2. ใบงาน เรื่อง มาตรฐานกิจกรรมเอื้อสังคมกันเถอะ

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายและแสดงความรู้สึกยินดีที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม
 2. ผู้วิจัยนำเสนอคลิปวิดีโอพลเมืองดีของสังคมให้นักเรียนได้ดู
 3. ผู้วิจัย แจกใบความรู้เรื่องพฤติกรรมเอื้อสังคมให้นักเรียนได้ศึกษาในเบื้องต้น
- และสอบถามความรู้สึกที่นักเรียนได้รับจากการชมคลิปวิดีโอดังกล่าว
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมที่นักเรียนสามารถพบเจอได้ในสังคม หรือในโรงเรียน เป็นต้น

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 7 คน จำนวน 5 กลุ่ม
6. ผู้วิจัยแจกใบงานเรื่อง มารู้อักพฤติกรรมเอื้อสังคมกันเถอะ ให้กับนักเรียน
7. ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายการกระทำของตัวแบบในประเด็นที่สำคัญ โดยเขียนคำตอบลงในใบงานที่แจกให้

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้

1. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานผลการอภิปรายของกลุ่ม
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

1. ผู้วิจัยอธิบายถึงความหมายของพฤติกรรมสังคมเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมเอื้อสังคมจากการดูคลิปวิดีโอดังกล่าวตอนต้นชั่วโมง
2. ผู้วิจัยชี้แจงองค์ประกอบของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนาในกิจกรรมครั้งนี้ประกอบด้วย 1)ด้านการช่วยเหลือ 2) ด้านการแบ่งปัน และ3) ด้านการพลบโยน
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและยกตัวอย่างพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสังคมหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองที่สื่อถึงการแสดงออกว่าเป็นพฤติกรรมเอื้อสังคมจากนั้นให้นักเรียนออกมานำเสนอจำนวน 5 คน และใช้เทคนิคการเสริมแรงโดยการบวกคะแนนให้ในสมุดคะแนนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมทำกิจกรรมมากขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันทบทวนถึงสิ่งที่ได้รับในการทำกิจกรรมในคาบเรียนนี้ ถึงความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคม ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคม และประโยชน์ของพฤติกรรมเอื้อสังคม เพื่อให้ นักเรียนได้เข้าใจมากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการช่วยด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของนักเรียน เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมเอื้อสังคม
2. ตรวจสอบจากใบงาน เรื่อง มารู้อักพฤติกรรมเอื้อสังคมกันเถอะ

ใบความรู้ เรื่อง พฤติกรรมเอื้อสังคม

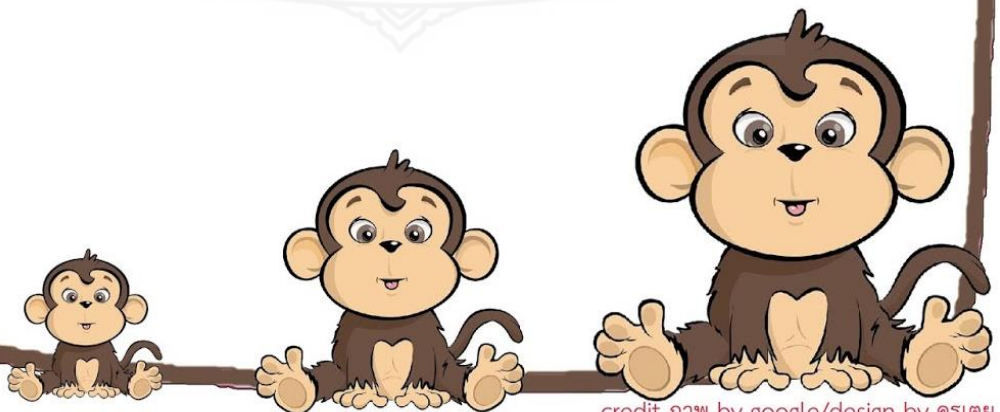
พฤติกรรมเอื้อสังคม (Prosocial Behavior) หมายถึง การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นประโยชน์กับผู้อื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นด้วยความตั้งใจหรือด้วยความสมัครใจ โดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์หรือรางวัลตอบแทนใด ๆ ในภายหลัง และการกระทำดังกล่าวอาจทำให้บุคคลต้องเสียสละเวลา ทรัพยากร กำลังกาย กำลังความคิด กำลังใจ หรือบางครั้งอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อชีวิตของผู้กระทำได้ ทั้งนี้ผลของการกระทำจะต้องส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือสังคมในทางบวก โดยมีลักษณะของพฤติกรรมดังนี้

1) **การช่วยเหลือ (Helping)** หมายถึง ความพยายามที่จะช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความต้องการของบุคคลอื่น โดยไม่ใช้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการช่วยเหลือบุคคลอื่นให้บรรลุถึงเป้าหมาย โดยที่เขาไม่ต้องร้องขอ

2) **การแบ่งปัน (Sharing)** หมายถึง การให้หรือให้ยืมสิ่งของต่าง ๆ หรือทรัพยากร ที่เป็นของตนเองหรือเป็นสิ่งที่ตนเองเคยครอบครองอยู่แล้วให้แก่บุคคลอื่นไป

3) **การปลอบโยน (Comforting)** หมายถึงความพยายามที่จะช่วยบรรเทาหรือผ่อนคลายความทุกข์ของบุคคลอื่นด้วยการใช้คำพูดหรือการกระทำต่าง ๆ โดยไม่ซ้ำเติมผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลายความกังวลและรู้สึกสบายใจ

จาก : (อริวัฒน์ รัตนวงศ์แซ, 2558: 105)

ใบงาน
เรื่อง มารู้จักพฤติกรรมเอื้อสังคมกันเถอะ

คำชี้แจง จากคลิปวิดีโอและจากการศึกษาใบความรู้ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. พฤติกรรมเอื้อสังคมตามความเข้าใจของนักเรียน หมายถึง

.....
.....

นักเรียนคิดว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมมีความสำคัญกับนักเรียนและสังคมหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....

ให้นักเรียนยกตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงพฤติกรรมเอื้อสังคมอย่างน้อย 5 ข้อ

.....
.....
.....
.....

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม กลุ่มที่ ชั้น.....

1.ชื่อ.....เลขที่.....	2.ชื่อ.....เลขที่.....
3.ชื่อ.....เลขที่.....	4.ชื่อ.....เลขที่.....
5.ชื่อ.....เลขที่.....	6.ชื่อ.....เลขที่.....
7.ชื่อ.....เลขที่.....	8.ชื่อ.....เลขที่.....

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 3

ชื่อกิจกรรม ร่วมด้วยช่วยเหลือกัน

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การที่นักเรียนได้ทำความเข้าใจในเรื่องของสภาพสังคมในปัจจุบัน การได้เรียนรู้ถึงความหมาย ประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมที่สามารถแสดงออกได้ทั้งทางด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การลอบโยน จะทำให้นักเรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสังคมก็จะน่าอยู่ด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนักเรียนสามารถอธิบายถึงประเภทของพฤติกรรมเอื้อสังคมได้
2. เพื่อนักเรียนได้ฝึกแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการลอบโยน

ตลอดจนทำประโยชน์เพื่อบุคคลอื่นหรือส่วนรวม

สื่อ-เครื่องมือ

1. แผ่นภาพพฤติกรรมเอื้อสังคม	6	แผ่น
2. แผ่นภาพพฤติกรรมที่ไม่เอื้อสังคม	6	แผ่น
3. กล่องใส่แผ่นภาพ	2	กล่อง

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยร่วมพูดคุยกับนักเรียนถึงกิจกรรมในคาบที่ผ่านมาเพื่อทบทวนเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมว่ามีที่ด้าน ด้านใดบ้าง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติโดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มๆละ 7-8 คน โดยมีประเด็นเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือ

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันอธิบายเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนกับบทบาทที่ได้รับ ตัวอย่าง
 - นักเรียนที่ให้การช่วยเหลือรู้สึกอย่างไรกับสิ่งที่ตนเองทำ
 - นักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือรู้สึกอย่างไรกับผู้ที่ให้การช่วยเหลือ
2. ผู้วิจัยชี้ให้นักเรียนเห็นว่าคนเราทุกคนมีการแสดงออกที่แตกต่างกันไปจากบทบาทที่นักเรียนได้แสดงไปมีพฤติกรรมทั้งที่ช่วยเหลือและไม่ช่วยเหลือ และตั้งคำถามกับนักเรียนอยากจะอยู่ในสังคมกลุ่มใด

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 5 คนแล้วให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมาหยิบแผ่นรูปภาพที่อยู่ใน กล่อง โดยกล่องจะมี 2 กล่องให้นักเรียนหยิบภาพกล่องละ 2 ภาพ

4. เมื่อนักเรียนหยิบภาพเรียบร้อยแล้วให้นักเรียนนำภาพที่ได้มาอภิปรายร่วมกันในกลุ่มแล้วให้นักเรียนตอบคำถาม

ตัวอย่างคำถาม

- บุคคลในภาพแสดงพฤติกรรมหรือความรู้สึกอย่างไร
- เพราะเหตุใดเขาถึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น
- ภาพนี้อยู่ในสังคมแบบใด
- ภาพที่นักเรียนเลือกไปนักเรียนคิดว่าจัดอยู่ในประเภท การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การปลอมโยน

5. เมื่อนักเรียนอภิปรายร่วมกันในกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้วให้นำภาพที่ได้มานำเสนอให้เพื่อนได้รับทราบในประเด็นที่ผู้วิจัยถาม เมื่ออภิปรายเรียบร้อยแล้วให้นำรูปภาพไปวางที่ช่องบนกระดานซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่อง โดยช่องแรกจะเป็นสังคมที่น่าอยู่และอีกหนึ่งช่องเป็นสังคมที่ไม่น่าอยู่พร้อมทั้งวางตามประเภทของพฤติกรรมช่วยเหลือ การแบ่งปัน การปลอมโยน

6. เมื่อนักเรียนวางแผ่นภาพครบ 12 แผ่น ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย

ตัวอย่างคำถาม

- นักเรียนอยากอยู่ในสังคมที่สมาชิกในสังคมมีพฤติกรรมแบบไหน
- เพราะเหตุใดนักเรียนจึงต้องการที่จะอยู่ในสังคมแบบนี้
- เราควรจะทำอย่างไรจึงจะมีสังคมอย่างที่นักเรียนต้องการ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนส่งตัวแทนภายในกลุ่มที่ไม่ซ้ำกับการทำกิจกรรมแผ่นภาพออกมาพูดถึงความหมายของพฤติกรรมเอื้อสังคมตามแนวคิดของกลุ่มแล้วจับฉลากว่าอีกความหมายที่ต้องอธิบายอีกหนึ่งข้อคืออะไร โดยข้อความภายในฉลากก็จะเป็นพฤติกรรมช่วยเหลือ การแบ่งปัน การปลอมโยน

2. ผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการปลอมโยน เพื่อให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของพฤติกรรมเอื้อสังคมมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมให้กับนักเรียนได้รับฟัง ธรรมชาติของมนุษย์นั้นจะไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนเราทุกคนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญสามารถแสดงออกมาได้หลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การปลอมโยนซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการช่วย

ด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ถ้านักเรียนเข้าใจในความหมายและได้แสดงพฤติกรรมอย่างถูกต้อง ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามประเมินผล

สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของ นักเรียนเกี่ยวกับผ่านภาพพฤติกรรมเอื้อสังคม

แผนภาพพฤติกรรมเอื้อสังคม

ที่มา : <http://www.thaiedu.net/komkawee/sonloongtambun/sonlungtambun6.htm>

ที่มา : <http://www.thaiedu.net/komkawee/sonloongtambun/sonlungtambun6.htm>

ที่มา : <http://www.thaiedu.net/komkawee/sonloongtambun/sonlungtambun6.htm>

ที่มา : <https://www.wikihow.com/Comfort-Your-Friend>

ที่มา : <http://www.scholarship.in.th/45-english-to-encourage-you/>

แผ่นภาพเหตุการณ์ที่ไม่เอื้อสังคม

ที่มา : <http://www.ducatoys.com/article/7/ลูกหวงของ-สอนลูกอย่างไรให้รู้จักแบ่งปัน>

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=AhZ2uzd8rOw&t=19>

ที่มา : <https://www.dek-d.com/nugirl/37106/>

ที่มา : <http://bigpapafamily.org/2017/12/24/>

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 4

ชื่อกิจกรรม ช่วยเหลือกันสร้างสรรค์สังคม

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความใจไมตรีที่ดีต่อกัน จึงจะอยู่กันได้อย่างสันติสุข การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทุกคนทำได้ โดยไม่ต้องใช้เงินทองมากมายเพียงแต่แสดงความเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ อาจเริ่มต้นด้วยการช่วยเหลือเล็ก ๆ น้อย ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนักเรียนเข้าใจ และเห็นความสำคัญของพฤติกรรมกรช่วยเหลือ
2. เพื่อนักเรียนได้ฝึกการแสดงออกถึงพฤติกรรมกรช่วยเหลือ
3. เพื่อนักเรียนสามารถประยุกต์พฤติกรรมกรช่วยเหลือที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อ-เครื่องมือ

1. วีดิทัศน์เรื่อง “พลเมืองดีของสังคม”
2. ใบงานที่ 1 เรื่อง ช่วยเหลือกันสร้างสรรค์สังคม
3. ใบงานที่ 2 เรื่อง ช่วยเหลือกันสร้างสรรค์สังคม

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับนักเรียน
2. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเอื้อสังคมและพฤติกรรมกรช่วยเหลือ
3. สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักเรียนเกี่ยวกับคนที่มีพฤติกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่นว่า เป็นอย่างไร พฤติกรรมที่นักเรียนพบเจอทั้งที่บ้าน ในโรงเรียน และในสังคมที่นักเรียนเป็นอย่างไร
4. ผู้วิจัยอธิบายถึงวีดิทัศน์ตัวอย่างที่กำลังจะนำเสนอแก่นักเรียน และชี้แจงแก่นักเรียนว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมอยากให้นักเรียนได้สังเกตและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยอธิบายถึงวีดิทัศน์ตัวอย่างที่กำลังจะนำเสนอแก่นักเรียน และชี้แจงแก่นักเรียนว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมอยากให้นักเรียนได้สังเกตและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน
2. ผู้วิจัย นำเสนอวีดิทัศน์วีดิทัศน์เรื่อง “พลเมืองดีของสังคม” ที่ตัวอย่างได้แสดงพฤติกรรมกรช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งคนและสัตว์ จากนั้นให้นักเรียนสรุปถึงสิ่งที่สังเกตได้จากการดูวีดิทัศน์โดยอภิปรายในห้องเรียนและบันทึกลงไปใบงานที่ 1

3. หลังจากที่นักเรียนได้ชมวีดิทัศน์แล้วให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม ให้อภิปรายร่วมกันในกลุ่มแล้วให้นักเรียนตอบคำถาม

ตัวอย่างคำถาม

- บุคคลในภาพแสดงพฤติกรรมหรือความรู้สึกอย่างไร
- นักเรียนรู้สึกอย่างไรที่ได้เห็นสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นในสังคม

4. ให้นักเรียนร่วมกันสะท้อนถึงเหตุการณ์ที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่นักเรียนดูวีดิทัศน์ แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไรกับสิ่งเหล่านั้น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

1. ให้นักเรียนเขียนพฤติกรรมที่ช่วยเหลือที่นักเรียนเคยทำมาแล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือเล่นสถานการณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นให้กับเพื่อนในกลุ่ม

2. ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมพร้อมนำเสนอการเสริมแรงตัวเองเมื่อแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมเพื่อเป็นการจูงใจให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมตาม

3. ผู้วิจัยแจกใบงานที่ 2 ให้นักกับนักเรียนเพื่อทบทวนสิ่งที่เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

1. นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันสรุป โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ และข้อคิดเห็นที่ได้จากการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น มีความเอื้อสังคม

2. ผู้วิจัยคำชมเชยในพฤติกรรมช่วยเหลือนักเรียนได้แสดงลงไป และเปิดโอกาสให้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือที่ได้เรียนรู้และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเอง

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของนักเรียน เกี่ยวกับการชมวีดิทัศน์ เรื่อง “พลเมืองดีของสังคม”

2. ตรวจสอบจากใบงานที่ 1 และใบงานที่ 2 เรื่อง ช่วยเหลือกันสร้างสรรค์สังคม

ตัวอย่างภาพจากวีดิทัศน์ เรื่อง “พลเมืองดีของสังคม”

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=6olmV8AgBSY>

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=6olmV8AgBSY>

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=6olmV8AgBSY>

ใบงานที่ 1

เรื่อง ช่วยเหลือกันสร้างสรรค์สังคม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่สังเกตได้จากการชมวีดิทัศน์ตามหัวข้อต่อไปนี้

ใบงานที่ 2
เรื่อง ช่วยเหลือกันสร้างสรรค์สังคม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากการชมวีดิทัศน์และจัดกิจกรรมในครั้งนี้ นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร

.....

.....

.....

.....

2. จากกิจกรรมที่นักเรียนได้ศึกษาในครั้งนี้ มีพฤติกรรมใดบ้างที่นักเรียนควรทำเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น

.....

.....

.....

3. จัดกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ในครั้งนี้ นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 5

ชื่อกิจกรรม สังคมแห่งการแบ่งปัน

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วิถีชีวิตของคนไทยแบบดั้งเดิม กำลังเสื่อมหาย ความอบอุ่น การแบ่งปันและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติเริ่มลดน้อยเสียด้อยลง การช่วยเหลือ แบ่งปัน ร่วมมือซึ่งกันและกันในสังคม ซึ่งพฤติกรรมการแบ่งปัน คุณธรรมที่ช่วยให้เด็กขจัดความเห็นแก่ตัว ออกจากตนเอง และทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ และเห็นความสำคัญของพฤติกรรมการแบ่งปัน
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถระบุแนวทาง หรือวิธีการในการแบ่งปันผู้อื่นได้
3. เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมการแบ่งปันผู้อื่น

สื่อ-เครื่องมือ

1. วีดิทัศน์ เรื่องการแบ่งปัน
2. ใบความรู้ เรื่อง การแบ่งปัน
3. ใบงาน เรื่อง การแบ่งปัน

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับนักเรียน
2. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการแบ่งปันต่อกันของนักเรียนและเพื่อน คนในชุมชน คนในสังคมว่าในปัจจุบันมีแนวโน้มเป็นอย่างไร
3. ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องการแบ่งปันของนักเรียน ในเวลาที่ผ่านมามาเป็นอย่างไร โดยขออาสาสมัครในการเล่าประสบการณ์ของตนเองให้เพื่อน ๆ ในห้องฟัง
4. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเสริมแรง โดยให้เพื่อนกล่าวชื่นชม นักเรียนที่เปิดเผยเรื่องราว
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนชมวีดิทัศน์ เรื่องการแบ่งปัน

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสนทนาและความคิดเห็นหลังจากที่ได้รับชมวีดิทัศน์แล้ว นักเรียนได้รับข้อคิดเห็นอย่างไรบ้าง
2. เมื่อนักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นพอสมควรแล้ว ผู้วิจัยนำเข้าสู่เรื่องการแบ่งปัน โดยชี้แจงว่า จากวีดิทัศน์ที่นักเรียนได้ชมไปนั้น จะเห็นได้ว่าตัวละครได้มีการนำเงินที่ได้รับมาแบ่งปันผู้อื่นในหลาย ๆ รูปแบบ ด้วยความเต็มใจ และแบ่งปันตามศักยภาพที่ตนเองมี โดยที่ไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

1. ผู้วิจัยร่วมสนทนากับนักเรียน การแบ่งปันว่าตามความเข้าใจของนักเรียนหมายถึงอะไร ทำไมเราจึงต้องแบ่งปันผู้อื่นในสังคม การที่เราแบ่งปันหรือไม่แบ่งปันต่อผู้อื่นนั้น ดีหรือไม่ดี อย่างไร
2. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการแบ่งปัน ประกอบกับให้ความรู้ และให้นักเรียนยกตัวอย่างพฤติกรรม ที่จัดว่าเป็นพฤติกรรมการแบ่งปัน ทั้งที่นักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง และการทำร่วมกับผู้อื่น เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียน โดยผู้วิจัยให้คำชมเชยนักเรียนที่เป็นอาสาสมัคร มาเล่าประสบการณ์ แสดงความคิดเห็น และตอบคำถามในระหว่างทำกิจกรรม
3. จากนั้นให้นักเรียนตอบคำถามในใบงานเรื่อง การแบ่งปัน

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

1. ผู้วิจัยคำชมเชยในพฤติกรรมการแบ่งปันนักเรียนได้บอกเล่าจากประสบการณ์ และตั้งใจจะตั้งใจจะทำต่อในอนาคต จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรม พร้อมทั้งอธิบายให้นักเรียนได้เข้าใจด้วยการแบ่งปันไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สิน เป็นสิ่งของ ต้องเกิดมาจากความต้องการให้จริง ไม่ใช่แบ่งปันเพราะความเกรงใจ เพราะถูกบังคับ และการช่วยเหลือแบ่งปันกันในสังคม เป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้สังคมเป็นสังคมที่เจริญอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องของการแบ่งปัน
2. ตรวจสอบจากใบงานใบงาน เรื่อง การแบ่งปัน

ตัวอย่างจากวีดิทัศน์ เรื่องการแบ่งปัน

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=AhZ2uzd8rOw>

ใบความรู้

เรื่อง การแบ่งปัน

การแบ่งปัน (Sharing) พฤติกรรมการแบ่งปัน เป็นการเสียสละสิ่งของหรือทรัพย์สินของตนให้แก่ผู้ที่เดือดร้อน หรือต้องการความช่วยเหลือ การแบ่งปันเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้เด็กขจัดความเห็นแก่ตัวออกจากตนเอง และทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข เพราะความขัดแย้งในเด็กอนุบาลและประถมต้นมักเป็นเรื่องของการแย่งชิงของเล่นกัน สาเหตุส่วนใหญ่ของการทะเลาะกันมักมาจากการไม่รู้จักแบ่งปันกันนั่นเอง

พฤติกรรมการแบ่งปันมีลักษณะอย่างไร?

พฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กวัยนี้ มีลักษณะที่สังเกตได้ เช่น การที่เด็กแบ่งของเล่น ของกิน หรือของใช้ที่ตนเองครอบครองอยู่ ให้เพื่อนไปส่วนหนึ่ง หรือบางส่วน โดยไม่ขอให้เพื่อนตอบแทน การยอมให้เพื่อนร่วมเล่นด้วย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแบ่งปัน มีหลายประการสำคัญเช่น การมีตัวแบบเด็กเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมการแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อกับผู้อื่นจากตัวแบบที่อยู่รอบตัวเด็ก เช่น พ่อแม่ พี่น้องและครู การเสริมแรงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กทำนองเดียวกันกับที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางสังคมอื่น ๆ เด็กที่ได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมการแบ่งปันเสมอ ๆ ก็มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันมากขึ้น การเสริมแรงทางสังคม เช่น การยกย่องชมเชยการกระทำของเด็กที่เป็นการแบ่งปันให้กับผู้อื่นก็เป็นทางที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมแบ่งปันเพิ่มมากขึ้นได้

เด็กจะได้ประโยชน์อะไรจากการแบ่งปัน?

พฤติกรรมการแบ่งปัน เป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่ทำให้สังคมอยู่อย่างสงบสุขและเจริญก้าวหน้า รวมถึงประเทศชาติ ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับคือ เด็กจะสามารถ เรียนรู้ เข้าใจจิตใจ อารมณ์ของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองให้เหมาะสมเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ต้องแบ่งปันของเล่นที่ตนเองชอบให้กับผู้อื่น เรียนรู้ที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความสามารถช่วยเหลือผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ มีน้ำใจ อ่อนโยนช่วยเหลือแบ่งปัน และเกิดความภาคภูมิใจในพฤติกรรมของตนเองเมื่อได้แสดงการแบ่งปันให้ผู้อื่น และรับรู้ถึงความรู้สึกเป็นสุขใจเมื่อได้ทำให้ผู้อื่นมีความสุข การเห็นคุณค่าในตนเองในการทำดี แบ่งปันสิ่งที่รักที่ชอบให้เพื่อนๆ และผู้อื่น และเด็กจะมีความยุติธรรมในจิตใจ

ใบงาน
เรื่อง การแบ่งปัน

ชื่อ.....ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีพฤติกรรมแบ่งปัน มีลักษณะอย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. ถ้าคนในสังคมของเราไม่มีการแบ่งปันซึ่งกันและกัน สังคมของเราจะเป็นอย่างไร

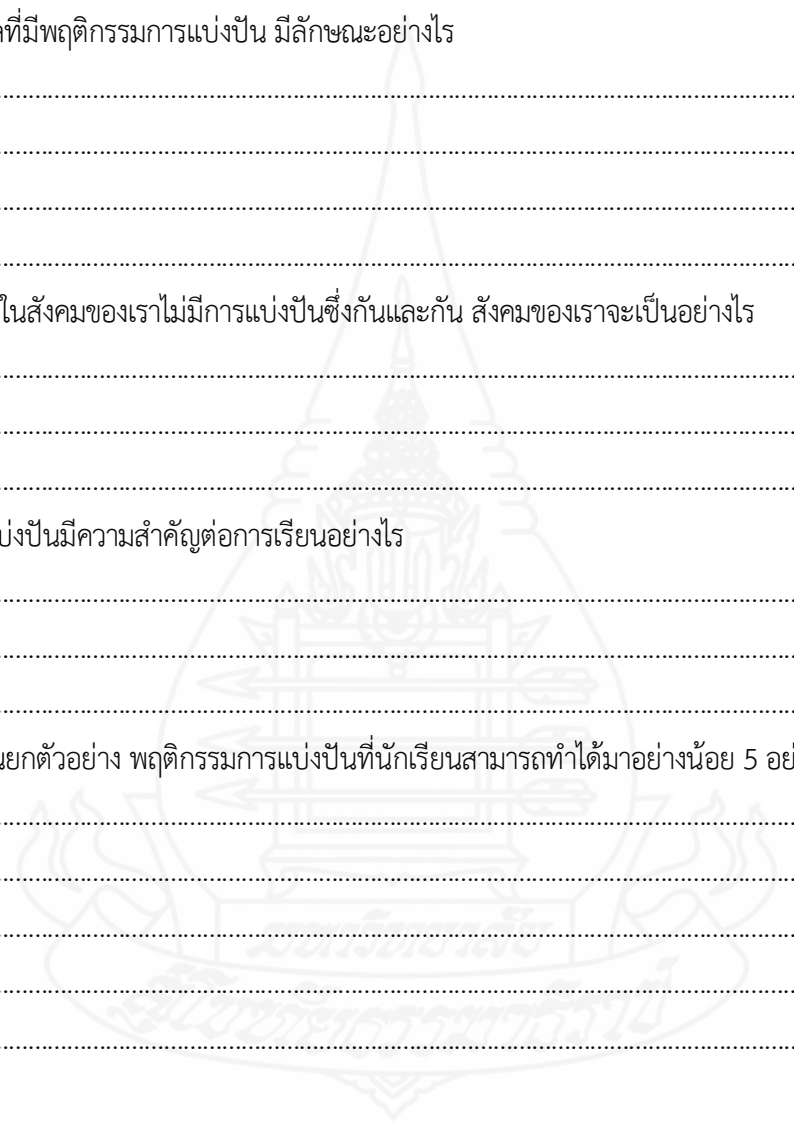
.....
.....
.....

3. การแบ่งปันมีความสำคัญต่อการเรียนอย่างไร

.....
.....
.....

ให้นักเรียนยกตัวอย่าง พฤติกรรมการแบ่งปันที่นักเรียนสามารถทำได้มาอย่างน้อย 5 อย่าง

.....
.....
.....
.....
.....

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 6

ชื่อกิจกรรม The idol บุคคลต้นแบบแห่งการแบ่งปัน

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

ในการดำเนินชีวิตของบุคคลแต่ละคน มักจะมีแนวทาง หรือ มีแบบอย่างมาจากบุคคลที่เรามักเรียกว่า Idol หรือ บุคคลต้นแบบ การมีแบบอย่างที่ดีนั้น มีประโยชน์ต่อเด็กๆ ในสมัยนี้มาก เพราะจะเป็นแรงผลักดันทำให้เราสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นเหมือนกับบุคคลที่เราชื่นชอบ บุคคลที่มีลักษณะพฤติกรรมเอื้อสังคมบ่งชี้บุคลิกภาพที่เหมาะสมย่อมเป็นที่ชื่นชอบของผู้พบเห็น นักเรียนแต่ละคนย่อมสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมที่เอื้อสังคมให้เกิดขึ้นในตนเองได้ โดยการรับรู้จากตัวแบบที่นักเรียนชื่นชอบ

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการแบ่งปัน ที่ตนเองศึกษาจากบุคคลที่ชื่นชอบได้
2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมเอื้อสังคมที่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น
3. อธิบายความคิดหรือความรู้สึกในการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมของตัวแบบได้

สื่อ-เครื่องมือ

1. ใบงาน The idol บุคคลต้นแบบของฉัน
2. สมุดบันทึกความดี

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้วิจัยร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนกับนักเรียนเรื่องบุคคลที่นักเรียนชื่นชอบ ยกให้เป็น Idol ของนักเรียนคือใครบ้าง โดยให้นักเรียนบอกชื่อดารา หรือบุคคลที่มีลักษณะของกาแบ่งปัน ที่นักเรียนรู้จักที่ชื่นชอบมาคนละ 1 ชื่อ (ซ้ำกันได้ตามความเป็นจริง) ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ
3. ผู้วิจัยตั้งคำถามกับนักเรียนว่า เพราะเหตุใดจึงชื่นชอบบุคคลเหล่านั้น

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนแต่ละคน มีบุคคลที่ชื่นชอบซึ่งมีการแสดงลักษณะที่เหมาะสมและนักเรียนก็อยากจะมีลักษณะตามที่นักเรียนอยากเป็นจากนั้นให้นักเรียนทำใบงาน The idol บุคคลที่ฉันชื่นชอบ

2. ผู้วิจัยขอตัวแทนนักเรียน 3-4 คนออกมาเล่ารายละเอียดของใบงาน The idol บุคคลที่ฉันชื่นชอบ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

ผู้วิจัยถามความคิดเห็นของเพื่อนที่ได้รับฟัง

ตัวอย่างคำถาม

- ฟังแล้วคิดหรือรู้สึกอย่างไร
- บุคคลที่นักเรียนชื่นชอบนี้ความน่าสนใจอย่างไร
- สิ่งที่ตัวแบบที่เราสามารถทำได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ลักษณะและการแสดงออกเหล่านั้นมีผลดีหรือประโยชน์แก่บุคคลอื่นอย่างไร

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปว่า นักเรียนแต่ละคนก็มีตัวแบบที่ตนเองชื่นชอบทั้งเหมือนและต่างกัน ขึ้นอยู่กับเหตุผลของแต่ละคน ถ้าเราเห็นคุณค่าพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ตัวแบบได้กระทำไปนักเรียนก็อยากจะมีการกระทำที่เหมือนกับตัวแบบที่ตนเองชื่นชอบ แม้ว่าการกระทำบางอย่างนักเรียนไม่สามารถทำได้ แต่ถ้านักเรียนพยายามพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมเอื้อสังคมตามตัวแบบที่นักเรียนชื่นชอบก็จะทำให้เป็นผลดีต่อตัวเองและสังคมรอบข้าง

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามและประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของนักเรียน เกี่ยวกับกิจกรรม The idol บุคคลที่ฉันชื่นชอบ
2. ตรวจสอบใบงาน เรื่อง The idol บุคคลที่ฉันชื่นชอบ

ใบงานที่ 2
เรื่อง The idol บุคคลที่ฉันชื่นชอบ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

พฤติกรรมเอื้อสังคมของตัวแบบที่นักเรียนชื่นชอบ

บุคคลที่ฉันชื่นชอบชื่อ.....

บุคคลที่ฉันชื่นชอบเป็น..ใคร.....

อาชีพของบุคคลที่ฉันชื่นชอบ.....

พฤติกรรมเอื้อสังคมที่บุคคลที่ฉันชื่นชอบแสดง (ทำกับใคร อย่างไร เมื่อไหร่)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 7

ชื่อกิจกรรม แบ่งปันเพื่อเปลี่ยนแปลง

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือแบ่งปัน จึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญ เพราะช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น การแบ่งปันเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีคุณค่าต่อการใช้ชีวิตในสังคม หากคนเรามีน้ำใจแบ่งปันให้แก่กัน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความเอื้อสังคมต่อกัน ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ และเห็นความสำคัญของพฤติกรรมแบ่งปันได้
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมแบ่งปันผู้อื่น

สื่อ-เครื่องมือ

1. วีดิทัศน์ เรื่อง แบ่งปันฉันและเธอ
2. ใบงาน แบ่งปันเพื่อเปลี่ยนแปลง

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับนักเรียนกล่าวทักทาย ต้อนรับนักเรียน และพูดทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ผ่านมา
2. แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีการแบ่งปัน ให้แต่ละกลุ่มศึกษาตัวแบบจากวีดิทัศน์ เรื่อง “แบ่งปันฉันและเธอ”
3. ให้แต่ละกลุ่มอภิปรายการกระทำของตัวแบบในประเด็นสำคัญคือ
 - การกระทำของแสนชน เป็นอย่างไร เกิดผลตามมาอย่างไรบ้าง
 - นักเรียนคิดว่าแสนชนจะทำอย่างไร
 - นักเรียนคิดว่าการแบ่งปันและไม่แบ่งปันผู้อื่นจะเกิดผลอย่างไร มีข้อแตกต่างอย่างไรบ้าง

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปราย สรุปประเด็นสำคัญ
2. ผู้วิจัยแจกภาพวาดระบายสีภาพและแจกลีให้แต่ละกลุ่ม 4 สี ซึ่งแต่ละกลุ่มจะได้สีที่ไม่ซ้ำกัน โดยให้แต่ละกลุ่มระบายสีภาพออกมาให้สวยงาม และเหมือนจริงมากที่สุด
3. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานกลุ่ม

4. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและเพิ่มเติมประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการแบ่งปัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนอย่างไรบ้าง มีข้อแตกต่างอย่างไรบ้าง

5. ให้นักเรียนตัดสินว่ากลุ่มไหนระบายสีออกมาได้สวยงามเหมือนจริงมากที่สุดสนทนาซักถามนักเรียนกลุ่มที่ระบายสีได้เหมือนจริงมากที่สุดว่าใช้วิธีการใดทางที่มีสี แค่ 4 สีเหมือนกลุ่มอื่น ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

1. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า ถ้านักเรียนและเพื่อนคนอื่น ๆ ไม่แบ่งดินสอสีให้เพื่อนใช้ นักเรียนและเพื่อน ๆ จะสามารถระบายสีได้เหมือนจริงตามที่ต้องการหรือไม่ และระหว่างระบายสีนักเรียนใช้สี ของครูอย่างไรบ้าง

2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมใบงาน และภาพวาดระบายสี ทบทวนวิถีทัศน์ที่นักเรียนได้ชมไปว่านักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ลองทบทวนตนเองถึงการเป็นผู้ที่แบ่งปันว่านักเรียนเป็นแบบไหนอย่างไร พร้อมกับให้กำลังใจนักเรียนได้ลองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อสร้างพฤติกรรมการแบ่งปันให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเอง ไม่ว่าจะเป็นการบริจาคของที่นักเรียนไม่ใช้แล้ว การให้เพื่อนยืมของใช้ หรือการนำข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มาแจ้งให้เพื่อนทราบ เป็นต้น

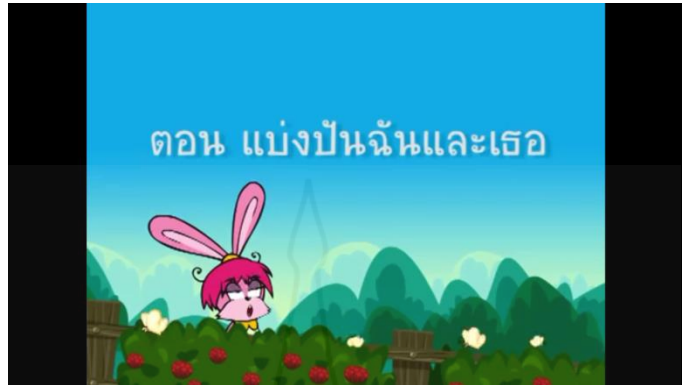
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงการแบ่งปันผู้อื่น โดยที่ไม่เห็นแก่ตัว จะทำให้งานประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันกับเพื่อน ๆ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของนักเรียน การชมวิถีทัศน์ เรื่อง การแบ่งปัน

2. ตรวจสอบจากใบงาน ใบงาน เรื่อง แบ่งปันเพื่อเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างวีดิทัศน์เรื่อง แบ่งปันฉันและเธอ

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=AhZ2uzd8rOw&t=19>

ใบงาน
เรื่อง แบ่งปันเพื่อเปลี่ยนแปลง

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยกันระบายสีภาพที่กำหนดให้ โดยให้ออกมาสวยงาม เหมือนจริงมากที่สุด ภายในเวลา 15 นาที

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม กลุ่มที่ ชั้น.....

1.ชื่อ.....	เลขที่.....	2.ชื่อ.....	เลขที่.....
3.ชื่อ.....	เลขที่.....	4.ชื่อ.....	เลขที่.....
5.ชื่อ.....	เลขที่.....	6.ชื่อ.....	เลขที่.....
7.ชื่อ.....	เลขที่.....	8.ชื่อ.....	เลขที่.....
9.ชื่อ.....	เลขที่.....		

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 8

ชื่อกิจกรรม เติมใจให้กัน

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

บุคคลแต่ละคนย่อมมีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน การรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถแสดงอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม แสดงพฤติกรรมโดยการปลอบโยนหรือช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นเป็นทุกข์ โดยเฉพาะคนใกล้ตัวหรือคนที่เราเกี่ยวข้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย การสอนให้รับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่น เป็นการพัฒนาทางด้านสังคมให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับเพื่อนในสังคมโรงเรียนและสังคมที่กว้างออกไป ให้สามารถปรับตัวได้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ จะช่วยให้เราสามารถอยู่ร่วมกันหรือทำงานด้วยกันได้อย่างราบรื่นและมีความสุข

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเกิดความเห็นใจและแสดงการปลอบโยนผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

สื่อ-เครื่องมือ

1. ใบงานที่ 1 เติมใจให้กัน
2. ใบงานที่ 2 My Best memory
3. สมุดบันทึกความตื้นักเรียนเรียนรู้การใส่ใจต่อความรู้สึกของผู้อื่น

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับนักเรียน
2. ผู้วิจัยร่วมสนทนากับนักเรียนโดยตั้งคำถามว่า
 - เมื่อเวลานักเรียนมีความทุกข์ใจ หรือไม่สบายใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นักเรียนเลือกที่จะพูดคุยกับใคร เพราะเหตุใด
 - คนที่นักเรียนเลือกที่จะคุยด้วยมีลักษณะอย่างไร
 - คนที่นักเรียนหลีกเลี่ยงที่จะคุยด้วยมากจะเป็นบุคคลลักษณะอย่างไร

ที่จะพูดคุยกับใคร เพราะเหตุใด

3. ให้นักเรียนได้ฝึกการพิจารณาและฝึกคิดแสดงผลในการเลือกบุคคลที่ไว้วางใจที่จะ

ขอรับคำปรึกษาเมื่อตนเองมีปัญหาได้

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยใช้เทคนิคการการฝึกซ้อมพฤติกรรม ผ่านกิจกรรม My Best Memory ให้นักเรียนความทรงจำที่ดีและไม่ดีของนักเรียนลงในช่องว่างให้ตรงกับหัวข้อในใบงาน

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กัน

- ให้นักเรียนฝึกการพูดให้กำลังใจ ปลอบใจกันจากสถานการณ์ในใบงานในเรื่องความทรงจำที่ไม่ดี และชื่นชม ให้การสนับสนุน ในความทรงจำที่ดีของเพื่อน โดยผลัดกันฝึกซ้อมพฤติกรรม

- ฝึกการฟัง (Active Learning) โดยไม่โต้แย้ง ฝึกการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่นใน ขณะที่เพื่อนเล่าเรื่อง (สกล วรเจริญศรี: 2560)

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

1. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการร่วมกิจกรรม ถามโดยใช้แนวคำถามดังนี้

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด และ บันทึกลงในใบงานที่ 1 เติมใจให้กัน โดยผู้วิจัยช่วยเสริมเติมในประเด็นต่อไปนี้

- ทุกคนล้วนแล้วแต่มีความต้องการที่จะดำรงตนให้อยู่ได้ในสถานการณ์ต่างๆ แต่ถ้าทุกคนนึกถึงแต่ความรู้สึก และความต้องการของตนเอง โดยไม่ใส่ใจถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น สังคมจะเป็นอย่างไร

- เราอยากอยู่ใกล้ๆ คนที่เข้าใจความรู้สึกของเรา คอยปลอบโยนเรา มีความเห็นอกเห็นใจเราหรือไม่ เพราะอะไร

- ถ้าเราเข้าใจและใส่ใจความรู้สึกของผู้อื่น ผู้อื่นน่าจะมีปฏิกิริยาต่อเราอย่างไร

- มีวิธีใดบ้างที่แสดงให้ผู้อื่นรู้ว่า เราเข้าใจความรู้สึกของเขา

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปความสำคัญของการปลอบโยนและการเข้าใจผู้อื่น รวมถึงแนวปฏิบัติ เพื่อแสดงความปลอบโยนเพื่อแสดงความเห็นใจผู้อื่นอย่างเหมาะสม และเสนอแนวความคิดเพื่อแสดงความเข้าใจ เห็นใจ และมีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น โดยให้คำชมเชยนักเรียนที่ได้เห็นประโยชน์ที่เกิดจากการที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

2. ผู้วิจัยใช้เทคนิคให้การบ้านโดยการแจกสมุดบันทึกความดีให้นักเรียนคนละ 1 เล่ม เพื่อให้นักเรียนไปฝึกการแสดงพฤติกรรมการปลอบโยนที่นักเรียนได้ปฏิบัติเมื่อเจอสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้ได้มากที่สุด แล้วให้นำมาส่งในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามและประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของนักเรียน ในกิจกรรมที่ให้ผลัดกันแสดงบทบาทเป็นผู้ให้การปลอบโยน

2. ตรวจสอบจากใบงาน ใบงานเรื่อง Best Memory และใบงานเรื่องเติมใจให้กัน

ใบงานที่ 1
เรื่อง My Best Memory

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่เป็นความทรงจำที่ดีของตนเองในช่องด้านซ้าย (Best Memory) และเขียน
สิ่งที่เป็นความทรงจำที่ไม่ดีหรือไม่อยากจำในช่องด้านขวา (Bad Memory)

Best Memory	Bad Memory
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 2
เรื่อง เติมใจให้กัน

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ทุกคนล้วนแล้วแต่มีความต้องการที่จะดำรงตนให้อยู่ได้ในสถานการณ์ต่างๆ แต่ถ้าทุกคนนึกถึงแต่ความรู้สึก และความต้องการของตนเอง โดยไม่ใส่ใจถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น สังคมจะเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

2. เราอยากอยู่ใกล้ๆ คนที่เข้าใจความรู้สึกของเรา คอยปลอบโยนเรา มีความเห็นอกเห็นใจเราหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....
.....

3. ถ้าเรารู้สึกถึงความคิดเห็น ความต้องการของผู้อื่น เราจะใส่ใจความรู้สึกของเขาหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....
.....

4. ถ้าเราเข้าใจและใส่ใจความรู้สึกของผู้อื่น ผู้อื่นน่าจะมีปฏิกิริยาต่อเราอย่างไร

.....
.....
.....

5. มีวิธีใดบ้างที่แสดงให้ผู้อื่นรู้ว่า เราเข้าใจความรู้สึกของเขา

.....
.....
.....

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 9

ชื่อกิจกรรม สมุดบันทึกความดี

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมกับบุคคลอื่นซึ่งเมื่อทำลงไปแล้วเป็นประโยชน์พร้อมทั้งสร้าง ความรู้สึกที่ดีให้กับตัวเองและผู้อื่นเป็นการกระทำที่ดีและควรที่จะทำอย่างต่อเนื่องเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของตนเองและเป็นที่ยอมรับของบุคคลรอบข้าง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการพลบโยนที่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น

สื่อ-เครื่องมือ

1. บัตรงาน
2. ใบงาน เรื่อง กิจกรรมบัตรงาน
3. ของรางวัล ได้แก่ กระเป๋าดินสอ สมุดโน้ต พวงกุญแจ ดินสอ ปากกา

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้วิจัยชี้ให้นักเรียนเห็นว่าสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งกับนักเรียนและสังคม ซึ่งการแสดงออกนั้นมีมากมายหลากหลายวิธีนอกเหนือจากรูปมานี้
3. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ให้อภิปรายตามบัตรงานกลุ่มละ 1 เรื่อง เป็นสถานการณ์ที่ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายในกลุ่มหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับสมุดบันทึกความดีที่ให้นักเรียนไปบันทึกพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการพลบโยนมาเป็นการบ้าน
2. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียน 3 - 4 คน ออกมาเล่าประสบการณ์ รายละเอียดของสมุดบันทึกความดีให้เพื่อนได้รับฟัง
3. ผู้วิจัยและนักเรียนอภิปรายร่วมกันถึงสิ่งที่นักเรียนได้ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน
 - ตัวอย่างคำถาม
 - นักเรียนให้กำลังใจใคร เรื่องอะไร
 - นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับสิ่งที่ตนเองทำ

4. ผู้วิจัยถามความคิดเห็นของเพื่อนว่าเมื่อฟังแล้วคิดหรือรู้สึกอย่างไรกับการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมของเพื่อน พร้อมทั้งชื่นชม และชมเชยนักเรียนในสิ่งที่นักเรียนได้บันทึกลงในสมุดบันทึกความดี

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

1. ผู้วิจัยถามความคิดเห็นของเพื่อนว่าเมื่อฟังแล้วคิดหรือรู้สึกอย่างไรกับการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมของเพื่อน พร้อมทั้งชื่นชม และชมเชยนักเรียนต่อพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกถึงความมีพฤติกรรมเอื้อสังคม ทั้ง 3 ด้านที่นักเรียนได้บันทึกลงในสมุดบันทึกความดี

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนนับการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมของแต่ละคน คนไหนมีพฤติกรรมเอื้อสังคมมากที่สุด ผู้วิจัยมีรางวัลชิ้นใหญ่ให้พร้อมกับให้รางวัลนักเรียนทุกคน

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรม และผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมนักเรียนว่าแต่ละคนมีการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมทั้งด้านการช่วยเหลือการแบ่งปัน การปลอบโยนแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์และโอกาสในการแสดงซึ่งเมื่อทำลงไปแล้วก็จะสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับตนเองและผู้อื่นและถ้าทำอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้เป็นลักษณะนิสัยที่ดีและเป็นที่ยอมรับของบุคคลรอบข้าง

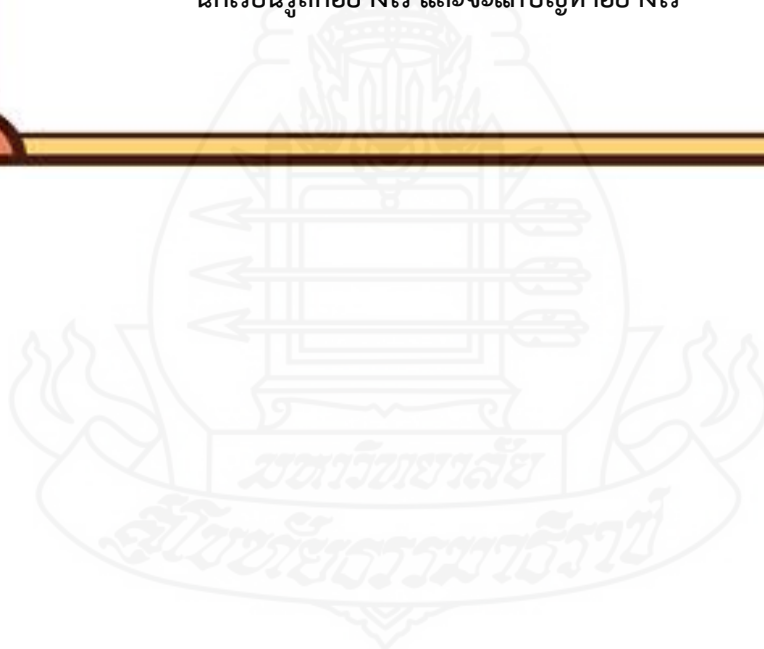
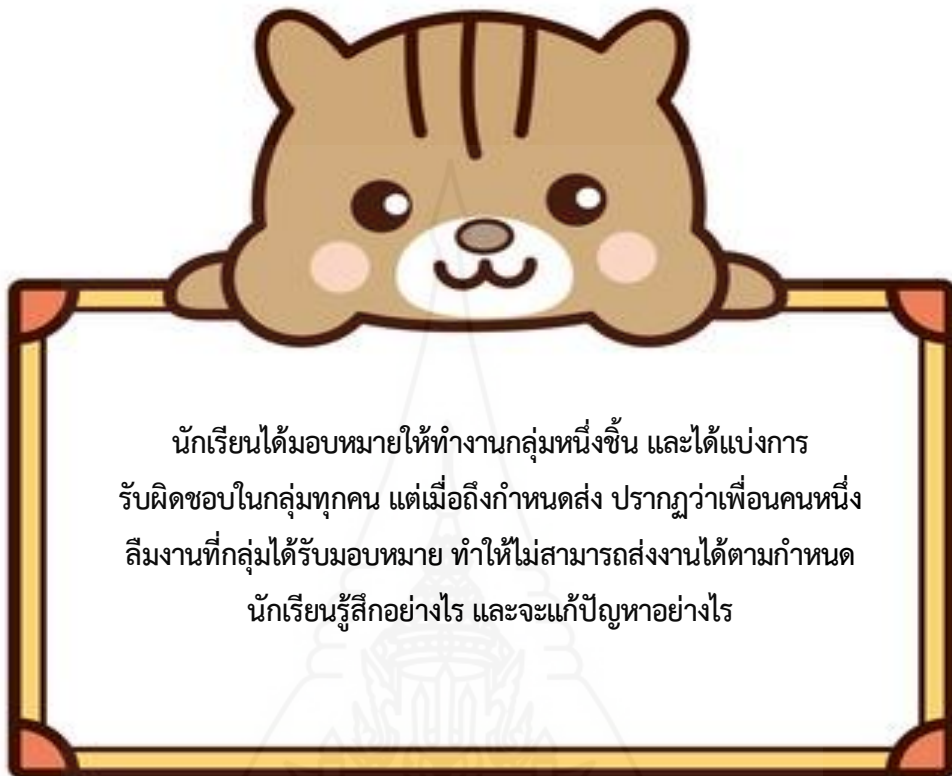
ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามและประเมินผล

1. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของนักเรียนในกิจกรรมประจำวัน และการนำเสนอสมุดบันทึกความดี

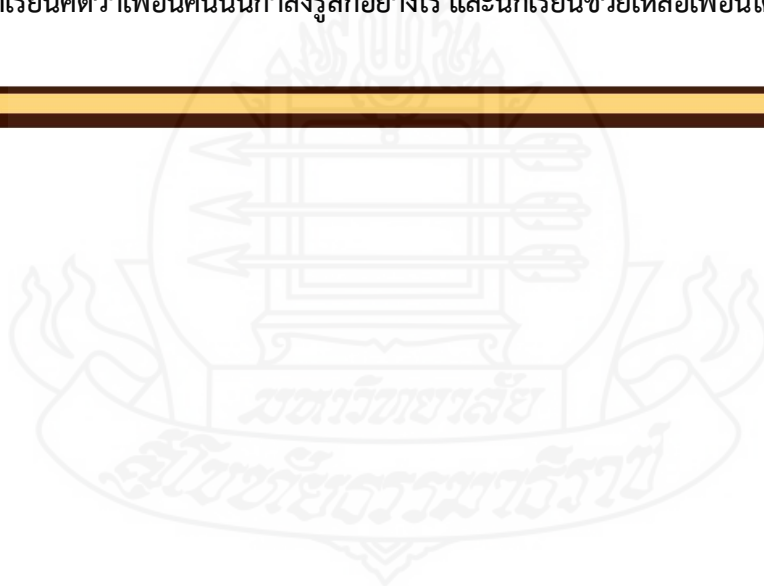
2. ตรวจสอบใบงานกิจกรรมประจำวัน และสมุดบันทึกความดี

บัตรงาน

การจัดกิจกรรมแนะแนว

ครั้งที่ 10

ชื่อกิจกรรม ครั้งหนึ่งความทรงจำ

ระยะเวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

ในกิจกรรมทุกอย่างที่ดำเนินการมานั้น ควรมีการสรุปและประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้นำแนวคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และผู้จัดกิจกรรมจะได้มีแนวทางในการพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นต่อการร่วมกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาการพฤติกรรมเอื้อสังคมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อ-เครื่องมือ

แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

วิธีดำเนินการกิจกรรม

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และร่วมสนทนากับนักเรียนโดยนำอภิปรายถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นกิจกรรม นักเรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์ในครั้งนี้อย่างไรบ้าง กระตุ้นให้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญและคุณค่าของการมีพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้

1. ให้นักเรียนทุกคนนั่งล้อมเป็นวงกลม
2. ให้นักเรียนทำแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต

1. ให้นักเรียนได้เล่าสู่กันฟังถึงเรื่องราวที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในประเด็นต่อไปนี้
 - ตัวอย่างคำถาม
 - ความรู้สึกต่อเพื่อน ต่อผู้วิจัย
 - ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคม

- การนำความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
อย่างไร

2. ให้นักเรียนได้อภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากประเด็นดังกล่าวข้างต้น
3. ให้นักเรียนได้ซักถามในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน อภิปรายและสรุปร่วมกันอีกครั้งตลอดจน

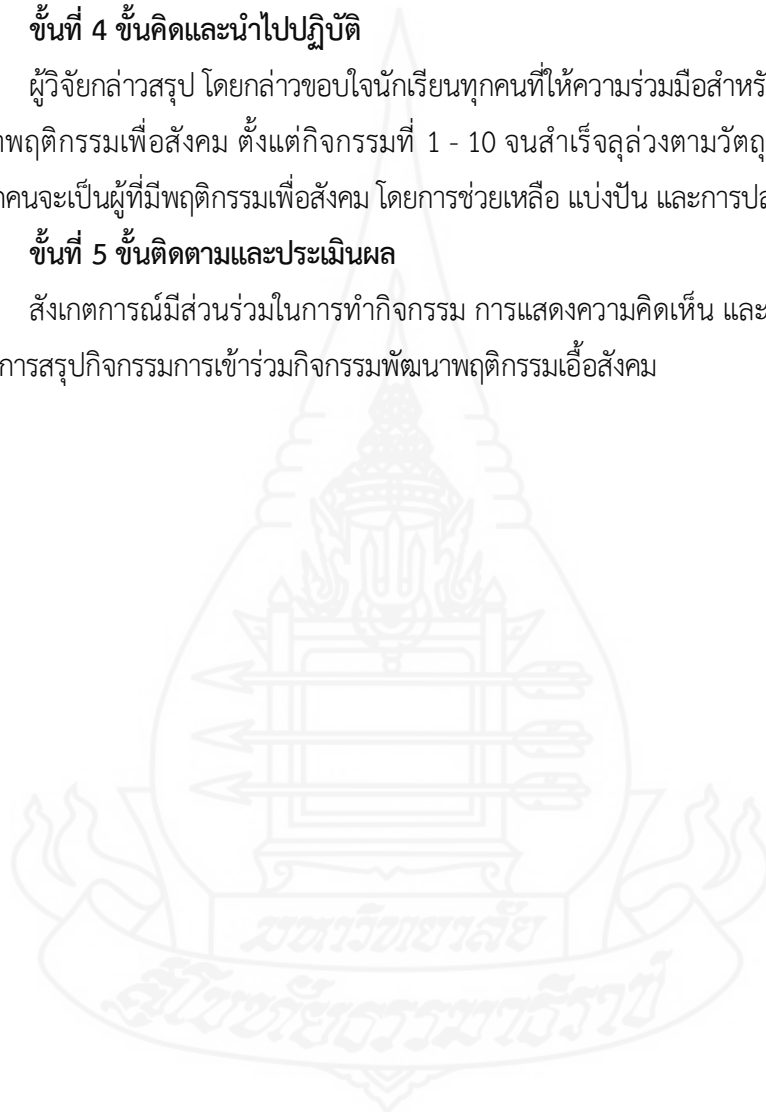
ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยกล่าวสรุป โดยกล่าวขอให้นักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือสำหรับการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเพื่อสังคม ตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 - 10 จนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และหวังว่านักเรียนทุกคนจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเพื่อสังคม โดยการช่วยเหลือ แบ่งปัน และการพลอบโยนผู้อื่นต่อไป

ขั้นที่ 5 ขั้นติดตามและประเมินผล

สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น และการร่วมอภิปรายของนักเรียนในการสรุปกิจกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมเพื่อสังคม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวนารีรัตน์ จัดสวย
วัน เดือน ปีเกิด	30 ธันวาคม 2530
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
ประวัติการศึกษา	การศึกษาระดับบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2555
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนแม่เกาะวิทยา อำเภอแม่เกาะ จังหวัดลำปาง
ตำแหน่ง	ครู ค.ศ.1

